

Kiterjesztett ügyvédi tevékenység

Jog 558/2020. sz.
munkadokumentum
december 2020

John Armour
Oxfordi Egyetem és ECGI

Richard Parnham
Oxfordi Egyetem

Mari Sako
Oxfordi Egyetem

© John Armour, Richard Parnham és Mari Sako 2020. Minden jog fenntartva. A szöveg rövid, legfeljebb két bekezdést meg nem haladó részei kifejezett engedély nélkül idézhetők, feltéve, hogy a forrásnak teljes mértékben, a © feliratot is beleértve, megadják az idézőjelet.

Ez a dokumentum ingyenesen letölthető a következő honlapról:
http://ssrn.com/abstract_id=3688896.

<https://ecgi.global/content/working-papers>

Elektronikusan elérhető a következő címen: <https://ssrn.com/abstract=3688896>

ECGI jogi munkadokumentum-sorozat

Kiterjesztett ügyvédi tevékenység

558/2020 sz.
munkadokumentum 2020.
december 2020

John Armour
Richard Parnham
Mari Sako

Ezt a kutatást az UKRI finanszírozza a Next Generation Services Industrial Strategy Challenge Fund keretében. A program részét képezi az Unlocking the Potential of AI in English Law (A mesterséges intelligencia potenciáljának felszabadítása az angol jogban) című programnak: <https://www.law.ox.ac.uk/unlocking-potential-artificial-intelligence-englishlaw>. Hálásak vagyunk James Faulconbridge, Richard Susskind ... [] korábbi tervezetekhez fűzött észrevételeiért. E dokumentumot az Oxfordi Egyetemen tartott üzleti jogi workshopon, az Oxford Saïd Business School éves konferenciáján a Professional Services Firms 2020, valamint a Society for the Advancement of Socio- Economics (SASE) 2020 éves konferenciáján kapott visszajelzések is segítették.

© John Armour, Richard Parnham és Mari Sako 2020. Minden jog fenntartva. A szöveg rövid, legfeljebb két bekezdést meg nem haladó részei kifejezett engedély nélkül idézhetők, feltéve, hogy a forrás teljes mértékben, a © felirattal együtt feltüntetésre kerül.

Absztrakt

Hogyan alakítja át a mesterséges intelligencia (AI) és a kapcsolódó digitális technológiák az ügyvédek munkáját és az ügyvédi irodák struktúráját? A jogi szolgáltatásokat hagyományosan magasan képzett emberek - azaz ügyvédek - nyújtják. A mesterséges intelligencia terén a közelmúltban bekövetkezett drámai előrelépések találgatásokat váltottak ki arról, hogy az automatizált rendszerek milyen mértékben válthatják fel az embereket a jogi szolgáltatásokban. Ehhez kapcsolódó vita, hogy a jogi szakma ragaszkodása a társulási formához gátolja-e az új technológiákba való beruházáshoz szükséges tőkebevonást. Ez a cikk bemutatja az eddigi legátfogóbb empirikus tanulmányt, amely a mesterséges intelligencia jogi szolgáltatásokban való alkalmazásáról készült, és amely interjúkon alapuló esettanulmányokat és felmérési adatokat tartalmaz. Két, egymással összefüggő kérdésre összpontosítunk: hogyan fog megváltozni a jogi szolgáltatási munka jellege, és hogyan fognak megszerveződni az ezt a munkát koordináló cégek. Az egyik központi téma az, hogy a változás "ember kontra technológia" aspektusára összpontosító korábbi viták figyelmen kívül hagyják, hogy a technológia miként alakítja át a jogi szolgáltatások emberi dimenzióit.

A mesterséges intelligencia jogi szolgáltatásokra gyakorolt hatását vizsgáló elemzésünk azt sugallja, hogy bár a mesterséges intelligencia bizonyos feladatokban felváltja majd az embereket, megváltoztatja azok munkáját is, akiket nem vált le. A mesterséges intelligenciával támogatott szolgáltatásokat munkájukhoz inputként használó emberi jogászok képességeit bővíti, és új szerepeket teremt a jogi szakértők számára az ilyen mesterséges intelligenciával támogatott szolgáltatások előállításában. Dokumentáljuk, hogy ezek az új szerepek multidiszciplináris csapatokba tömörülnek, amelyek a technikai rendszerek működésének kiegészítése érdekében a jogi és más diszciplináris inputokat vegyítik. A hagyományos ügyvédi irodai partnerségek számára kihívást jelent a mesterséges intelligencia bevezetése. A korábbi vitákkal ellentétben ezek nem a technikai eszközökbe való beruházás pénzügyi korlátaiból fakadnak. A központi problémák inkább a humán tőkével kapcsolatosak: a szükséges stratégiai döntések meghozatala; a szükséges MDT-k toborzása, koordinálása és motiválása; valamint a szakmai határok kiigazítása. Ezek az eredmények fontos következményekkel járnak az ügyvédek, az ügyvédi irodák és a jogi szakma

számára.

Kulcsszavak: Mesterséges intelligencia, jogi szakma, ügyvédi iroda szervezése, Lawtech, jogi szolgáltatások jövője, jogi technológia

JEL-besorolások: D23, J24, J44, K40, L84, O33

John Armour*

Hogan Lovells jogi és pénzügyi professzor Oxfordi Egyetem, Jogi Kar
St. Cross Building, St. Cross Road
Oxford, OX1 3UL, Egyesült Királyság tel:
+44 186 528 1616
e-mail: john.armour@law.ox.ac.uk

Richard Parnham

Kutató munkatárs
Saïd Business School, University of Oxford
Park End Street
Oxford OX1 1 HP, Egyesült
Királyság phone: + 44 1865
614995
e-mail: Richard.Parnham@sbs.ox.ac.uk

Mari Sako

Elektronikusan elérhető a következő címen:

<https://ssrn.com/abstract=3688896>

A menedzsment tanulmányok professzora
Saïd Business School, University of Oxford
Park End Street
Oxford OX1 1 HP, Egyesült
Királyság phone: +44 1865 288925
e-mail: mari.sako@sbs.ox.ac.uk

*Korrespondáló szerző

KITERJESZTETT ÜGYVÉDI TEVÉKENYSÉG

John Armour, Richard Parnham** és Mari
Sako****

ABSZTRAKT

Hogyan alakítja át a mesterséges intelligencia (AI) és a kapcsolódó digitális technológiák az ügyvédek munkáját és az ügyvédi irodák struktúráját? A jogi szolgáltatásokat hagyományosan magasan képzett emberek - azaz ügyvédek - nyújtják. A mesterséges intelligencia terén a közelmúltban bekövetkezett drámai előrelépések találgatásokat váltottak ki arról, hogy az automatizált rendszerek milyen mértékben válthatják fel az embereket a jogi szolgáltatásokban. Ehhez kapcsolódó vita, hogy a jogi szakma ragaszkodása a társulási formához gátolja-e az új technológiákba való beruházáshoz szükséges tőkebevonást. Ez a cikk bemutatja az eddigi legátfogóbb empirikus tanulmányt, amely a mesterséges intelligencia jogi szolgáltatásokban való alkalmazásáról készült, és amely interjúkon alapuló esettanulmányokat és felmérési adatokat tartalmaz. Két, egymással összefüggő kérdésre összpontosítunk: hogyan fog megváltozni a jogi szolgáltatási munka jellege, és hogyan fognak megszerveződni az ezt a munkát koordináló cégek. Az egyik központi téma az, hogy a változás "ember kontra technológia" aspektusára összpontosító korábbi viták figyelmen kívül hagyják, hogy a technológia miként alakítja át a jogi szolgáltatások emberi dimenzióit.

A mesterséges intelligencia jogi szolgáltatásokra gyakorolt hatását vizsgáló elemzésünk azt sugallja, hogy bár a mesterséges intelligencia bizonyos feladatokban felváltja majd az embereket, megváltoztatja azok munkáját is, akiket nem vált le. A mesterséges intelligenciával támogatott szolgáltatásokat munkájukhoz inputként használó emberi jogászok képességeit bővíti, és új szerepeket teremt a jogi szakértők számára az ilyen mesterséges intelligenciával támogatott szolgáltatások előállításában. Dokumentáljuk, hogy ezek az új szerepek multidiszciplináris csapatokba tömörülnek, amelyek a technikai rendszerek működésének kiegészítése érdekében a jogi és más diszciplináris inputokat vegyítik. A hagyományos ügyvédi irodák előtt álló kihívásokat azonosítjuk

* Az Oxfordi Egyetem jogi karának jogi és pénzügyi professzora. A Brit Akadémia és az Európai Vállalatirányítási Intézet tagja.

** Kutatási munkatárs, Saïd Business School, Oxfordi Egyetem.

*** Az Oxfordi Egyetem Saïd Business School menedzsmenttanszékének professzora.

Ezt a kutatást az UKRI finanszírozza a *Next Generation Services Industrial Strategy Challenge Fund* keretében. A kutatás a "*Unlocking the Potential of AI in English Law*" (A mesterséges intelligencia lehetőségeinek felszabadítása az angol jogban) című program részét képezi: <https://www.law.ox.ac.uk/unlocking-potential-artificial-intelligence-english-law>. Hálásak vagyunk James Faulconbridge, Richard Susskind ... [] korábbi tervezetekhez

fűzött észrevételeiért. E dokumentumhoz hozzájárultak továbbá az Oxfordi Egyetemen tartott üzleti jogi workshopon, az Oxford Saïd Business School éves konferenciáján a Professional Services Firms 2020, valamint a Society for the Advancement of Socio-Economics (SASE) 2020 éves konferenciáján kapott visszajelzések.

partnerségek a mesterséges intelligencia megvalósításában. A korábbi vitákkal ellentétben ezek nem a technikai eszközökbe való beruházás pénzügyi korlátai miatt következnek be. A központi problémák inkább a humán tőkével kapcsolatosak: a szükséges stratégiai döntések meghozatala; a szükséges MDT-k toborzása, koordinálása és motiválása; valamint a szakmai határok kiigazítása. Ezek az eredmények fontos következményekkel járnak az ügyvédek, az ügyvédi irodák és a jogi szakma számára.

TARTALOM

I.	AI	és
	ügyvédek	11
A.	Az	automatizálás hatása
		11
B.	A mai mesterséges intelligencia és annak	határai
		15
C.	A mesterséges intelligencia felhasználása a jogi szolgáltatások skálázására: Felhasználási példák a bevezetéshez.	18
	1. Felfedezés: technológia-alapú felülvizsgálat	19
	2. Átvilágítás és	szerződés elemzés
		21
	3. Jogi	kutatás
		22
	4. Számlázás és	felhasználás
		23
D.	Az AI Pipeline és a multidiszciplináris	csapatok
		5
	1. Követelmények	25
	2. Tervezés/közbeszerzés	25
	3. Adatbevitel	26
	4. Az adatok	címkézés
		26
	5. Az	eredmények alkalmazása
		27
	6. A humántőke összetétele a mesterséges	intelligencia-fejlesztésben
		29
II.	Mesterséges intelligencia és jogi szolgáltató	cégek
		30
A.	Küzdenek az ügyvédi irodák az AI	technológiájának felhasználásával?
		30
B.	AI alkalmazása a nagyvállalati jogban	
	1. Stratégiai	

TEVÉKENYSÉG.....	döntéshoz
	atal.35	
2.	Végrehajtási csapatok	37
3.	Összefoglaló	41
C.	Vállalati jogiosztályok
	41	
1.	Stratégiaidöntéshoz
	atal.42	
2.	Végrehajtási csapatok	43
D.	Alternatív jogiszolgáltat
	ók	44
1.	Stratégiaidöntéshoz
	atal	45
2.	Végrehajtási csapatok	46
E.	Kialakuló minták: AI és szervezetiforma
		48
III.	Mennyiségieredmény
	ek	49
A.	Felmérésiadatok
		50
B.	Egyváltozós eredmények	51
C.	Többváltozóseredmény
	ek	52

- IV. Implikációk⁵⁵
 - A. Ügyvédek⁵⁵
 - 1. Klasszikus tanácsadói szerepek: kiegészítve a technológiával⁵⁶
 - 2. Új multidiszciplináris szerepek: a ..technológia kiegészítése⁵⁷
 - B. Ügyvédi irodák⁵⁸
 - C. A jogi szakma⁶³

BEVEZETÉS

A jogi szolgáltatásokat hagyományosan magasan képzett emberek - azaz ügyvédek - nyújtják. Az elmúlt két évtizedben a jogi szolgáltatások költségei emelkedtek, a termelékenység pedig stagnált.¹ Ezzel egyidejűleg a mesterséges intelligencia (AI) technológiai fejlődése drámai mértékű volt.² A mesterséges intelligenciában mint általános célú technológiában rejlő lehetőségeket illetően óriási az optimizmus, ami széles körű termelékenységnövekedést eredményezhet az egész gazdaságban.³ Milyen hatással lesz a mesterséges intelligencia a jogi szolgáltatások nyújtásának módjára, és jelenthet-e módot a termelékenység növelésére? Az eddigi viták nagy része a technikai rendszerek képességeire összpontosított, és azt a kérdést tette fel, hogy "helyettesíthetik-e a gépek az ügyvédek". Egyesek azt állítják, hogy a jogi szolgáltatások nyújtásának teljes módja gyökeresen átalakul,⁴ míg mások azt állítják, hogy csak egy

¹ Lásd pl.: 2019. évi jelentés a jogi piac helyzetéről. (2019). (A termelékenységet havonta kiszámlázott órákként határozza meg, és a 2007-2018 közötti időszakban az Egyesült Államokban állandó, illetve enyhén csökkenő átlagos ügyvédenkénti számlázható óraszámot mutat); Legal Sector Services Forecasts 2017- 2025. (2017).

² Lásd általában: MICHAEL WOOLDRIDGE, ÚT AZ ÉRTELMEZŐ GÉPEKHEZ: THE STORY OF AI (Pelican. 2020). A mesterséges intelligencia terén elért eredményeket az alábbi I.B. szakasz tekinti át.

³ Lásd pl.: AI as the next general-purpose technology: a Political-Economy Perspective. No. 0898-2937(2018); ANDREW MCAFEE & ERIK BRYNJOLFSSON, MACHINE, PLATFORM, CROWD: HARNESSING OUR DIGITAL FUTURE (WW Norton & Company. 2017).

⁴ Ennek az álláspontnak a legismertebb képviselője Richard Susskind, aki közel három évtizede mutatja az utat a jogi szakma technológiai átalakulása felé: RICHARD E. SUSSKIND, A JOG JÖVŐJE : SZEMBENÉZVE AZ INFORMÁCIÓ KIHÍVÁSAIVAL. TECHNOLOGY (Clarendon Press; Oxford University Press. 1996); RICHARD E. SUSSKIND, THE END OF LAWYERS? : RETHINKING THE NATURE OF LEGAL SERVICES (Oxford University Press. 2008); RICHARD E. SUSSKIND & DANIEL SUSSKIND, THE FUTURE OF THE PROFESSIONS (A szakmák jövője); RICHARD E. SUSSKIND & DANIEL SUSSKIND, THE FUTURE OF THE PROFESSIONS (A szakmák jövője).

: Hogyan alakítja át a technológia az emberi szakértők munkáját (Oxford University)

az ügyvédek által végzett feladatok kis hányada automatizálható.⁵ Bár a mesterséges intelligencia minden bizonnyal feleslegessé tesz majd egyes szerepköröket, az ember még a belátható jövőben is létfontosságú lesz a jogi szolgáltatások nyújtásában. És csak azért, mert az emberek továbbra is részt vesznek a munkában, nem jelenti azt, hogy szükségszerűen "ügyvédek" lesznek abban az értelemben, ahogyan ma értelmezzük ezt a kifejezést.⁶ Azt állítjuk, hogy annak megértéséhez, hogy az AI hogyan fogja kiegészíteni az ügyvédi tevékenységet, az emberi dimenziók két, egymással összefüggő aspektusára kell összpontosítani: hogyan fog megváltozni a jogi szolgáltatási munka jellege, és hogyan fognak megszerveződni az ezt a munkát koordináló cégek. Elemzésünket a tudomásunk szerint a legátfogóbb empirikus tanulmány alapján dolgozzuk ki és támasztjuk alá, amelyet eddig a mesterséges intelligencia jogi szolgáltatásokban történő alkalmazásáról végeztünk.

Ez a cikk a mesterséges intelligencia jogi szolgáltatásokra gyakorolt hatásával kezdődik.⁷ Ennek megértéséhez nemcsak a technikai lehetőségek, hanem a bevezetés gazdaságosságának és logisztikájának megértése is szükséges. A mai mesterséges intelligencia a gépi tanuláson (ML) alapul, amelynek lényege az eredmények előrejelzése az adathalmazon belüli összetett statisztikai összefüggések azonosításával.⁸ A természetes nyelvi feldolgozás (NLP) alkalmazásával ezek a módszerek alkalmazhatók a jogi anyagok alapját képező strukturálatlan szöveges adatokra. Ezek a modellek több korábbi példán való képzést igényelnek, és a nagy mennyiségű adat összegyűjtése és felülvizsgálata magas állandó költségekkel jár. Ez segít egységesíteni azokat a kontextusokat vagy "felhasználási eseteket", amelyekben a mesterséges intelligenciát jelenleg alkalmazzák. Ezek olyan feladatok, amelyekhez a releváns adatok könnyen rendelkezésre állnak, és amelyekben az eredmények skálázhatók, mint például a felfedezés felülvizsgálata, a szerződéselemzés és a jogi kutatás.⁹

Amennyiben a mesterséges intelligenciát ilyen jogi feladatokra alkalmazzák, a technológia *helyettesíti az embert*. A mesterséges intelligencia alkalmazásának technikai és gazdasági korlátai azonban azt jelentik, hogy a speciálisabb és egyedibb feladatok a jövőben is

Press Első kiadás. szerk. 2015). Lásd még Daniel Martin Katz, *Quantitative legal prediction-or- how I learned to stop worrying and start preparing for the data-driven future of the legal services industry*, 62 EMORY LJ (2012); Daniel Martin Katz, *The MIT School of Law-A perspective on legal education in the 21st century*, U. ILL. L. REV. (2014); Benjamin Alarie, et al., *Using Machine Learning to Predict Outcomes in Tax Law*, 58 CAN. BUS. LJ (2016).

⁵ Lásd pl. Dana Remus & Frank Levy, *Can robots be lawyers: Computer, lawyers, and the practice of law*, 30 GEO. J. LEGAL ETHICS (2017). Lásd még Eric L Talley, *Is the future of law a driverless car? assessing how the data analytics revolution will transform legal practice*, 174 JOURNAL OF INSTITUTIONAL & THEORETICAL ECONOMICS (2017).

⁶ Lásd például: SUSSKIND & SUSSKIND, 263-67. 2015. (a lehetséges jövőbeli szakmai szerepek körének felvázolása).

⁷ *Infra*, I. rész.

- ⁸ Lásd az *alábbi* I.B. szakaszra hivatkozott forrásokat.
- ⁹ Lásd az *alábbi* I.C. szakaszt.

belátható időn belül kizárólag emberi jogászok végezhetik.¹⁰ Ugyanígy az ügyfelekkel kapcsolatos tevékenységek is, amelyek a társadalmi kontextus megértését igénylik, amelyről nehéz következetes adatokat gyűjteni. A mesterséges intelligencia mindazonáltal nagymértékben befolyásolja majd az ilyen feladatokat ellátó ügyvédek. Az új technológia *növeli majd* a termelékenységüket, és ezzel növeli az emberi tőke értékét.

Kevésbé nyilvánvaló, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazása új típusú emberi szerepek iránti igényt is teremt. Bemutatjuk az első empirikusan megalapozott beszámolót arról, hogy ezek az *új* szerepek hogyan fognak kinézni a jogi szolgáltatásokban.¹¹ Az érintett szakemberekkel készített több mint ötven interjúból származó gazdag kvalitatív adatokra támaszkodva részletesen bemutatjuk, hogy miként valósul meg a mesterséges intelligencia tényleges alkalmazása.¹² A megvalósításhoz egy "csővezetékre" van szükség, amelyben először meg kell határozni az elvégzendő feladatokat, és össze kell gyűjteni és ellenőrizni kell a vonatkozó adatokat, mielőtt a rendszer elvégezné az elemzést; ezt követően a kimenetet rendszeresen felül kell vizsgálniuk a szakterület szakértőinek. E lépések többsége különböző szakterületek - beleértve a jogi szakterületet is - emberi közreműködését igényli, akik *multidiszciplináris csapatokban* (MDT) dolgoznak együtt. A jogi szolgáltatások ilyen technológiai csővezetékeken keresztül történő nyújtása ezért olyan MDT-k összeállítását és irányítását teszi szükségessé, amelyek egyes tagjai jogi szakértelemmel rendelkeznek. Ezek a "jogászok" viszont a mesterséges intelligencia rendszer hatékonyságának *növelésére* szolgálnak, egy olyan MDT részeként, amelynek általános képességei számos más típusú humán tőkét is magukban foglalnak, mint például az adattudomány, a projektmenedzsment és a tervezési gondolkodás. Az MDT-kben dolgozó jogi szakértők munkája nagyban különbözik a hagyományos "ügyvédi munkától".

A kialakulóban lévő kép három olyan területről szól, amelyek mentén a mesterséges intelligencia technológiák alkalmazása hatással van az ügyvédek munkájára. Először is, a technológia *helyettesíti* az embert a hagyományos jogi feladatokban, amelyekre az automatizált rendszerek alkalmasak és költséghatékonyak. Ez viszont a második mozgástérhez vezet: a feladatok automatizálása növeli a hagyományos jogi feladatokat végző emberi jogászok kapacitását. Ezek az ügyvédek az automatizált rendszerekre támaszkodnak munkájuk során, lehetővé téve számukra, hogy azokra a szempontokra összpontosítsanak, amelyekben komparatív előnyük van. Munkájukat a mesterséges intelligenciával támogatott szolgáltatások *igénybevétele*vel bővítik. A harmadik mozgástér az AI-alapú jogi szolgáltatások tényleges *előállítására* vonatkozik. A megfelelő rendszerek felállítása és működtetése új szerepeket teremt az MDT-kben dolgozó emberek számára. Ennek része a jogi szakértelem alkalmazása, amely ebben az esetben a technológiát egészíti ki.

Az emberi "jogászok" és a mesterséges intelligenciával működő rendszerek közötti kapcsolat e különböző módozatainak megállapítása után ez a cikk ezeknek a változásoknak a hatását vizsgálja meg a következőkben

¹⁰ Lásd az *alábbi* I.A. szakaszt.

¹¹ Lásd az *alábbi* I.D. szakaszt.

¹² A megkérdezettekkel és a módszertannal kapcsolatos részleteket lásd a II.A. szakaszban.

jogi munka a jogi szolgáltató cégek szervezeti felépítéséről.¹³ Az ügyvédi irodák társulások formájában szerveződnek,¹⁴ egy olyan szervezeti forma, amely az üzleti életben általában ritkán fordul elő. Az Egyesült Államokban, mint sok más országban, ezt a szakmai etikai szabályok írják elő, amelyek megtiltják az ügyvédeknek, hogy a nyereséget nem ügyvédekkel osszák meg.¹⁵ A társulási formának azonban erős gazdasági indoka is van az olyan cégek számára, amelyek legfontosabb eszköze a humán tőke.¹⁶ Mivel ezek az eszközök nem lehetnek a cég "tulajdonában", szükségtelen a külső tőkebevonás - a legtöbb vállalkozás által elfogadott társasági forma alapvető funkciója. Ehelyett a kulcsfontosságú alkalmazottak megtartása és motiválása a fontos, amihez a nyereség megosztása és az ellenőrzés a partnerek között hatékony mechanizmus.

A jogi szolgáltatások technológia általi átalakítása megzavarhatja a partnerség e gazdasági előnyeit. Elméletileg, ahogy a technológia egyre nagyobb arányban növeli a jogi szolgáltató cégek termelékenységét, ezeknek a cégeknek viszont egyre nagyobb szükségük lesz külső tőkére a technikai rendszerekbe történő beruházásokhoz.¹⁷ A társasági forma megkönnyíti a diverzifikált részvényesektől történő tőkebevonást,¹⁸ nemcsak a nem emberi eszközök megszerzéséhez szükséges forrásokat biztosítja, hanem növeli a szervezet kockázattűrő képességét is, ami az innováció szempontjából kulcsfontosságú.¹⁹ A kritikusok szerint a kizárólag ügyvédi partnerségeket előíró szabályok mostanra az innovációt az amerikai ügyvédi irodákból más, e korlátozások által nem érintett szervezetekbe szorítják át:²⁰ a vállalatok belső jogi csapataiba, és újabban az úgynevezett "alternatív jogi szolgáltatókba" (ALSP-k), amelyek kiegészítő jogi szolgáltatásokat nyújtanak, de nem

¹³ *Infra*, II. rész.

¹⁴ Az ügyvédi irodai partnerségek ma már általában a korlátolt felelősségű ("LLP") forma: lásd Scott Baker & Kimberly D Krawiec, *The Economics of Limited Liability: An Empirical Study of New York Law Firms*, U. ILL. L. REV. (2005). (a korlátlan felelősségű társasági formáról a korlátolt felelősségű társasági formára való áttérés dokumentálása).

¹⁵ Az ABA szakmai magatartási modellszabályai, amelyeket a legtöbb állami ügyvédi kamara elfogadott, korlátozzák az ügyvédek nem ügyvédekkel való díjmegosztását, és tiltják a nem ügyvédekkel való partnerséget, illetve a nem ügyvéd részvényesekkel rendelkező társaságokat ("díjmegosztási tilalom"): ABA Model Rules of Professional Conduct, 5.4. szabály.

¹⁶ Henry Hansmann, *Mikor működik a munkavállalói tulajdon? ESOPs, law firms, codetermination, and economic democracy*, 99 THE YALE LAW JOURNAL (1990); HENRY HANSMANN, *THE OWNERSHIP OF ENTERPRISE* (Belknap Press. 1996).

¹⁷ Gillian K Hadfield, *A jog ára*: INTERNATIONAL REVIEW OF LAW AND ECONOMICS (2014): *Promoting access to justice through the (un) corporate practice of law*, 38 INTERNATIONAL REVIEW OF LAW AND ECONOMICS.

¹⁸ REINIER KRAAKMAN és mások, *A TÁRSADALOMI JOG ANATÓMIAJA: A COMPARATIVE AND FUNCTIONAL APPROACH* (Oxford University Press. 2017).

¹⁹ Gillian K Hadfield, *Az innováció jogi akadályai: A vállalati jogi piacok feletti szakmai ellenőrzés növekvő gazdasági költsége*, 60 STAN. L. REV., 1727 (2007); *Capturing Technological Innovation in Legal Services*. 116. pont (2017). N. Malhotra, et al., *Career pathing and innovation in professional service firms*, 30 ACADEMY OF MANAGEMENT PERSPECTIVE (2016).

²⁰ Jogi piaci helyzetjelentés / ÉKON (2018).

ügyvédi tevékenységet folytatni.²¹ Ez az aggodalom alapozza meg az arizonai, kaliforniai és utahi állami ügyvédi kamarák közelmúltbeli lépéseit, amelyek a társulási szabály enyhítésére és az ügyvédek társasági formában történő szerveződésének engedélyezésére irányulnak.²²

Az azonban, hogy a szakmai etikai szabályok milyen mértékben akadályozzák a jogi szolgáltató cégek hatékony szervezését, attól függ, hogy a technológia bevezetése mennyire zavarta meg a hagyományos munkamintákat. Különösen fontos, hogy az emberi és nem emberi tőke optimális keveréke milyen mértékben változott meg ezekben a cégekben. Ezt azonban nehéz felmérni pusztán az amerikai gyakorlatok vizsgálatával, mivel maguk a szakmai etikai szabályok is korlátozzák az eredményeket. Inkább egy olyan alternatív helyzetre vonatkozó bizonyítékra van szükség, amelyben a szabályozási korlátok nem kötelezőek. E kérdések megvilágítása érdekében bemutatjuk az Egyesült Királyságban a mesterséges intelligencia jogi szolgáltatásokban való alkalmazásának szisztematikus empirikus vizsgálatának eredményeit.²³ Egy 2007-es szabályozási változás lehetővé tette az egyesült királyságbeli ügyvédek számára, hogy részvénytársaságként szerveződjenek.²⁴ Az egyesült királyságbeli gyakorlat tanulmányozásával megfigyelhetjük a mesterséges intelligencia alkalmazásának módjait és az alkalmazott szervezeti formákat egy olyan common law rendszerben, amelyben a társulási forma már nem kötelező az ügyvédekre. A több mint ötven szakemberrel készített interjúkat, amelyek a folyamatok és motivációk leíróan gazdag betekintést nyújtanak, és amelyekből hipotéziseket lehet felállítani, kombináljuk az ügyvédek körében végzett felmérésből származó mennyiségi adatokkal, amelyekkel a hipotéziseket tesztelni lehet.²⁵

Esettanulmányokat mutatunk be a mesterséges intelligencia három különböző típusú szervezetben történő alkalmazásáról: ügyvédi irodák, vállalati belső csapatok és ALSP-k.²⁶

²¹ Az ALSP-k olyan heterogén cégek, amelyek nem illeszkednek az ügyvédi irodák és az ügyfél belső csapatainak hagyományos dualizmusába. Lásd: Alternatív jogi szolgáltatók 2019. (2019). (Az ágazat hatókörének leírása).

²² Lásd ARIZONA 2019. A jogi szolgáltatások nyújtásával foglalkozó munkacsoport: Jelentés és ajánlások. Legfelsőbb Bíróság, Arizona állam; KALIFORNIA 2020. Kalifornia Állami Ügyvédi Kamara a jogi szolgáltatások innováció révén történő hozzáféréssel foglalkozó munkacsoportja: Zárójelentés és ajánlások. State Bar of California; UTAH 2019. Narrowing the Access-to-Justice Gap by Reimagining Regulation: Report and Recommendations. Utah Állami Ügyvédi Kamara szabályozási reformmal foglalkozó munkacsoportja.

²³ Empirikus vizsgálatunk interjúkból és felmérési adatok elemzéséből áll. Vegyes módszereket (interjúk és kvantitatív adatelemzés) ritkán alkalmaznak. A szisztematikus adatelemzéshez lásd Remus & Levy, GEO. J. JOGI ETIKA, (2017). (a Sky Analytics adatainak felhasználásával annak felmérésére, hogy az egységes feladat-alapú irányítási rendszer (UTBMS) taxonómiajában mely feladatok automatizálása valószínűsíthető).

²⁴ Jogi szolgáltatásokról szóló 2007. évi törvény (Egyesült Királyság), 5. rész. Ez lehetővé teszi a partnerségek tulajdonjogának megosztását nem jogászokkal is.

[21-Aug-20]

KITERJESZTETT ÜGYVÉDI

7

²⁵ A felmérés módszertanáról részletes leírás a III.A. szakaszban.

²⁶ *Infra*, II.B-II.D. szakaszok.

A partnerségi szabály kritikájával összhangban azt találjuk, hogy az ügyvédi irodák egyedi kihívásokkal szembesülnek a technológia bevezetése során, amelyek nem azonosak a többi szervezeti típuséval. A probléma körvonalai azonban a gyakorlatban teljesen eltérnek a szakirodalomban hangsúlyozottaktól. Míg a szakirodalom a társulásoknak az idegen tőke bevonásával kapcsolatos nehézségeire összpontosít, a²⁷ kiderül, hogy ez a gyakorlatban nem jelent jelentős kihívást. A nagy ügyvédi irodák mérete azt jelenti, hogy elegendő pénzügyi kapacitással rendelkeznek a technológiai tőkébe való befektetéshez. A problémát inkább a technológia működéséhez szükséges *nem jogi* humán tőke toborzása, motiválása és kezelése jelenti. A nem jogi humán tőkét egy ügyvédi iroda partnerei nehezen tudják felvenni, mivel az ilyen személyek nem tudnak partnerré válni. A kizárólag ügyvédekből álló vezetési struktúra pedig nem alkalmas az MDT koordinálására. A házon belüli csapatokról és az ALSP-kről készített esettanulmányaink azt sugallják, hogy ezek a problémák könnyebben megoldhatók a társasági formában működő vállalkozásokban.

Az interjúk eredményei hangsúlyozzák a multidiszciplináris humán tőke fontosságát a mesterséges intelligencia jogi szolgáltatásokban való sikeres alkalmazása szempontjából. Ez két hipotézis megfogalmazására készítet bennünket: (1): A mesterséges intelligencia bevezetése a jogi szolgáltatásokban összefügg az MDT-ekkel; (2) a jogi szolgáltatásokban az MDT-k kevésbé kapcsolódnak az ügyvédi irodai partnerségekhez, mint a vállalatokhoz. Ezeket a hipotéziseket ügyvédek körében végzett felmérésen keresztül gyűjtött kvantitatív adatokkal teszteljük.²⁸ Az MDT-k és az AI közötti kapcsolatra vonatkozó első hipotézisünkkel összhangban azt mutatjuk, hogy egy többváltozós keretben a válaszadó ügyvédek, akik szorosban együttműködnek nem ügyvédi szakemberekkel, szignifikánsan nagyobb valószínűséggel használnak AI alkalmazásokat, mint azok, akik kizárólag más ügyvédekkel dolgoznak. Továbbá, összhangban a szervezeti irányítási típus és az MDT-k közötti illeszkedésre vonatkozó második hipotézisünkkel, arról számolunk be, hogy az ügyvédi irodai partnerségben dolgozó válaszadó ügyvédek szignifikánsan kisebb valószínűséggel dolgoznak együtt nem ügyvédekkel, és alkalmaznak AI-alkalmazásokat, mint a társaságokban dolgozó válaszadó ügyvédek.

A cikk négyféleképpen járul hozzá a témához. Először is, integrált elemzést nyújtunk azokról a különböző határokról, amelyek mentén a mesterséges intelligencia hatással lesz a jogi szolgáltatások nyújtására: egyes feladatok helyettesítése; a mesterséges intelligenciával támogatott szolgáltatásokat igénybe vevő emberi jogászok helyettesítésére; valamint a mesterséges intelligenciával támogatott szolgáltatások előállításának jogi szakértelemmel rendelkező emberek általi kiegészítésére. Másodsor, bemutatjuk a tudomásunk szerint az első empirikusan megalapozott beszámolót azokról az új szerepekről, amelyeket az AI bevezetése a jogi szolgáltatásokban fog létrehozni - a jogi szakértelmet más diszciplináris inputokkal vegyítő MDT-kben való munkavégzésről.

²⁷ Hadfield, INTERNATIONAL LAW AND ECONOMICS, (2014).

²⁸ *Infra*, III. rész.

Harmadszor, a mesterséges intelligencia alapú jogi szolgáltatások különböző típusú szervezetekben történő bevezetését összehasonlító empirikus eredményeink azt mutatják, hogy a kizárólag ügyvédi partnerségek számára a mesterséges intelligencia bevezetése nem a tőkehiányban rejlik, hanem a folyamat emberi oldalának - az MDT-k toborzásának és motiválásának - koordinálásával kapcsolatos nehézségekben. Negyedszer, a brit ügyvédi irodákról készített esettanulmányaink azt sugallják, hogy a hagyományos jogi tanácsadó cégek - amelyeknek a mesterséges intelligenciával támogatott jogi szolgáltatásokkal való kapcsolata elsősorban fogyasztás, nem pedig termelés révén fog megvalósulni - számára továbbra is komoly gazdasági érvénnyel bír, hogy társulások formájában szerveződjenek, még akkor is, ha erre semmilyen szabályozási előírás nem kötelezi őket.

Megállapításaink fontos következményekkel járnak az ügyvédek, az ügyvédi irodák és a jogi szakma számára.²⁹ Elemzésünk azt mutatja, hogy az a mód, ahogyan a jogászképzett munkatársak képesek lesznek interakcióba lépni a mesterséges intelligencia alapú technológiával, két különböző módon nyilvánul meg: fogyasztóként vagy gyártóként. A belátható jövőben továbbra is szükség lesz a klasszikus tanácsadói szerepkörben dolgozó emberi jogászokra.³⁰ Miközben a mesterséges intelligenciával működő rendszerek bizonyos feladatokban helyettesítik majd az ügyvédeket, ezt ellensúlyozhatja a megnövekedett kereslet azon ügyvédek iránt, akiknek szolgáltatási kínálatát a mesterséges intelligencia kiegészíti. Az ilyen kibővített szerepkörben dolgozó ügyvédek elsősorban a jogi technológia *fogyasztói* lesznek. Ugyanakkor új szerepek várnak majd a jogi végzettséggel rendelkező személyekre is, akik multidiszciplináris csoportok részeként tevékenykednek majd.³¹ Az ilyen szerepkörökben dolgozó jogi humántőkével rendelkező személyek valószínűleg nem egyszerűen fogyasztói, hanem *termelői* lesznek a mesterséges intelligenciával támogatott jogi szolgáltatásoknak. A kétféle szerepkörben dolgozó személyek szükséges képzése és karrierstruktúrája meglehetősen eltérő lesz.

Az ügyvédi irodák esetében az Egyesült Királyságban gyűjtött adataink meglepő eredményre utalnak: a³² a nyereségrészesedésre vonatkozó szakmai etikai szabályok enyhítése nem eredményezte az ügyvédi irodák átalakulását vállalatokká a technológia befogadása érdekében. Ez annak ellenére van így, hogy az általunk dokumentált valós akadályok a jogi technológia partnerségekben történő bevezetését akadályozzák. Bár a változtatással szembeni vonakodás kezdetben a tehetetlenséggel magyarázható,³³ mostanra már tizenhárom év telt el az új rendszer bevezetése óta. Elemzésünk gazdasági magyarázatot javasol: az üzleti forma az MDT-ket (amelyekben az ügyvédek a mesterséges intelligencia előállítóiként működnek) támogatóvá tétele *kevésbé* vonzóvá teszi azt a klasszikus jogi feladatokhoz szükséges kulcsfontosságú humán tőke számára.

²⁹ *Infra*, IV. rész.

³⁰ Lásd az *alábbi* IV.A.1. szakaszt. ³¹ Lásd az *alábbi* IV.A.2. szakaszt. ³² Lásd az *alábbi* IV.B. szakaszt.

³³ Sundeep Aulakh & Ian Kirkpatrick, *Changing regulation and the future of the professional partnership: the case of the Legal Services Act, 2007 in England and Wales*, 23 INTERNATIONAL JOURNAL OF THE LEGAL PROFESSION (2016).

amire a mesterséges intelligencia még nem képes. Az ezekre a feladatokra összpontosítani kívánó ügyvédi irodáknak továbbra is a legjobb tehetségeket kell vonzaniuk és megtartaniuk. A jogi szolgáltató cégeknek ezért el kell dönteniük, hogy a jogi munka melyik aspektusa - a klasszikus ügyvédi munka vagy a jogi technológiai szolgáltatások előállítása - áll üzleti modelljük középpontjában.³⁴

Végezetül, egy nyitott kérdés marad számunkra, hogy a kiterjesztett ügyvédi tevékenység terjedése képes lesz-e befogadni a jogi szakma meglévő intézményi struktúráit.³⁵ A meglévő struktúra a foglalkozási engedélyezés struktúrája, így csak engedéllyel rendelkező ügyvédek jogosultak a jog gyakorlására, ahogyan csak engedéllyel rendelkező orvosok gyakorolhatnak orvosi tevékenységet. Ha az ügyvédi irodák nem vesznek részt a mesterséges intelligenciával kapcsolatos jogi szolgáltatások előállításában, hanem megelégszenek azzal, hogy pusztán fogyasztóként működnek, akkor azt javasoljuk, hogy az ügyvédek mint termelők munkája egyre inkább egy különálló vagy hibrid szakma részének tekinthető.³⁶ A szakmai szabályozástól függően a "kiterjesztett ügyvédi tevékenység" köre szűken meghatározottá válhat, és csak az ügyvédek mint fogyasztók, vagy tágabbá, és az ügyvédek mint fogyasztók és az ügyvédek mint termelők egyaránt bekerülhetnek a jogi szakmába.

Ez a cikk négy részből áll. Az I. rész a mesterséges intelligenciának az emberi jogászok munkájára gyakorolt hatását vizsgálja. A II. rész a mesterséges intelligencia alkalmazása és a jogi szolgáltató cégek szervezeti felépítése közötti kapcsolatra tér ki. A III. rész bemutatja a felmérési adatállományt, és az I. és II. részben kidolgozott hipotézisekkel összhangban lévő kvantitatív eredményeket ismerteti. A IV. rész megvizsgálja megállapításaink következményeit az ügyvédekre, a jogi szolgáltató cégekre és a jogi szakmára nézve.

³⁴ A technológia által a jogi szolgáltatásokban elősegített üzleti modellek kialakulóban lévő köréről lásd: John Armour & Mari Sako, *AI-enabled business models in legal services: from traditional law firms to next-generation law companies?*, 7 JOURNAL OF PROFESSIONS AND ORGANIZATION (2020).

³⁵ Lásd az *alábbi* IV.C. szakaszt.

³⁶ Lásd Noordegraaf, M., *Hibrid professzionalizmus és azon túl: a közszféra professzionalizmusának (új) formái a változó szervezeti és társadalmi kontextusokban*. JOURNAL OF PROFESSIONS AND ORGANISATION (2015).

I. AI ÉS JOGÁSZOK

A. Az automatizálás hatása

Különböző, nemrégiben készült felmérések azt mutatják, hogy a jogi szolgáltatások terén a mesterséges intelligencia használata szerény,³⁷ de növekszik.³⁸ Hogyan fog ez továbbterjedni, és milyen hatással lesz a szakmára? A szakmák technológia általi nagymértékű átalakulását már régóta jósolják egyes kommentátorok.³⁹ Richard Susskind, a mesterséges intelligencia jogi szolgáltatásokban való alkalmazásának előnyeinek egyik korai képviselője régóta azzal érvel, hogy a sok emberi jogász által végzett munkát gépek fogják elvégezni. Ahogy ő fogalmaz:⁴⁰

"[T]itt nincs nyilvánvaló oka annak, hogy a mai szakemberek közül sokakat ne szorítsanak ki az egyre alkalmasabb rendszerek, majd ne tűnjenek el a figyelem középpontjából, ahogyan a kovácsok, faggyúkereskedők, kereskedők és számos szakma vált feleslegessé a maga idejében."

Nyilvánvaló, hogy ha a gépek általánosan olcsóbbá és hatékonyabbá válnak, mint az emberek, akkor az utóbbiaknak "technológiai munkanélküliséggel" kell szembenézniük.⁴¹ Hogy ez bekövetkezik-e, az azonban az automatizált rendszerek képességeitől és költségeitől függ.

A szkeptikusok szerint az ügyvédi munka nagy részét nem lehet automatizált rendszerekkel elvégezni, és a gépek valószínűleg nem is fognak ilyen képességeket kifejleszteni a közeljövőben.⁴² Természetesen nem szükséges, hogy a gépek ténylegesen utánozzák

³⁷ Sako et al., *Lawtech Adoption and Training: Solicitors in England and Wales: Findings from a Survey of Solicitors in England and Wales*. (2020). 4. ábra: 2019 Global Legal Department Benchmarking Report. (2019) (3. ábra) ABA TECHREPORT 2019. (2019).

³⁸ Sako, et al., 2020. 10. (11. ábra); 2018 *Law Firms in Transition: An Altman Weil Flash Survey*. (2018). (3. ábra: Az amerikai ügyvédi irodák fokozott AI-elfogadási trendjei 2 éves időszak alatt); lásd még Wouters Kluwer, *The 2020 Wouters Kluwer Future Ready Lawyer - Performance Drivers* (2020), 14. o.; *Innovate to Accumulate*, The Lawyer. Nov 2018 at 40 - 41. o. (felsorolja az 52 legjobb, megkérdezett brit cég kiemelt beruházásait - mintegy 70% mondta az AI-t).

³⁹ Lásd pl. RICHARD SUSSKIND, *TRANSFORMING THE LAW: ESSAYS ON TECHNOLOGY, JUSTICE AND THE LEGAL MARKETPLACE* (Oxford University Press. 2000); SUSSKIND, *The Az ügyvédek vége? : a jogi szolgáltatások természetének újragondolása*. 2008; RICHARD E. SUSSKIND, *A HOLNAP ÜGYVÉDJEI : AN INTRODUCTION TO YOUR FUTURE* (Oxford University Press. 2013); SUSSKIND & SUSSKIND. 2015; Katz, EMORY LJ, (2012); Katz, U. ILL. L. REV., (2014).

⁴⁰ Richard Susskind, *AI, work and "outcome-thinking"*, 34 *BRITISH ACADEMY REVIEW* 30, 31 (2018).

⁴¹ Daniel Susskind, *A model of technological unemployment*, (2018); Jeffrey D Sachs, et al., *A One-Sector Model of Robotic Immiseration*, in *DIGITIZED LABOR* (2018).

⁴² Lásd pl. Remus & Levy, *GEO. J. LEGAL ETHICS*, (2017). ("Még ott is, ahol az automatizálás jelentős előrelépést ért el, a hatása kisebb volt, mint azt a szalagcímek

[21-Aug-20]
elhitetik velünk").

*KITERJESZTETT ÜGYVÉDI
TEVÉKENYSÉG*

11

mit csinálnak az ügyvédek, ha az ügyvédek által az ügyfeleknek nyújtott eredményeket olcsóbban, emberek nélkül is el lehet érni.⁴³ És a technikai képességek jelentős növekedése, még ha nem is áll meg a teljes automatizálásnál, elegendő lehet a munkamódszerek átalakításának elindításához. Érdekes ezt a vitát a "munka jövőjéről" szóló általános szakirodalom kontextusába helyezni, amely azt vizsgálja, hogy a technológiai változások hogyan hatnak majd az emberi munkavégzés gyakorlatára a gazdaság egészére nézve.⁴⁴ A hatások összetettebbek annál, mint hogy a gépek helyettesítik az embert.

Ahhoz, hogy megértsük a technológia munkára gyakorolt hatását, a munkaköri leírásokat az egyes részfeladatokra kell lebontanunk. Ennek oka, hogy a technikai rendszereket nem arra tervezték, hogy bizonyos emberi "munkákat" végezzenek, hanem arra, hogy a munkavállalók által végzett komponens *feladatokat* hajtsanak végre.⁴⁵ Egy tipikus munkakör különböző feladatok egész sorát foglalja magában. Egyesek automatizálhatók, mások nem. Ebből következik, hogy a számítógépek által az embernél jobban elvégezhető feladatok köre nem illeszkedik pontosan a szervezetekben meglévő emberi szerepekhez. A változásnak három különböző mozgásteret van. Az első az, ahol a technikai rendszerek helyettesítik az embert.⁴⁶ Ez elsősorban az automatizálható feladatokból álló emberi szerepeket érinti.⁴⁷ Az olyan szerepek esetében, amelyek

⁴³ Susskind, BRITISH ACADEMY REVIEW, (2018), 40. lábjegyzet.

⁴⁴ Lásd általában: David H Autor, *Miért van még mindig annyi munkahely? The history and future of workplace automation*, 29 JOURNAL OF ECONOMIC PERSPECTIVES (2015); DAVID AUTOR, WORK OF THE PAST, WORK OF THE FUTURE (National Bureau of Economic Research, 2019); Daron Acemoglu & Pascual Restrepo, *Automation and new tasks: how technology displaces and reinstates labour*, 33 JOURNAL OF ECONOMIC PERSPECTIVES (2019); Artificial intelligence, automation and work. No. 0898-2937(2018); Carl Benedikt Frey & Michael A Osborne, *A foglalkoztatás jövője: Mennyire érzékenyek a munkahelyek a számítógépesítésre?*, 114 TECHNOLOGICAL FORECASTING AND SOCIAL CHANGE (2017); ERIK BRYNJOLFSSON & ANDREW MCAFEE, THE SECOND MACHINE AGE : WORK, PROGRESS, AND PROSPERITY IN A TIME OF BRILLIANT TECHNOLOGIES (W. W. Norton & Company First Edition, szerk. 2014).

⁴⁵ Lásd pl. David H Autor, et al., *The skill content of recent technological change: An empirical exploration*, 118 THE QUARTERLY JOURNAL OF ECONOMICS, 1282-83 (2003). (a feladatok leírása a munkatevékenységek "gépi szemmel való szemlélése"); Acemoglu & Restrepo, JOURNAL OF ECONOMIC PERSPECTIVES, 6 (2019). ("A feladatok ... a termelés alapvető egységei").

⁴⁶ Lásd pl. Acemoglu & Restrepo, *Mesterséges intelligencia, automatizálás és munka* 5-6. 2018. (a "kiszorítási hatás" leírása, amikor az automatizálás helyettesíti az embert a feladatok elvégzésében). Autor, JOURNAL OF ECONOMIC PERSPECTIVES, 7 (2015).

⁴⁷ Ahogy egyik interjúalanyunk fogalmazott:

"Az egyik dolog, amit tovább szeretnénk fejleszteni, az az, amit digitális jogi megoldásoknak nevezünk. Ez alatt olyan megoldásokat értek, amelyek hatékonyan lehetővé teszik a jogi tanácsadás vagy a jogi munka elvégzését, ahol nem csupán az ügyvédek hatékonyságát növelik, hanem valójában ez maga a megoldás. ..." (Interjú 38).

a feladatok nagy része automatizálható, ebből következik, hogy kevesebb emberi munkaerőre lesz szükség.⁴⁸ A technológiai fejlődés azt jelenti, hogy az automatizálható feladatok köre idővel egyre bővül.⁴⁹

A hatások azonban egészen másképp alakulnak azon szerepek esetében, amelyek az automatizálhatatlan feladatok jelentős részét foglalják magukban. Az ilyen szerepkörökben dolgozó emberek termelékenységét *növeli* azoknak a feladatoknak az automatizálása, amelyeket ma már gépek is el tudnak végezni.⁵⁰ Azok az emberek, akiknek a munkája elsősorban olyan feladatokból áll, amelyek nem automatizálhatók, profitálnak a munkájuk inputját képező feladatok automatizálásából.⁵¹ Azok az emberek pedig, akiknek a munkája olyan feladatok keverékéből áll, amelyek közül csak néhány automatizálható, energiájukat azokra a feladatokra összpontosíthatják, amelyek elvégzésére egyedülállóan alkalmasak.⁵² Mindegyik esetben több olyan feladatot lehet elvégezni egy adott idő alatt, amelyek nem automatizálhatók, és az emberi dolgozó termelékenysége nő. Ezen a második korláton belül egyes feladatok automatizálása *növeli a kiegészítő, (még) nem automatizálható feladatokhoz kapcsolódó emberi tőke értékét.*⁵³

⁴⁸ Szerző, JOURNAL OF ECONOMIC PERSPECTIVES, 9-14. (2015) (az automatizálás foglalkozásokra gyakorolt hatásának összefoglalása). Daron Acemoglu & Pascual Restrepo, *Robotok és munkahelyek: Evidence from US labour markets*, 128 JOURNAL OF POLITICAL ECONOMY, 2233 (2020). (a robotok negatív foglalkoztatási hatásairól számol be, amelyek a rutinszerű manuális foglalkozásokra koncentrálnak, mint például a gépkezelők, összeszerelők, anyagmozgatók, ahol a munkavállalók olyan feladatokat végeznek, amelyeket automatizálnak).

⁴⁹ Lásd pl. Acemoglu & Restrepo, *Mesterséges intelligencia, automatizálás és munka* 5. 2018. (az "automatizálást" úgy jellemzik, mint "a [technológiai] tőkével elvégezhető feladatok körének bővülését"). BRYNJOLFSSON & MCAFEE, 2014. 11. 11. ("a számítógépek, robotok és más digitális technológiák rendkívüli ütemben sajátítják el ... a készségeket és képességeket"). A mai mesterséges intelligencia-technológia képességeiről lásd *alább*, I.B. szakasz.

⁵⁰ Szerző, JOURNAL OF ECONOMIC PERSPECTIVES, (2015).

⁵¹ Autor, et al., THE QUARTERLY JOURNAL OF ECONOMICS, 1285 (2003) ("[increases] in a rutinszerű információs inputok mennyiségi és minőségi kínálata növeli az ezeket az inputokat igénylő, nem rutinszerű feladatokat végző munkavállalók határtermelékenységét.").

⁵² Acemoglu & Restrepo, JOURNAL OF ECONOMIC PERSPECTIVES, 4 (2019). (A "termelékenységi hatás" leírása, amely szerint az automatizálás növeli a munkaerő iránti keresletet a nem automatizált feladatokban).

⁵³ Lásd Autor, JOURNAL OF ECONOMIC PERSPECTIVES, (2015).; lásd még Jill Grennan & Roni Michaely, *Artificial Intelligence and the Future of Work: Evidence from Analysts* (2019). (mind a helyettesítési, mind az augmentációs hatások dokumentálása a pénzügyi elemzők esettanulmányában). Ahogy egyik interjúalanyunk kifejtette:

"[A] magas szintű jogi munkák esetében [mi] megfelelő eszközöket biztosítunk az ügyvédeknek, hogy a lehető leghatékonyabban végezhesék a munkájukat; majd a menedzselte szolgáltatásokon keresztül egészen a nagyobb volumenű, kevésbé összetett munkákig segítünk nekik a technológiával is. Tehát gyakorlatilag a jogi szolgáltatásaink technológiai támogatása, függetlenül azok összetettségétől vagy

Van egy harmadik, kevésbé nyilvánvaló árrés is. A helyettesíthető feladatok elvégzésére szolgáló automatizált rendszerek bevezetése maga is új feladatokat hoz létre, amelyek közül sok emberi tőkét igényel.⁵⁴ Talán a legnyilvánvalóbb példa az adattudósok feladatainak növekedése az AI automatizálás iránti igény növekedésével.⁵⁵ Az automatizált rendszereket meg kell tervezni, testre kell szabni, be kell állítani, karbantartani és felügyelni kell. Ezek a feladatok kiegészítik, illetve *kiegészítik a* rendszer működését. Amennyiben ezek a rendszert kiegészítő feladatok önmagukban nem automatizálhatók, az automatizált rendszerek bevezetése valójában keresletet teremt az e feladatok elvégzéséhez szükséges humán tőke iránt.⁵⁶ Ezek a feladatok valószínűleg új munkahelyekbe tömörülnek.⁵⁷

Összefoglalva tehát, az automatizálás eredményeként csökken a kereslet bizonyos típusú meglévő szerepkörök iránt, mások iránt megnő, és ezzel egyidejűleg keresletet teremt olyan új szerepkörök iránt, amelyek kiegészítik az automatizált rendszereket.⁵⁸ Ahhoz azonban, hogy ezt a jogi szolgáltatások kontextusában is alkalmazni tudjuk, meg kell értenünk a feladatok automatizálására vonatkozó technológiai képességek korlátait, és ezt a jogi szolgáltatásokra kell leképeznünk. Melyek azok a feladatok, amelyeket az ügyvédek végeznek, és melyek azok, amelyeket nem, és milyen új feladatokat hoz létre maga az automatizálás? Most sorra vesszük ezeket a kérdéseket. Az I.B. szakaszban felvázoljuk a mesterséges intelligencia közelmúltbeli fejlődésének határait. Az I.C. szakaszban az interjúkkal kapcsolatos kutatásainkra támaszkodva megvizsgáljuk, hogy milyen kontextusban alkalmazzák ezt a technológiát a jogi ágazatban, és milyen módon helyettesíti egyes meglévő feladatokat, és hogyan növeli mások termelékenységét. Végül az I.D. szakaszban bemutatjuk a folyamatokra vonatkozó megállapításokat.

⁵⁴ Acemoglu & Restrepo, JOURNAL OF ECONOMIC PERSPECTIVES, 4 (2019). (a "visszahelyezési hatás" jellemzése, amely szerint a technológiai változás keresletet teremt a bevezetését kiegészítő új szerepek iránt).

⁵⁵ Davenport, T. H & Patil, D., *Data scientist: the sexiest job of the 21st century*. HARVARD BUSINESS REVIEW (2012).

⁵⁶ Szerző, JOURNAL OF ECONOMIC PERSPECTIVES, (2015). A chatbot-rendszerek tervezése során például általánossá vált az ember-chatbot vagy "humbot" csapatok bevetése, ahol az emberek készen állnak arra, hogy válaszoljanak az automatizált rendszer által nehéznek talált kérdésekre: lásd Jonathan Grudin & Richard Jacques, *Chatbots, humbots, and the quest for artificial general intelligence* (2019).

⁵⁷ David H. Autor és mások, *Fent, lent: Számítógépek és készségek egy nagybank két emeletén*, 55 ILR REVIEW (2002). *A mesterséges intelligencia és a szakmai munka jövője*. COMMUNICATIONS OF THE ACM (2020); Wilson, H. J., Daugherty, P. & Bianzino, N., *The jobs that artificial intelligence will create*. MIT SLOAN MANAGEMENT REVIEW (2017).

⁵⁸ Úgy tűnik, hogy az eddigi összesített hatás a gazdaság egészét tekintve csökkentette a humán munkaerő iránti keresletet. Vagyis a helyettesítési hatások miatt kiszoruló emberi munkaerő száma nagyobb, mint a technikai rendszerek által kiegészített vagy kiegészített szerepek iránti kereslet ösztönzéséből profitáló munkavállalók száma: lásd Acemoglu & Restrepo, JOURNAL OF POLITICAL ECONOMY, (2020). (becslések szerint ezer dolgozóra jutó további egy robot 0,2 százalékponttal csökkenti a foglalkoztatottság és a népesség arányát).

az esettanulmányt készítő cégek hogyan alkalmazzák a mesterséges intelligenciát a jogi szolgáltatásokban, lehetővé téve számunkra, hogy leírjuk, hogyan ösztönzi az új szerepek iránti keresletet.

B. A mai mesterséges intelligencia és annak határai

Az elmúlt évtizedben drámaian megnőtt a mesterséges intelligencia alapú rendszerek képessége,⁵⁹ és alkalmazásuk jelentős változásokat hozhat a jogi ágazatban.⁶⁰ Azonban még mindig messze vagyunk attól, hogy olyan "mesterséges általános intelligencia" jöjjön létre, amely az emberekkel egyenrangú lenne.⁶¹ A következőkben ismertetjük a mesterséges intelligencia e technikai fejlődését, és felvázoljuk azokat a feladattípusokat, amelyekben a mai mesterséges intelligencia rendszerek képesek az ember helyettesítésére. Ennek során a "mai" mesterséges intelligenciára összpontosítunk - vagyis a következő néhány éven belüli technikai lehetőségek állapotára; ez lehetővé teszi, hogy a vitát a szakirodalomban és ne a spekulációban alapozzuk meg.⁶²

A "mesterséges intelligencia" alatt azt értjük, hogy automatizált rendszereket használunk olyan feladatok elvégzésére, amelyek általában emberi intelligenciát igényelnek.⁶³ A mesterséges intelligenciával kapcsolatos kutatások eredete az 1950-es évekre vezethető vissza,⁶⁴ . Azóta a következő honlapokon található

⁵⁹ WOOLDRIDGE. 2020.

⁶⁰ Lásd a *fentebb* hivatkozott forrásokat, 39-40. lábjegyzet.

⁶¹ Lásd általában Ben Goertzel, *Artificial general intelligence: concept, state of the art, and future prospects*, 5 JOURNAL OF ARTIFICIAL GENERAL INTELLIGENCE (2014); Lyle N Long & Carl F Cotner, *A Review and Proposed Framework for Artificial General Intelligence* (IEEE 2019).

⁶² A "mai" és a "holnapi" mesterséges intelligencia közötti különbségtételről lásd John Armour & Horst Eidenmuller, *Self-Driving Corporations*, 10 HARV. BUS. L. REV. (2020).

⁶³ A mesterséges intelligencia definíciója természetesen önmagában is erősen vitatott. Lásd pl. Pei Wang, *On Defining Artificial Intelligence*, 10 JOURNAL OF ARTIFICIAL GENERAL INTELLIGENCE, 8-13 (2019). (a mesterséges intelligencia meghatározásának négy különböző megközelítését vizsgálva). Mivel mi az automatizált rendszereknek a jogi ágazatban végzett konkrét feladatokra való alkalmazására összpontosítunk, az általunk használt definíció képesség alapú: vagyis arra összpontosít, hogy a rendszer képes-e olyan feladatok elvégzésére, amelyeket egyébként az emberi intelligencia végez. Ezt a megközelítést, amelyet Marvin Minsky, az AI úttörője támogatott (Marvin L Minsky, *Introduction to the Comtex microfiche edition of the early MIT Artificial Intelligence Memos*, 4 AI MAGAZINE, 21 (1983).), az alkalmazott kutatók gyakran alkalmazzák, mivel kész viszonyítási alapot nyújt, amelyhez képest értékelni lehet a fejlődést (François Chollet, *On the measure of intelligence*, ARXIV PREPRINT ARXIV:1911.01547 (2019).). Ez a definíció természeténél fogva dinamikus, mivel a mesterséges intelligencia képességeinek fejlődésével párhuzamosan az emberek által "általában" elvégzett feladatok köre ennek megfelelően visszaszorul. Következésképpen a figyelmet a technológiai határra összpontosítja.

[21-Aug-20]

KITERJESZTETT ÜGYVÉDI

15

⁶⁴ John McCarthy, et al. *TELEKONNYÁS* The Dartmouth summer research project on artificial intelligence, august 31, 1955, 27 AI MAGAZINE (2006).

több különböző technikai megközelítés létezik.⁶⁵ A terület történetének legnagyobb részében a kutatási erőfeszítések az intelligencia úgynevezett "felülről lefelé" történő megközelítésére összpontosítottak, amely logikai következtetéseket és a tudás kemény kódolását foglalja magában.⁶⁶ Ez a megközelítés azonban alapvető korlátokba ütközött: sok feladat túlságosan összetettnek bizonyult ahhoz, hogy explicit szabályokba lehessen kódolni. Ebből a technikai korlátból kiindulva egészen a közelmúltig úgy gondolták, hogy csak a "rutinfeladatok" - vagyis azok, amelyek előre meghatározott szabályokra való hivatkozással meghatározhatók - automatizálhatók.⁶⁷

Az elmúlt évtizedben azonban a számítógépek teljesítményének és az adatok elérhetőségének robbanásszerű növekedése óriási előrelépést tett lehetővé az "alulról felfelé" induktív megközelítések, az úgynevezett "gépi tanulás" (ML) terén.⁶⁸ Az ML-ben ahelyett, hogy a szakértői rendszerekbe fáradtságosan kódolt szabályokból próbálnának válaszokat levezetni, a rendszer magából az adatból fejleszt osztályozókat a minták felismerésére.⁶⁹ A 2012 óta elért fejlődés nagyrészt a "mély tanulás" néven ismert ML egy bizonyos típusában történt, amely az adatok több rétegű reprezentációjának sorozatos futtatását jelenti.⁷⁰ Egy tipikus mélytanulási elrendezés egy bemeneti és egy kimeneti rétegből áll, amelyek között több rejtett réteg található, amelyek az absztrakció különböző szintjein helyezkednek el, és egymással kapcsolatban állnak.⁷¹ Az algoritmus tanulási folyamata úgynevezett visszaterjedésen keresztül zajlik: Az algoritmus betanítása során a kimeneti rétegből a különböző rejtett szinteken keresztül új információk érkeznek vissza, és újrakalibrálják a

⁶⁵ S. RUSSELL & P. NORVIG, *MESTERSÉGES INTELLIGENCIA: A MODERN APPROACH* (Pearson 3rd International Edition ed. 2010); WOOLDRIDGE. 2020.

⁶⁶ P. HARMON & D. KING, *SZAKÉRTŐI RENDSZEREK*: (Wiley & Co. 1985). A szakértői rendszerek jogi szolgáltatásokban való alkalmazásáról lásd pl. Nancy Blodgett, *Artificial Intelligence Comes of Age*, 73 ABA JOURNAL 68(1987); RICHARD E. SUSSKIND, *EXPERT SYSTEMS IN LAW : A JURISPRUDENTIAL INQUIRY* (Clarendon; Oxford University Press. 1987).

⁶⁷ Autor, et al., *THE QUARTERLY JOURNAL OF ECONOMICS*, 1284-85 (2003); Daniel Susskind, *Re-Thinking the Capabilities of Machines in Economics*, DEPARTMENT OF ECONOMICS DISCUSSION PAPER SERIES, UNIVERSITY OF OXFORD (2017).

⁶⁸ RUSSELL & NORVIG. 2010.

⁶⁹ Brian Sheppard, *Incomplete innovation and the premature disruption of legal services*, MICH. ST. L. REV., 1851ff (2015).

⁷⁰ Lásd pl. WOOLDRIDGE. 2020; Jürgen Schmidhuber, *Mélytanulás neurális hálózatokban: An overview*, 61 NEURAL NETWORKS (2015); Terrence J. Sejnowski, *The unreasonable effectiveness of deep learning in artificial intelligence*, PROCEEDINGS OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES (2020).

⁷¹ Ezeket a folyamatokat gyakran nevezik "neurális hálózatoknak", amely kifejezés a neurobiológiából származik, és azt tükrözi, hogy egyesek az agy működésének mai megértéséből merítenek ihletet. Tényleges működésük azonban meglehetősen eltér az emberi agytól: FRANÇOIS CHOLLET, *DEEP LEARNING WITH PYTHON* (Manning Publications Co. 2018).

az egyes neuronok beállításait vagy súlyait az eredmények pontosságának javítása érdekében.⁷² Bár az ML-ben a közelmúltban elért legtöbb előrelépés a mélytanulási módszerek alkalmazásával történt, az egyszerűség kedvéért a szövegben végig "ML"-re hivatkozunk, ahol szükséges hangsúlyozni az AI szabályalapú megközelítéseivel való ellentétet.

Az ML legszélesebb körben használt megközelítése a *felügyelt* tanulás, amely az érdeklődésre számot tartó dimenzió szerint címkézett gyakorlóadatokat használ.⁷³ A rendszer elemzi ezeket az adatokat, és az adatok egyéb jellemzőire való hivatkozással meghatározza a vonatkozó kimeneti változó előrejelzésének legjobb módját. A betanított modellt - vagyis a betanított adathalmazon optimális teljesítményt nyújtó paraméterkészletet tartalmazó algoritmust - ezután új adatokon alkalmazza az érdeklődésre számot tartó kimenetel előrejelzésére.

Az ML a legnagyobb sikereket a képfelismerés terén érte el, számos kontextusban felülmúlva az emberi képességeket.⁷⁴ Ez lehetővé tette a korábban "nem rutinszerűnek" minősített feladatok automatizálását, mint például az autózvezetés vagy az emberi kézírás felismerése.⁷⁵ A nyelvvel kapcsolatban az ML a *természetes nyelvi feldolgozással* (NLP) párosul, amely a strukturálatlan szöveges adatokat olyan numerikus vektorokká alakítja, amelyek ML-technikákkal elemezhetők.⁷⁶ Ezek alapvetően a szavak vagy szóminták közötti statisztikai kapcsolatokra támaszkodnak egy szövegtörzson belül. Az NLP-módszerek jól működnek az információkeresési feladatokban, de a szemantikai kontextusban nehézségekbe ütköznek, ami azt jelenti, hogy a "társadalmi intelligenciát" igénylő feladatok, a z a z annak megbecsülése, hogy hogyan

⁷² Yann LeCun, et al., *Deep learning*, 521 NATURE (2015).

⁷³ A ma használatban lévő ML-alkalmazások mintegy 95%-a ezen a módszeren alapul (MARTIN FORD, ARCHITECTS OF INTELLIGENCE : THE TRUTH ABOUT AI FROM THE PEOPLE BUILDING IT 186 (2018)). A jövőben várhatóan elterjed a felügyelet nélküli tanulás, amely egyszerűen csak mintákat keres az adatokban, és a megerősítéses tanulás, amely lehetővé teszi, hogy a gép csak egy jutalomjel segítségével önmaga tanuljon. További ígéretes technikák közé tartozik a szemantikus tanulás, amely a "felülről lefelé" és az "alulról felfelé" megközelítések előnyeit igyekszik ötvözni (WOOLDRIDGE. 2020.).

⁷⁴ Yanming Guo, et al., *Deep learning for visual understanding*: Athanasios Voulodimos, et al., *Deep learning for computer vision*: (2018);Zhong-Qiu Zhao, et al., *Object detection with deep learning: A review*, 30 IEEE TRANSACTIONS ON NEURAL NETWORKS AND LEARNING SYSTEMS (2019).

⁷⁵ Susskind, GAZDASÁGTUDOMÁNYI TANSZÉK DISCUSSION PAPER SERIES, UNIVERSITY OF OXFORD, (2017).

⁷⁶DAN JURAFSKY & JAMES H. MARTIN, SPEECH AND LANGUAGE PROCESSING : AN INTRODUCTION TO NATURAL LANGUAGE PROCESSING, COMPUTATIONAL LINGUISTICS, AND SPEECH RECOGNITION (3rd (in draft) ed. 2019).

a potenciálisan kétértelmű kommunikációt az emberek megértik, továbbra is elkerüli az ML rendszer s.⁷⁷

A nagy címkézett adathalmazok szükségessége egy másik fontos korlátra is rámutat: Az ML jól működik a skálázható feladatok esetében, de ha nincsenek olyan előzetes példák, amelyekből tanulni lehetne, akkor hatástalan.⁷⁸ Az úgynevezett "transzfer tanulás" - vagyis az egyik kontextusban megtanult fogalmak átvétele és általánosítása egy másik kontextusban való alkalmazására - bár az emberek számára természetes, az ML-ben még mindig csak szerény oldalirányú lépésekre korlátozódik. Következésképpen a "kreatív intelligenciát" igénylő feladatok, amelyek olyan problémák megoldására irányulnak, amelyekre nincsenek nyilvánvaló korábbi példák, szintén túlmutatnak a jelenlegi ML-rendszereken.⁷⁹

C. A mesterséges intelligencia felhasználása a jogi szolgáltatások skálázására: Felhasználási esetek a telepítéshez

A mesterséges intelligencia korlátairól szóló beszámoló azt jelenti, hogy a jogi szolgáltatások egyes aspektusai belátható időn belül az automatizálás hatókörén kívül maradnak. Az ügyfelekkel való kapcsolattartás - az igények meghatározása és a tanácsadás magyarázata - általában magas szintű szociális intelligenciát igényel, amit a szakemberek "ügyfélkészésként" emlegetnek.⁸⁰ Hasonlóképpen, egy adott probléma első megoldása esetén a tervezési munkát újra kell végezni, ami kreatív intelligenciát igényel. Tehát a kizárólag "testreszabott" - azaz újszerű jellegű és valószínűleg nem ismétlődő - munkák esetében az AI valószínűleg nem fogja egyhamar helyettesíteni az embert. Ha azonban egyetlen terv alapján több kimenet is készülhet, akkor az előállítással járó feladatok elvileg automatizálhatók az ML segítségével.

Láthatjuk, hogy a felügyelt tanulás jogi folyamatokra való alkalmazásával jelentős méretgazdaságossági előnyök érhetőek el.⁸¹ Az adatok címkézése általában emberi szakmai szakértelmet igényel, ami költséges. Ha azonban a rendszer egyszer már működik, alacsonyabb költséggel és nagyobb pontossággal képes automatizált előrejelzéseket készíteni, mintha egy

⁷⁷ Frey & Osborne, *TECHNOLOGICAL FORECASTING AND SOCIAL CHANGE*, (2017); Lene Pettersen, *Why artificial intelligence will not outsmart complex knowledge work*, 33 *WORK, EMPLOYMENT AND SOCIETY* (2019); WOOLDRIDGE. 2020.

⁷⁸ A. Halevy, et al., *The unreasonable effectiveness of data*, 24 *IEEE INTELLIGENT SYSTEMS* (2009); C. Sun, et al., *Revisiting Unreasonable Effectiveness of Data in Deep Learning Era*. (2017).

⁷⁹ Lásd a 77. lábjegyzetben említett forrásokat.

⁸⁰ John Flood, *A jövő jogi szakemberei: ROLE AND KÉSZSÉGEK* (2019. JANUÁR 15.) (2019).

⁸¹ Interjúalanyaink hangsúlyozták a méretgazdaságosság fontosságát. Ahogyan az egyikük fogalmazott, amikor egy technológiaalapú megoldás elfogadásának kritériumairól beszélt: "Az egyik dolog, amit mindig megvitatunk, az az, hogy tudjuk-e ezt skálázni." (39. interjú).

emberi szakmai döntéshozó.⁸² Következésképpen a gazdaságilag életképes felhasználási esetek attól függenek, hogy a képzett modellnek kellően nagyszámú lehetséges alkalmazása van, amelyek esetében a képzési adatok reprezentatívak, és amelyek között a címkézés indítási költségei amortizálhatók.⁸³ Ezek a szükséges feltételek segítenek megérteni, hogy milyen típusú munkákra használják a mesterséges intelligenciát. A legtöbb jogi alkalmazás esetében ezek a feltételek meglehetősen korlátozóak. A jogi gyakorlatban bevett felhasználási esetek, amelyeket most megvizsgálunk, következőképpen arra összpontosítanak, hogy meghatározott anyagot találjanak a dokumentáció nagy tömegében.⁸⁴

1. Felfedezés: technológia által támogatott felülvizsgálat.

Az ML legkorábbi alkalmazása az elektronikus dokumentumok felülvizsgálatával összefüggésben történt, hogy azok relevanciáját megvizsgálják a felfedezés szempontjából.⁸⁵ A feltárás a perköltségek egyik fő összetevője. Egy 2010-es felmérés szerint a nagy részvénytársaságok által a felfedezésre fordított átlagos összeg perenként több mint 600 000 USD volt, ami a peres eljárások összköltségének több mint egynegyede ezeknek a cégeknek.⁸⁶ A nagyobb ügyekben átlagosan valamivel kevesebb, mint ötmillió dokumentumot állítottak elő.

⁸² Ahogy az egyik interjúalany fogalmazott:

"A technológia következetesebb - ez nem azt jelenti, hogy az összes releváns dokumentumot megtalálja, csak azt, hogy amikor egy döntést jól hoz, akkor mindig azt teszi, amikor pedig rosszul, akkor mindig azt teszi. Míg egy ember esetében ez napról napra, hétről hétre és személyenként változik. Más munkakörökben, ahol jogászokból álló csapatot felügyeltem, vezettem felülvizsgálatokat, és vitákat folytattak - az emberek vitatkoztak egy dokumentumról, a kiváltságok okáról vagy bármi másról, és azt hiszem, a mesterséges intelligenciával ez csak... sokkal inkább fekete-fehér, ahogyan meghozza a döntést". (15. interjú).

⁸³ Sőt, lehetséges, hogy a skálázások még hangsúlyosabbak lehetnek. Számos kereskedelmi alkalmazásban az eredmények ellenőrzéséből származó visszajelzés felhasználható a címkézett adatok további példáinak létrehozására a folyamatos képzéshez. Ez megnyitja a növekvő hozam lehetőségét, amelynek során pozitív visszacsatolás alakul ki a megnövekedett előrejelzési pontosság és a megnövekedett felhasználószerezés között (vö. Hal Varian, *Artificial intelligence, economics, and industrial organization*, in THE ECONOMICS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE (Ajay Agrawal, et al. eds., 2019).

⁸⁴ Ahogy az ALSZP egyik megkérdezettje fogalmazott:

"[Keressük] azokat a felhasználási eseteket, amelyek skálázhatóak, és amelyek az iparágot szolgálhatják azáltal, hogy partnerekké válnak az ügyvédi irodák és jogi osztályok számára, hogy a technológia lehetővé tételében segítsük őket, hogy jól csinálják, segítsük őket a [kognitív] kompetenciaközpontok, irányítási modellek, belső irányítási modellek létrehozásában, amelyek skálázhatóak." (18. interjú).

⁸⁵ Kevin D Ashley & Will Bridewell, *Emerging AI & Law approaches to automating analysis and retrieval of electronically stored information in discovery procedures*, 18 ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND LAW (2010). Maura R. Grossman & Gordon V. Cormack, *Technology-assisted review in e-discovery can be more effective and more efficient than exhaustive manual review*, 17 RICHMOND JOURNAL OF LAW AND TECHNOLOGY (2011).

⁸⁶ Nagyvállalatok perköltség-felmérése. (2010).

amely 2008-ban került bíróság elé.⁸⁷ A digitális kommunikáció és nyilvántartás általános elterjedésével a századforduló óta exponenciálisan megnőtt a tipikus nagyméretű perekben potenciálisan releváns információk mennyisége.⁸⁸ Ez a helyzet erőteljes igényt teremt az olyan eszközök iránt, amelyek segítségével gyorsabban és olcsóbban azonosíthatók a potenciálisan releváns dokumentumok.⁸⁹

Az úgynevezett "eDiscovery" az egyszerű kulcsszavas kereséssel indult,⁹⁰ de az elmúlt évtizedben ez átalakult azzá, amit "technológia-asszisztált felülvizsgálat" (TAR) vagy "prediktív kódolás" néven ismerünk.⁹¹ E felhasználási mód vezető platformjai a Relativity,⁹² Exterro,⁹³ és Everlaw.⁹⁴ A klasszikus TAR-folyamatban egy emberi csapat a releváns dokumentumok "magkészetének" azonosításával kezdi, a csapat azon értékelése alapján, hogy milyen tényezők valószínűsíthetően relevánsak az ügy szempontjából.⁹⁵ Ezeket használják fel egy ML-modell kezdeti kiképzéséhez.⁹⁶ A modellt ezután más potenciálisan releváns információkra is alkalmazzák, és egy sor eredményt jelez. Ezeket a humán csapat megvizsgálja, és relevanciájuk alapján megjegyzésekkel látja el őket. A "korrigált" eredményeket visszatáplálják a modellbe, így annak képzése folyamatos.⁹⁷

⁸⁷ Id. at, 16.

⁸⁸ John H Beisner, *Egy jobb út felfedezése*: DUKE LAW JOURNAL, 550-551 (2010); George L Paul & Jason R Baron, *Information inflation*: RICH. JL & TECH., 4-15 (2006). E Donald Elliott, *How We Got Here: A Brief History of Requester-Pays and Other Incentive Systems to Supplement Judicial Management of Discovery*, 71 VAND. L. REV., 1786 (2018).

⁸⁹ Paul & Baron, RICH. JL & TECH., 21-25 (2006).

⁹⁰ Id. at, 21-23.

⁹¹ Grossman & Cormack, RICHMOND JOURNAL OF LAW AND TECHNOLOGY, (2011); David Freeman Engstrom & Jonah B Gelbach, *Legal Tech, Civil Procedure, and the Future of Adversarialism*, UNIVERSITY OF PENNSYLVANIA LAW REVIEW, FORTHCOMING, [28-29] (2020).

⁹² www.relativity.com.

⁹³ www.exterro.com.

⁹⁴ www.everlaw.com.

⁹⁵ Aktív tanulás a technológiával támogatott felülvizsgálatban: A Relativity megközelítése az SVM-hez és a mögötte álló technológia. (2018).

⁹⁶ Egyes platformok legújabb változatai ezt az első lépést úgy igyekeznek kiküszöbölni, hogy a más ügyekből származó képzés alapján megjelölik a releváns dokumentumok egy kezdeti csoportját; ezeket aztán az ezt követő iteratív felülvizsgálati folyamatba táplálják be. Lásd pl. id. ("A kézzel kiválasztott dokumentumok nem kötelezőek, de ha rendelkezésre állnak, segítenek "bemelegíteni" a modell relevancia-meghatározását, és beindítják a projektet, lehetővé téve, hogy a rangsorolt felülvizsgálati sor még gyorsabban szolgáljon fel rendkívül releváns dokumentumokat.").

⁹⁷ Gordon V Cormack & Maura R Grossman, *Evaluation of machine-learning protocols for technology-assisted review in electronic discovery* 160-161 (2014).

Ahol a TAR-ban mesterséges intelligenciát alkalmaznak, ott nem okoz gondot az adatok elérhetősége - sőt, éppen az adatok bősége motiválja az alkalmazást. Mivel azonban az egyes vitákhoz kapcsolódó körülmények rendkívül specifikusak, ez szükségessé teszi egy új ML-modell képzését minden olyan vitához, amelyre a technikát alkalmazzák.⁹⁸ Ez azt jelenti, hogy a különböző perekben csak korlátozott méretgazdaságossági megtakarítások érhetők el.⁹⁹ Ugyanakkor a tipikus feltárási törekvések mérete miatt még mindig egyértelmű méretgazdaságossági előnyökkel jár egy mesterséges intelligencia alapú rendszer alkalmazása.¹⁰⁰

2. Átvilágítás és szerződéselemzés.

Az ML-modelleket egyre gyakrabban használják a nagy tranzakciók átvilágításánál is, hogy nagy mennyiségű szerződést vizsgáljanak felül a potenciálisan problémás feltételek szempontjából.¹⁰¹ Ebben az összefüggésben a legfontosabb platformok a következők: Kira,¹⁰² iManage RAVN,¹⁰³ Seal Software,¹⁰⁴ és Luminance.¹⁰⁵ A legsikeresebb alkalmazásokat kezdetben olyan kontextusokban alkalmazták, ahol az ügyleti dokumentáció nagymértékben szabványosított, mint például az ingatlanügyletek,¹⁰⁶ de a vállalati M&A-ügyletekben is egyre gyakrabban alkalmazzák.

⁹⁸ [Interjú x].

⁹⁹ Lásd *fenntebb*, 96. lábjegyzet.

¹⁰⁰ Lásd a *fenntebb* hivatkozott forrásokat, 88-90. lábjegyzet.

¹⁰¹ Az egyik interjúalany kifejtette:

"A tranzakciós térben, azaz az ügyletek, például az M&A munkák terén a mesterséges intelligencia alkalmazása viszonylag új keletű fejlemény. Szóval, 2013 körül, azt mondanám, néhány új szolgáltató jelent meg a piacon, akik mind hasonló dolgokat [akartak] csinálni, és kifejezetten a vállalati M&A átvilágítási célokra szabott algoritmusokat fejlesztettek ki, tehát az algoritmusokat olyan dokumentumkészlettel képezték ki, amely lehetővé teszi számukra, hogy az átvilágítással összefüggésben gyakran keresett kifejezéseket találjanak, tudja, olyan standard kifejezéseket, mint az "irányításváltás" vagy az "engedményezés", ilyeneket. Ezt tehát kifejezetten erre a felhasználási esetre szabták." (13. interjú).

¹⁰² www.kira.com (székhelye Torontóban van, 2011-ben alapították) lásd Artificial Lawyer, The Kira Systems Story, 2016. augusztus 16. (<https://www.artificiallawyer.com/2016/08/16/the-kira-systems-story/>).

¹⁰³ www.imanage.com/product/artificial-intelligence/ (a RAVN egy brit székhelyű AI startup volt, amelyet a chicagói székhelyű iManage jogi munkaprogram-kezelési megoldásszolgáltató 2017-ben felvásárolt).

¹⁰⁴ www.seal-software.com/solutions/ma/ (2010-ben alapított brit székhelyű startup, amelyet 2020 májusában felvásárolt az amerikai székhelyű DocuSign szerződéses technológiai szolgáltató).

¹⁰⁵ www.luminance.co.uk (2015-ben alapított brit székhelyű startup).

¹⁰⁶ Lásd pl. Philipp Maximilian Müller, et al., *Fundamentals for automating due diligence processes in property transactions*, JOURNAL OF PROPERTY INVESTMENT & FINANCE (2020).

Ehhez kapcsolódóan az ML-modellek arra is használhatók, hogy felülvizsgálják a felhasználó számára beérkező napi szerződéseket.¹⁰⁷ Ezekben az esetekben a potenciálisan problematikusnak ítélt feltételek fajtái nagyobb valószínűséggel hasonlóak az egyes ügyekben, ami nagyobb méretgazdaságosságot tesz lehetővé az ML-modellek használata során. E méretgazdaságossági előnyök kihasználásához azonban vagy olyan felhasználóra van szükség, aki nagy mennyiségű releváns, védett adattal rendelkezik (pl. egy nagyvállalat), vagy a felhasználó ügyfelei engedélyezik, hogy az ő adataik elemzéséből származó képzési előnyöket másokéval összevonják.¹⁰⁸ Az e felhasználási esetre szolgáló vezető platformok, köztük a Kira, a¹⁰⁹ LawGeex, a¹¹⁰ Seal Software, a¹¹¹ és a ThoughtRiver,¹¹² lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy a szervezetük szerződési feltételeinek "játékkönyvét" hozzák létre, amelyet aztán a beérkező szerződések kockázatértékeléséhez használnak.¹¹³ A szerződéses portfóliók hatékonyabb kezelését is megkönnyítik azáltal, hogy a szerződésszövegből olyan adatokat vonnak ki és elemeznek, mint például a kulcsfontosságú dátumok és mérőszámok.¹¹⁴

3. Jogi kutatás

Az ügyvédek számos környezetben használhatják a mesterséges intelligenciát a jogi kutatás támogatására. Az ebben az összefüggésben használt támogató eszközök, mint például a LexisNexis LexisAdvance,¹¹⁵ a kutatási folyamat különböző részeiben számos AI-eszközt tartalmaznak. Ezek közé tartoznak a szakértői rendszerek, amelyek ellenőrző listákat nyújtanak a témát kutató jogászok számára, olyan ML keresőeszközökkel párosulva, amelyek a felhasználó adataiból tanulnak.

¹⁰⁷ Ahogy az egyik interjúalany kifejtette:

"[Egy] mesterséges intelligencia megoldás ... képes összehasonlítani a harmadik féltől származó [szerződéstervezeteket] ... az Ön szerződéskötési szabványaiival ... így Ön szűken arra összpontosíthat, hogy mit kell módosítani. Még jobb, [gondoljon] egy pontozási rendszer kiépítésére, amely a szabványoknak való megfelelésre vonatkozik...". (Interjú 39).

¹⁰⁸ Ahogy az egyik interjúalany kifejtette:

"[A] szerződésautomatizálás terén a legtöbb házon belüli funkció a következőképpen indult: nos, tegyük önkiszolgálóvá az NDA-t, és adjunk meg néhány paramétert, generáljuk az NDA-t, és amíg az bizonyos paramétereken belül van, addig a rendszer lehetővé teszi, hogy saját maga hajtsa végre, vagy ha a paramétereken kívül esik, akkor a megfelelő ügyvédhez továbbítja." (38. interjú).

¹⁰⁹ Lásd *fentebb*, 102. lábjegyzet.

¹¹⁰ www.lawgeex.com (2014-ben alapított tel-avivi és New York-i székhelyű startup).

¹¹¹ Lásd *fentebb*, 104. lábjegyzet.

¹¹² www.thoughtriver.com (2015-ben alapított cambridge-i, brit székhelyű startup).

¹¹³ Lásd pl. www.lawgeex.com/platform/ ("1. lépés: Állítsa össze a játékkönyvet"); www.thoughtriver.com/automated-contract-review.

¹¹⁴ Lásd pl. Kira, *What Contract Review Software Systems Do And Why They Exist*, 2-3 (2019) ("A legtöbb vállalat számára előnyök lennének a szerződéskezelési adatbázisok, amelyek kereshető módon bontják ki az összes szerződésük részleteit. És viszonylag kevés vállalat rendelkezik ilyennel. Ezek az adatbázisok nagyobb hozzáférést

tesznek lehetővé az információkhoz való hozzáférést az állalaton belül. És segíthetnek a kockázatok mérséklésében.").

¹¹⁵ Lásd LexisNexis, LexisAdvance: Advancing What's Possible
<https://www.lexisnexis.com/pdf/lexis-advance/la-overview-brochure.pdf>.

keresési stratégiák, hogy hatékonyabb megoldásokat javasoljanak. Az ML-t a keresési eredmények elemzésére és a szavak relevancia szerinti kiemelésére, valamint az esetek közötti hivatkozási kapcsolatok azonosítására is felhasználják.¹¹⁶ A jövőre nézve a feltörekvő alkalmazások közé tartozik a vitás ügyek esetében a múltbeli peres adatok - nem csak a tények és precedensek, hanem a bírák és a peres felek nyilvántartása is - ML-elemzése a jövőbeli viták kimenetelének előrejelzése céljából.¹¹⁷

4. Számlázás és felhasználás

A mesterséges intelligencia alkalmazása a "jogi üzleti életben" a szervezeten belüli munkamintákról szóló saját adatok felhasználását jelenti a munka pontosabb ütemezésének lehetővé tétele érdekében, ami megkönnyíti a teljesítményalapú árazási modelleket.¹¹⁸ Az ilyen típusú alkalmazások az általánosabb, AI-alapú humán erőforrás- és ügyfélkapcsolat-kezelő alkalmazások mellett helyezkednek el, amelyek számos szervezetben általánosan elterjedtek.¹¹⁹ Az ilyen alkalmazások a következők

¹¹⁶ *Id* a 4. pontban.

¹¹⁷ Nikolaos Aletras, et al., *Predicting judicial decisions of the European Court of Human Rights: a Natural Language Processing perspective*, 2:e93 PEERJ COMPUTER SCIENCE (2016); Daniel Martin Katz, et al., *A general approach for predicting the behaviour of the Supreme Court of the United States*, 12 PLOS ONE <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0174698>(2017). Alina Petrova, et al., *Predicting Outcomes in the Federal Appeals Court* (2020). Ennek vezető kereskedelmi alkalmazásai az Egyesült Államokban jelenleg a LexisNexis által elérhető Lex Machina (<https://lexmachina.com/>) és az Elevate által felvásárolt LexPredict (<https://www.lexpredict.com/>). Az Egyesült Királyságban a Solomonic a peres ügyek elemzésének vezető forrása (<https://www.solomonic.co.uk/>). Az egyik interjúalany a mesterséges intelligencia ezzel összefüggésben történő alkalmazásáról beszélt: "Sok gépi tanulást használunk.

... a biztosítási kárigény-adatainkon belül ... hogy jó útmutatást adjunk a díjfizetőinknek olyan dolgokról, mint például, hogy a korábbi esetek alapján mennyiért kellene rendezni ezt az ügyet." (9. interjú).

¹¹⁸ Lásd például: Seedrs, *Six Ways the legal sector is using AI right now*, 2018. december 13. (<https://www.lawsociety.org.uk/news/stories/six-ways-the-legal-sector-is-using-ai/>). Ahogy egyik interjúalanyunk fogalmazott:

"[Az] ügyvédek időegységeket rögzítenek, majd narratívát írnak arról, hogy mit csinálnak. Tehát több millió és millió rekord strukturálatlan adat - nagyszerű lehetőség a mesterséges intelligencia számára, hogy bekapcsolódjon ... és intelligens dolgokat hozzon létre, mint például ... hogy mennyibe fog kerülni ez az ügy, vagy hogy milyen felek érintettek, vagy hogy mi a tárgya, vagy bármilyen más dolog..." (9. interjú)

¹¹⁹ Lásd pl. THOMAS H. DAVENPORT, *THE AI ADVANTAGE : HOW TO PUT THE ARTIFICIAL INTELLIGENCE REVOLUTION TO WORK* (The MIT Press. 2018).; *From Fear to Enthusiasm: Artificial Intelligence is Winning More Hearts and Minds in the Workplace* (2019); S. Ransbotham, et al., *Reshaping Business With Artificial Intelligence*, MIT SLOAN MANAGEMENT REVIEW (2017).

a vállalaton belüli jogi osztályok is alkalmazzák, nemcsak a saját személyzetük, hanem a külső tanácsadók számlázásának kezelésére is.¹²⁰

Az biztos, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazása ezekben a kontextusokban nem új ötlet, és az 1980-as és 90-es években is találhatunk példákat arra, hogy a korábbi szakértői rendszerekkel kapcsolatos megközelítéseket hasonló felhasználási esetekben próbálták hasznosítani.¹²¹ Ami az elmúlt években a gépi tanulás megjelenésével megváltozott, az a technikai rendszerek teljesítménye, ami azt jelenti, hogy az egyes kontextusokban a lehetséges alkalmazási lehetőségek köre megnőtt.

Felmérésünk adatai érzékeltetik az egyesült királyságbeli jogi közösségben a különböző felhasználási módok relatív elterjedtségi szintjét.¹²² Megkérdeztük az Angliában és Walesben magánpraxist folytató ügyvédeket, hogy "Milyen kontextus(ok)ban használja jelenleg a mesterséges intelligenciával támogatott jogi technológiát?".¹²³ A válaszadók valamivel kevesebb mint fele (48%) jelezte, hogy egy vagy több kontextusban használ mesterséges intelligenciával támogatott technológiát. Pontosabban 27%-uk jogi kutatásra, 16%-uk átvilágításra, 13%-uk felfedezéssel kapcsolatos munkára, 12%-uk a jogszabályi megfelelésre, 10%-uk szerződéselemzésre, 8%-uk prediktív számlázási és/vagy felhasználási analitikára, 2%-uk peres ügyek prediktív analitikájára, 7%-uk pedig bármilyen más kontextusban használta.

Mindegyik felhasználási esetben a mesterséges intelligencia rendszer automatizál bizonyos feladatokat, amelyeket korábban emberek végeztek volna. Egyes ügyvédi asszisztensek és ügyvédjelöltek, akiknek a munkája nagyrészt ilyen feladatokból állt volna, kiszorulnak. Sok ügyvéd számára azonban a hatás a termelékenységük növekedését jelenti. Ezek az ügyvédek továbbra is ellátják hagyományos feladataikat - tanácsadást és az ügyfelekkel való kapcsolattartást -, de eközben hasznot húznak a mesterséges intelligenciával támogatott jogi szolgáltatások eredményéből. Más szóval, ők a mesterséges intelligenciával támogatott jogi szolgáltatások *fogyasztói*, ami a saját termelékenységük javulását eredményezi.

¹²⁰ Interjú 46 ("[a számlázási elemzésünk] mesterséges intelligenciát használ a jogi [számlák] olvasására és annak az ügýtípusnak a terület-specifikus ontológiájának megértésére, amelyet a külső ügyvéd számláz, függetlenül attól, hogy milyen kódokat használ, és megérti, hogy [a kifejezéseknek] más jelentése, más súlya és más kontextusa van az ügýtípustól függően ... Képesek voltunk csökkenteni az egyik biztosító külső jogi tanácsadással kapcsolatos kiadásait ... [az éves teljes összeg] egyharmadával").

¹²¹ Lásd pl. G. Wynn Smith, Jr., *Toward Value Billing: An Artificial Intelligence Approach*, 15 LEGAL ECONOMICS 23(1989).(billing); Daniel B. Evans, *Document Assembly: An Artificial Intelligence Perspective*, 16 LAW PRACTICE MANAGEMENT 18(1990).(dokumentumkezelés); Richard E Susskind, *Artificial intelligence, expert systems and law*, 5 DENNING LJ 105, 105-107 (1990).(kortárs alkalmazási esetek felsorolása).

¹²² Sako, et al. 2020.

¹²³ A válaszadóknak azt mondtuk, hogy az "AI-asszisztált" alatt "szakértői rendszert, gépi tanulást és/vagy mélytanulást alkalmazó technológiát" értünk.

D. Az AI Pipeline és a multidiszciplináris csapatok

Az előző szakaszban azt vizsgáltuk, hogy milyen kontextusban alkalmazzák a mesterséges intelligenciát a jogi szolgáltatásokban. Ezek a felhasználási esetek olyan feladatok, amelyeket hagyományosan emberek végeznek. Láttuk, hogy ezek hogyan helyettesítik az emberek egy részét, és hogyan egészítik ki mások munkáját. Amit azonban még nem tárgyaltunk, azok a rendszerek bevezetése által generált új szerepek. Másképp fogalmazva: láttuk, hogy e rendszerek kimeneteit hogyan *használják fel*, de még nem foglalkoztunk azzal, hogy hogyan *hozzák létre* azokat. Ebben a szakaszban azt mutatjuk be, hogy hogyan működik a mesterséges intelligencia-alapú jogi technológia. Ezt a mérnökök általánosan ismert szemléletmódja szerint lépések sorozataként lehet a legjobban értelmezni, amelyet "AI pipeline"-ként jellemezzük. Minden egyes lépéshez emberi feladatok elvégzésére van szükség, amelyeket különböző diszciplináris szakértelemmel rendelkező személyek végeznek el. Ezt a beszámolózt az esetinterjúk alapján készítettük, de úgy mutatjuk be, hogy az nagyrészt független a szervezeti kontextustól.

1. Követelmények

Először is a felhasználónak meg kell fogalmaznia a megoldásra vonatkozó *követelményeket*. Milyen funkciókat kell ellátnia? Milyen adatbeviteli adatokat és milyen formában adhat meg a felhasználó? Mekkora technikai szakértelemmel fognak rendelkezni a rendszerrel dolgozó alkalmazottak? Mekkora lesz a hibatűrés, és milyen enyhítő intézkedéseket lehet alkalmazni? Milyen költséggel kell a rendszernek eredményeket szolgáltatnia ahhoz, hogy kereskedelmi szempontból életképes legyen? A jogi technológiára vonatkozó követelmények megfelelő elemzése a készségek interdiszciplináris keverékét jelenti - jogi ismeretek az elvégzendő feladatokról és a kimenetek jelentőségéről; kereskedelmi ismeretek a költségvetésről és a méretgazdaságossági lehetőségekről; adattudományi ismeretek a releváns adatok természetéről, integritásáról, a valószínű hibalehetőségekről és arról, hogy ezeket hogyan kell kezelni az értelmezés során; rendszertechnikai szemlélet arról, hogy a megoldásnak hogyan kell integrálódnia a felhasználó által már alkalmazott egyéb szoftveres megoldásokkal, különösen a munkavállalói interfészek és az adatkezelés tekintetében; folyamatok feltérképezése annak biztosítására, hogy a munka (i. m.) a felhasználó által már alkalmazott szoftveres megoldásokhoz illeszkedjen. azaz a mesterséges intelligencia csővezetékben lévő feladatok) zökkenőmentesen, pazarlás nélkül folyjon; valamint a projektmenedzsment azon igényének értékelése, hogy a különböző emberi személyzetet össze kell fogni a mérföldkövek és határidők betartása érdekében. Ez a szintézis viszont egy sor *specifikációt* generál a technikai rendszer számára, amelyet annak teljesítenie kell ahhoz, hogy képes legyen megfelelni a követelményeknek.

2. Tervezés/közbeszerzés

A követelményfázis befejezése után a specifikációkat a beszerzési

[21-Aug-20]

KITERJESZTETT ÜGYVÉDI

25

folyamat során le lehet tölteni a legújabb technológiai szállítók ajánlataihoz.
Nyilvánvaló, hogy ha a követelményelemzés hiányos, akkor ez

aláássa a közbeszerzési eljárás azon képességét, hogy hasznos megoldást nyújtson.¹²⁴ Ha a piacon még nem létezik megoldás, akkor szükség lehet egy új rendszer megrendelésére. A tervezési folyamathoz ismét szükség van a kívánt rendszer egyértelmű specifikációira; ennek megvalósítása az informatikai és a tervezési ismeretek keverékét igényli.

3. Adatbevitel

Amint a rendszer a helyén van, a felhasználó megkezdheti a működést. Egy mesterséges intelligencia rendszer esetében az első lépés a modell képzéséhez szükséges releváns adatok bevitele. Ezeknek az adatoknak *relevánsnak* kell lenniük a megoldandó probléma szempontjából: A mesterséges intelligencia modellek rendkívül érzékenyek a képzésükhöz használt konkrét adatokra, és következésképpen minél nagyobb a különbség a képzéshez használt adatok és az alkalmazáshoz használt adatok jellemzői között, annál nagyobb a valószínű hiba.¹²⁵ Ezenkívül az adatok *integritását* is ellenőrizni kell. Ez magában foglalja mind az adatok felhasználásának jogi engedélyezését (beleértve a magánélet, a szerzői jog és a titoktartás kérdéseit, ahol ez releváns);¹²⁶ az adatok formázását és korrupciómentességét; valamint az adatok tárolásának és továbbításának biztonságát. Mivel a mesterséges intelligencia rendszereknek nagy mennyiségű adatra van szükségük, az adatbevitelnek valószínűleg automatizálnak kell lennie, és ehhez kapcsolódóan a relevancia és az integritás szempontjából néhány töredék szűrőpróbaszerű ellenőrzésére szolgáló mechanizmusoknak.

4. Az adatok címkézése

A felügyelt tanulási megközelítések esetében - amelyek jelenleg a piacon lévő alkalmazások túlnyomó többségét alkotják - a rendszerbe bevitt adatokat a képzés céljából az érdeklődésre számot tartó dimenzió szerint kell *címkézni*. A legtöbb kereskedelmi alkalmazásban a modellképzés folyamatos módon történik, amit néha "folyamatos aktív tanulásnak",¹²⁷ vagy "online tanulásnak" neveznek,¹²⁸ ami a valós időben fejlődő adathalmazok esetében megfelelő. A teljesítmény-visszacsatolás úgy történik, hogy a felhasználókat megkérlik, hogy értékeljék a következők pontosságát

¹²⁴ Több interjúalany is említette, hogy csak azután jöttek rá, hogy fizettek egy adott platform licenceléséért, hogy az nem olyan hasznos, mint remélték. Ez arra készítette a szervezetüket, hogy a jövőben több erőfeszítést fordítson a követelmények és a specifikáció szakaszára, amelynek ideális esetben már a beszerzési folyamat részeként jeleznie kellene ezeket a problémákat.

¹²⁵ [Lábjegyzet a torzítás/eltérés kompromisszumáról. A lényeg az, hogy bizonyos szintű variancia (túlillesztés) elkerülhetetlen, és következésképpen a képzési és a céladatok közötti különbségek hibákhoz vezetnek].

¹²⁶ Idézetek ezekről a kérdésekről.

¹²⁷ "Korábban tehát valami mintaalapú megközelítést használtunk, de most valami olyasmit, amit folyamatos aktív tanulásnak nevezünk, ahol ... a mesterséges intelligencia valóban az emberi felülvizsgálattal együtt tanul, ahelyett, hogy előre betanítanánk, és kész."

26

(Interjú 40).

KITERJESZTETT ÜGYVÉDI

TEVÉKENYSÉG

[21-Aug-20]

¹²⁸ Lásd pl. <https://medium.com/analytics-vidhya/data-streams-and-online-machine-learning-in-python-a382e9e8d06a>.

a modell kimenetei valós időben - ezek a kívánt kategória példái, vagy nem? Jogi alkalmazások esetében ehhez megfelelő jogi szakértelemre van szükség.¹²⁹ Ugyanakkor adattudományi szakértelemre is szükség van a hatékony keresztellenőrzés biztosításához ebben a folyamatos tanulási kontextusban.¹³⁰

5. Az eredmények alkalmazása

A kiképzett modell sikeres alkalmazása egy adott felhasználási esetre ismét szakmai készségek keverékét feltételezi: az eredmények jelentőségének megértésében az adattudományi ismeretek, a jogi szakértelem az adott ügyre vonatkozó következmények értékeléséhez, valamint az ügyfélkészségek a kombinált elemzés elmagyarázásához annak a félnek, aki az eredményekre támaszkodik.

Vegyük például egy ML sikerének értékelésére szolgáló megfelelő referenciaérték kiválasztását. Egy standard mérőszám a *pontossága* egy tesztadathalmazhoz viszonyítva: a megfigyelések azon aránya, amelyeket a modell sikeresen kategorizál y.¹³¹ Ha az adathalmaz kiegyensúlyozatlan - azaz kevesebb releváns, mint irreleváns megfigyelést tartalmaz -, akkor az általános pontosság félrevezető lehet. Vegyünk például egy TAR-gyakorlatot, amely potenciálisan releváns adatokat keres.

¹²⁹ "Ki képzi ki a modelleket? [Ez] valószínűleg az egyik legfontosabb kockázati tényező a mesterséges intelligenciával kapcsolatban. Valaki, aki [jogi] szakértelemmel rendelkezik? Egy adattudós, aki másodkézből értelmezi a jogi elméleteket?" (46. interjú).

¹³⁰ Ilyen esetekben a modellt folyamatosan képzik (és keresztitelesítik) a dinamikus adathalmazon. Ennek két előnye van. Először is, a képzési adathalmaz mérete folyamatosan növekszik, ami lehetővé teszi a modell teljesítményének javulását. Másodsor, az adathalmaz jellemzői egyes dimenziókban változhatnak vagy eltérhetnek; a folyamatos képzés és tesztelés biztosítja, hogy a modell mindig úgy illeszkedjen, hogy az adatok minden jellemzőjét figyelembe vegye, ahogy azok fejlődnek.

¹³¹ Lásd általában: Shruti Saxena, *Precision vs Recall*, Towards Data Science, 2018. május 11. (<https://towardsdatascience.com/precision-vs-recall-386cf9f89488>); Classification: Precision and Recall, Google Machine Learning Crash Course (<https://developers.google.com/machine-learning/crash-course/classification/precision-and-recall>). Ez egy összesített mérőszám, amely két különböző komponensből áll, amelyek az osztályozási hibák két irányára vonatkoznak. A modell *pontossága* az általa relevánsnak ("pozitívnak") jelölt megfigyelések azon arányát ragadja meg, amelyek valóban relevánsak ("igaz pozitívak"), azaz ez jelzi az I. típusú hiba ("hamis pozitívak") szintjét az eredményekben. Másrészt a modell *visszahívása* az adathalmazban lévő releváns megfigyelések teljes populációjának azon aránya, amelyet a modell relevánsnak jelölt, azaz visszahívás = igaz pozitívak / [igaz pozitívak + hamis negatívok]. Ilyen értelemben az általános pontosságot úgy kell értelmezni, mint a valódi pozitív és a valódi negatív eredmények összegét (azaz a modell által helyesen besorolt megfigyelések teljes számát) osztva az adathalmazban lévő megfigyelések teljes számával, azaz pontosság = [valódi pozitív eredmények + valódi negatív eredmények] / [valódi pozitív eredmények + valódi negatív eredmények].

+ hamis pozitív + hamis negatív eredmények].

e-mailek az ügyfél cég adattárában. Tegyük fel, hogy egymillió e-mail van, amelyet minősíteni kell, és ebből csak 10 000 (egy százalék) valóban releváns. Egy ML-modell 99 százalékos pontosságot érhet el, ha az összes átnézett e-mailt irrelevánsnak minősíti.¹³² Természetesen ez a TAR céljaira használhatatlan lenne, mivel az összes releváns eredményt kihagyná. Egy alapvetően irreleváns elemekből álló adathalmaz esetében az számít, hogy a modell milyen arányban jelöli meg a releváns megfigyeléseket az adathalmazban, ez a *visszahívás* néven ismert mérőszám.¹³³

Ezért a teljesítménymutatók megfelelő tűréshatárának megítélése jelentős mérlegelés kérdése.¹³⁴ Ezeket az adattudományi meglátásokat a jogi szolgáltatások alkalmazásának kontextuális értékelésével kell kombinálni. Így a TAR esetében megfelelő jogi szakértelemre van szükség ahhoz, hogy az eredmények lehetséges jelentőségét a kérdéses ügy jogi érdemei szempontjából azonosítani lehessen. Egy szerződés felülvizsgálata során a releváns szakértelem nem csak a jogi, hanem a kereskedelmi kontextusra is kiterjedhet.¹³⁵

¹³² Ennek oka, hogy az adatállomány egészében az e-mailek 990 000 (99%-a) valójában irreleváns. A teljes adathalmaz irrelevánsnak minősítése csak a 10 000 téves negatív eredményre, azaz az összes hiba 1%-ára jelent hibát.

¹³³ Lásd a 131. lábjegyzetet.

¹³⁴ A valós felhasználási esetekben a dolgok gyakran sokkal összetettebbek. Mint már említettük, a modellek képzése és alkalmazása jellemzően egy folyamatos ciklusban történik, amelyben az adathalmaz egyensúlya idővel változhat. Ez szükségessé teszi a teljesítménymérések folyamatos újrapályozását. Még nagyobb kihívást jelent, hogy általában nincs "objektív" mérőszám a helyes osztályozásra a teljes adathalmazra vonatkozóan. A címkézéshez az egyes megfigyelések emberi osztályozására van szükség, ami, ha a teljes adathalmazra vonatkozóan történik, akkor az ML-gyakorlat célját megghiúsítja. Ezért a minőségellenőrzés szakszerűen csak az adatok részmintáira vonatkozik. Ráadásul az emberi osztályozás önmagában is hibaképes. Mindez együttesen azt jelenti, hogy az a viszonyítási alap, amelyhez képest a modell eredményeit értékelik, maga is pontatlan, hiányos és idővel változó lesz. Ami még rosszabb, hogy bizonyos körülmények között a modell eredményei érzékenyek lehetnek az úgynevezett "ellenséges példák" jelenlétére - azaz az adathalmazba kifejezetten a betanított osztályozás "meghamisítása" céljából bevitt elemekre. Ez rendkívül fontos a szerződéses felülvizsgálatra vonatkozó mesterséges intelligencia-alkalmazások esetében. Például egy olyan modell, amelyet az "irányításváltási" záradékok azonosítására képeztek ki az M&A kontextusban, nehézségekbe ütközhet olyan megfogalmazásokkal, amelyek szándékosan kerülnek a szabványos dokumentációban használt kifejezések használatát. Annak felmérése, hogy egy modell eredményei mennyire törekenek a vitatott példákkal szemben, összetett feladat. Lásd pl. Arno Blaas, et al., *Adversarial Robustness Guarantees for Classification with Gaussian Processes* § 108 (2020).

¹³⁵ Ahogy az egyik interjúalanyunk kifejtette: "Azt hiszem, néha az emberek [amikor a CLM-ről gondolkodnak] csak az ügyvéd szerepére gondolnak, holott valójában más résztvevők is részt vesznek ebben - ott van a beszerzés, és ott van az üzlet is, akiknek nagy szerepük van a szerződés tényleges kidolgozásában." (43. interjú).

6. A humán tőke összetétele a mesterséges intelligencia csővezetékben

Az előzőekben leírtakból kitűnik, hogy a mesterséges intelligencia megoldások sikeres bevezetése a jogi szolgáltatásokban a folyamat több szakaszában is sokféle szakértelmet igényel: a követelményelemzés, a tervezés és/vagy a beszerzés, az adatbevitel és a címkézés, valamint az eredmények alkalmazása. Ez azt jelenti, hogy a technológia alkalmazásához szükséges humán tőkét biztosító multidiszciplináris csapat (vagy csapatok) szükségesek. Ezen túlmenően a gyakorlat csővezetékes jellegének megértése rávilágít a folyamat tervezésének és irányításának fontosságára önmagában. Ahogy egyik interjúalanyunk ezt tömören megfogalmazta:

"[Y]ou kell, gyakorlatilag, egy megoldás, hogy kezelje az ügyeket, nyomon követi az összeset, és kezelni, hogy ki dolgozik rajtuk, a delegálás, a munkafolyamat, stb., ... ez inkább olyan, mint egy gyártósor jellegű technológia".¹³⁶

Az ezekben az MDT-kben dolgozó személyzet részt vesz az AI-alapú jogi szolgáltatások előállításában. Ők növelik a rendszer hatékonyságát, és a mesterséges intelligencia alkalmazása ösztönzi az általunk leírt feladatokat tartalmazó szerepek létrehozását. E feladatok némelyike jogi szakértelmet igényel. Végrehajtásuk azonban nagyban különbözik a hagyományos jogászok munkájától.

Ez a rész a mesterséges intelligenciának a jogi szolgáltatásokra gyakorolt hatását vizsgálta. Összességében három olyan területet különböztethetünk meg, amelyek mentén a fejlett technológiák bevezetése hatással van az ügyvédi munkára. Először is, a technológia *helyettesíti* az embert a hagyományos jogi feladatokban, amelyekre az automatizált rendszerek alkalmasak és költséghatékonyak. A mai mesterséges intelligencia esetében a méretgazdaságosság azt jelenti, hogy ezeknek a feladatoknak ismétlődőnek kell lenniük. Másodszor, a feladatok automatizálása *növeli* az emberi jogászok kapacitását, akik olyan munkát végeznek, amely az automatizált rendszerek számára elérhetetlen marad: egyszeri vagy nagymértékben testre szabott ügyek, valamint az olyan jellegű társadalmi interakciók, amelyek az ügyfélkapcsolati tevékenységet jellemzik. Ezek az ügyvédek egyre inkább az automatizált rendszerekre fognak támaszkodni, mint munkájuk inputjára, lehetővé téve számukra, hogy azokra a feladatokra összpontosítsanak, amelyekben komparatív előnyük van. Munkájukat az AI-alapú szolgáltatások *igénybevétele*vel egészítik ki. Harmadszor, a mesterséges intelligenciával támogatott jogi szolgáltatások tényleges előállítása új szerepeket teremt az MDT-kben dolgozó, a technológiai csővezetékkeket létrehozó és kezelő emberek számára. Ennek része a jogi szakértelem alkalmazása, amely ebben az esetben a technológiát egészíti ki.

Most rátérünk a jogi szolgáltatások e változásai közötti kapcsolatra. *munka* és a jogi szolgáltató *cégek* szervezeti felépítése.

[21-Aug-20]
¹³⁶ 38. interjú.

*KITERJESZTETT ÜGYVÉDI
TEVÉKENYSÉG*

29

II. AI ÉS JOGI SZOLGÁLTATÓ CÉGEK

A. *Küzdenek az ügyvédi irodák az AI technológia használatával?*

Hogyan hatnak majd a mesterséges intelligencia által az ügyvédi munkában előidézett változások a jogi szolgáltató cégek szervezeti felépítésére? Az ügyvédi irodák hagyományosan társulások formájában működnek, amely szervezeti forma ma már ritkaságszámba megy az üzleti életben.¹³⁷ Az ABA szakmai magatartási modellszabályai, amelyeket a legtöbb állami ügyvédi kamara elfogadott, korlátozzák az ügyvédek díjainak megosztását nem ügyvédekkel, és tiltják a nem ügyvédekkel való partnerséget vagy a nem ügyvéd részvényesekkel való társulást ("díjmegosztási tilalom").¹³⁸ A motiváló aggodalom az, hogy a nyereség megosztása olyan személyekkel, akikre nem vonatkoznak az ügyvédek ügyfelekkel szembeni szakmai etikai kötelezettségei, olyan összeférhetetlenséget okozna, amely alááshatja e kötelezettségek betartását.¹³⁹ Mivel kizárja a külső részvényesek szerepét, a díjmegosztási tilalom az ügyvédek arra készíti, hogy társulásokba szerveződjenek.¹⁴⁰

Az egyik nézet szerint a díjmegosztás tilalma egy sor olyan korlátozó intézkedés részét képezi, amelyek a jogi szakma verseny elleni elszigetelését és az ügyvédi hivatás gyakorlóinak bérleti díjainak megőrzését szolgálják.¹⁴¹ A hagyományos ügyvédi irodák társulások formájában történő szerveződésének azonban még a szabályozási korlátozások nélkül is erős gazdasági indoka van.¹⁴² A jogi szolgáltatások hagyományosan humántőke-igényes vállalkozásnak számítanak, amely olyan speciális szakértelemre támaszkodik, amelynek megszerzéséhez többéves képzésre van szükség. Más szóval, az ügyvédi irodák "emberi vállalkozások". Legfőbb értékük az alkalmazottak humán tőkéje. Mivel az emberi tőke

¹³⁷ R. Greenwood, et al., P2-form strategic management: corporate practices in professional partnerships, 33 *Academy of Management Journal* (1990); Michael Smets, et al., 25 years since 'P2': Taking stock and charting the future of professional firms, 4 *Journal of Professions and Organization* (2017).

¹³⁸ ABA Model Rules of Professional Conduct, 5.4. szabály.

¹³⁹ Természetesen az ügyvédek maguk is szembesülnek az ügyfélérdekek és a profitszerzés közötti konfliktussal; az ABA szabálya azon a feltételezésen alapul, hogy a jogi szakmai képzés és az etikai szabályok viszonylagos előnyt biztosítanak e feszültség kezelésében.

¹⁴⁰ Az ügyvédi irodai partnerségek ma már általában a korlátozott felelősségű társasági forma ("LLP"): lásd Baker & Krawiec, U. ILL. L. REV., (2005). (a korlátlan felelősségű társasági formáról a korlátozott felelősségű társasági formára való áttérés dokumentálása).

¹⁴¹ Lásd pl. DEBORAH L RHODE, ACCESS TO JUSTICE 87-88 (Oxford University Press, 2004). (beszámol a kamarai vezetők észrevételeiről, miszerint az ABA szabályozása az ügyvédek érdekeinek védelmét szolgálja); Hadfield, STAN. L. REV., 1694 (2007). (azzal érvelve, hogy meggyőző bizonyítékok vannak arra, hogy a szervezett ügyvédi kamara szabályozási programját az ügyvédek "jogi szolgáltatás-monopóliumának" védelme motiválja).

¹⁴² HANSMANN. 1996. *FELEKÉPESÍTÉS* *EUROPEAN LAW JOURNAL*, (1990).

elidegeníthetetlen,¹⁴³ ezeknek a cégeknek kevésbé van szükségük külső tőkére az eszközök megszerzéséhez. Inkább az a kihívás, hogy jó ügyvédeket vonzzanak és tartsanak meg.¹⁴⁴ A partnerség nem csak a nyereségrészesedés pénzügyi ösztönzői révén motiválja a vezető ügyvédek, hanem az autonómia révén is - amelyet a pszichológiai tanulmányok a munkavállalók jóléte és megtartása szempontjából fontosnak tartanak¹⁴⁵ -, amely a stratégiai döntéshozatalban való részvételből fakad.¹⁴⁶ Az, hogy a vezető beosztású alkalmazottak tulajdonosok, megkönnyíti a fiatalabb alkalmazottak által végzett magasan specializált munka ellenőrzését is,¹⁴⁷ és a "verseny", amelynek keretében a partnereket kiválasztják, erőteljes ösztönző és megtartási mechanizmust teremt a fiatalabb ügyvédek számára.¹⁴⁸ Ezzel szemben a társasági forma fő jellemzői, a hierarchikus vezetés és a külső tőkebevonás megkönnyítése,¹⁴⁹ a hagyományos ügyvédi irodák esetében szükségtelenek.

A humántőke-alapú vállalkozások esetében a társulási forma összeegyeztethetősége problémákat okozhat, ha az eszközök összetétele megváltozik. Egyesek azzal érveltek, hogy ahogy a technológia egyre fontosabbá válik a jogi szolgáltatások nyújtásában, az idegen tőke bevonásának képessége egyre inkább

¹⁴³ Guido Calabresi & A Douglas Melamed, *Property rules, liability rules, and inalienability: one view of the cathedral*, (1972).

¹⁴⁴ OLIVER HART, *FIRMS, CONTRACTS, AND FINANCIAL STRUCTURE* (Clarendon press. 1995). (Hangsúlyozva a munkavállalók megtartásának és ösztönzésének fontosságát, ahol a humán tőke az üzleti vagyon fontos összetevője).

¹⁴⁵ Lásd pl. Dong Liu, et al., *The effects of autonomy and empowerment on employee turnover: Test of a multilevel model in teams*, 96 *JOURNAL OF APPLIED PSYCHOLOGY* (2011). (a munkavállalói autonómia és az önkéntes fluktuáció közötti negatív kapcsolatról számolt be); Edward L. Deci & Richard M. Ryan, *The importance of universal psychological needs for understanding motivation in the workplace*, in *THE OXFORD HANDBOOK OF WORK ENGAGEMENT, MOTIVATION, AND SELF-DETERMINATION THEORY*. (2014). (recenzió irodalom).

¹⁴⁶ A társasági jog alapértelmezett álláspontja az, hogy minden partner jogosult részt venni az ügyvezetési döntésekben. Bár a legtöbb nagy társaság ezt úgy módosítja, hogy a napi szintű döntéseket a társaságok egy részének delegálja, a fontosabb döntésekhez gyakran még mindig a partnerek népszavazása szükséges (lásd pl. Uniform Partnership Act (1997), § 401(h) ("Minden partner egyenlő jogokkal rendelkezik a társaság ügyvezetésében és üzletvitelében."); § 401(k) ("A társaság rendes üzletmenetében felmerülő vitás kérdésben a partnerek többsége dönthet."). A társaság rendes üzletmenetén kívül eső cselekményt és a társasági szerződés módosítását csak az összes partner megerősítő szavazatával vagy beleegyezésével lehet megtenni.").

¹⁴⁷ Hansmann, *THE YALE LAW JOURNAL*, (1990).

¹⁴⁸ MARC GALANTER & T. PALAY, *ÜGYVÉDI TORNA: AZ ÁTALAKULÁS OF THE BIG LAW FIRMS* (University of Chicago Press. 1991); Marc Galanter & William D Henderson, *The elastic tournament: A big law firm második átalakulása*, 60 *STAN. L. REV.* (2007).

¹⁴⁹ KRAAKMAN, et al. 2017.

fontos, hogy a vállalkozások számára lehetővé tegye a műszaki eszközökbe történő beruházásokat. E nézet szerint a vállalati forma jobban elősegíti a méretgazdaságossági előnyök kihasználását.¹⁵⁰ A kritikusok továbbá azzal érvelnek, hogy a társulások irányítása valószínűleg ellentétes az új technológiák átvételével.¹⁵¹ A delegált helyett a teljes körű döntéshozatal koordinációs költségeket okoz, ha a nézetek eltérnek egymástól.¹⁵² Mivel a partnerek szükségszerűen jogászok, nem rendelkeznek megfelelő szakértelemmel az új technológiák hasznosságának értékeléséhez.¹⁵³ És mivel vagyunk egyetlen cégben van lekötvén, a partnerek nem diverzifikáltak, és így valószínűleg idegenkednek a kockázatvállalástól.¹⁵⁴ Ráadásul, mivel a hozamuk a társasági nyereséggel változik, ami egy visszatekintő mérőszám, valószínűleg rövidtávúak a befektetések tekintetében.¹⁵⁵ Ez vezetett a díjmegosztás tilalmának enyhítésére irányuló felhívásokhoz, hogy az ügyvédi irodák hatékonyabban fektethessenek be a nem humán technikai tőkébe.¹⁵⁶

Az ügyvédi irodák partnerségének gazdasági indokaival kapcsolatos állítás az Egyesült Államokból származó adatokkal nem vizsgálható, mivel a díjmegosztás tilalma miatt. Ha a technológia hatása azt jelenti, hogy az ügyvédi irodáknak gazdasági előnyei vannak abból, ha nem társulásként, hanem másként szerveződnek, akkor mivel az amerikai cégek ezt nem tehetik meg, gyakorlatuk nem sokat mondhat a potenciális előnyökről. Következésképpen empirikus kutatásunk az Egyesült Királyságra ("UK") összpontosít, amely 2010-ben eltörölte a díjmegosztásra vonatkozó, ezzel egyenértékű korlátozásokat.

¹⁵⁰ Hadfield, INTERNATIONAL REVIEW OF LAW AND ECONOMICS, (2014).

¹⁵¹ Malhotra, et al., ACADEMY OF MANAGEMENT PERSPECTIVE, (2016).

¹⁵² Eugene F Fama & Michael C Jensen, *Agency problems and residual claims*, 26 THE JOURNAL OF LAW AND ECONOMICS (1983); Frank H Easterbrook & Daniel R Fischel, *The Economic Structure of Corporate Law* (Cambridge, MA: Harvard University Press 1991); KRAAKMAN, et al. 2017. *Társadalom*, 77. 2017. ("a nagy társulásoknak gyakran lapos vezetői struktúrájuk van, így könnyű lehet megölni egy ötletet").

¹⁵³ Hadfield, STAN. L. REV., 1727 (2007); Society, 80. 2017. ("a még több technológia feltöltésének gondolata még több stresszt okoz egy olyan csoport számára, amely nem szeret olyasmivel foglalkozni, amit nem ért.").

¹⁵⁴ Hadfield, STAN. L. REV., 1727 (2007).

¹⁵⁵ Egy mai beruházási kiadás csökkenti a jelenlegi nyereséget. A partnereket nem ösztönzi erre semmi, még akkor sem, ha a befektetésnek pozitív nettó jelenértéke van, ha a jövőbeli hozamokat a nyugdíjazásuk utáni években fogják megtermelni. Mivel az egy partnerre jutó nyereség a cég teljesítményének egyetlen mércéje, az azt csökkentő beruházások a kulcsfontosságú alkalmazottak megtartásával kapcsolatos problémákat eredményezhetnek. Bruce MacEwen, et al., *Law Firms, Ethics, and Equity Capital*, 21 GEO. J. LEGAL ETHICS (2008); Jonathan T Molot, *What's Wrong with Law Firms: A Corporate Finance Solution to Law Firm Short-Termism*, 88 S. CAL. L. REV. (2014). Ezzel szemben az állami vállalatok esetében a részvényárfolyam a piac értékelését tükrözi az aktuális befektetési stratégiák jelenértékéről.

¹⁵⁶ Hadfield, INTERNATIONAL REVIEW OF LAW AND ECONOMICS, (2014); Henderson. 2018.

az ügyvédek és a nem ügyvédek között.¹⁵⁷ Az Egyesült Királyság szabályozási kerete következképpen mintául szolgált a díjmegosztási tilalom amerikai reformjának hívei számára.¹⁵⁸ Más szóval, az Egyesült Királyság olyan környezetet biztosít, amelyben a technológia bevezetésének szervezeti következményeit ma már nem a szabályozás, hanem kizárólag a gazdasági erők határozzák meg.

Ebben a környezetben vizsgáljuk meg a szervezeti forma és a kiterjesztett ügyvédi tevékenység két típusa közötti kapcsolatot, amelyet az I. részben határoztunk meg - az ügyvédek mint a mesterséges intelligencia alapú jogi szolgáltatások fogyasztói (a technológia által kiterjesztett) és az ügyvédek mint a mesterséges intelligencia alapú jogi szolgáltatások termelői (a technológia kiterjesztése). 52 interjút készítettünk olyan szakemberekkel, akik három különböző típusú, mesterséges intelligenciával támogatott jogi technológiát alkalmazó szervezetben dolgoznak: hagyományos ügyvédi irodák, vállalati belső csapatok és úgynevezett "alternatív jogi szolgáltatók" (ALSP-k).¹⁵⁹ Az interjúkra 2019 januárja és 2020 júliusa között került sor, és átlagosan egy órát tartottak. Minden esetben több interjút készítettünk ugyanazon a szervezeten belül, hogy biztosítsuk a technológia alkalmazásának módjáról szóló beszámoló triangulálását. A bizalmas kezelés érdekében az esettanulmányok eredményeit "ideális típusokként" mutatjuk be, mindhárom szervezeti típusból származó megállapításokat összesítve.¹⁶⁰ Az esettanulmányok kiválasztásának célja az volt, hogy feltárjuk, vannak-e különbségek a szervezet típusa szerint a mesterséges intelligencia alkalmazásának módjában,¹⁶¹ és a gazdag

¹⁵⁷ Jogi szolgáltatásokról szóló 2007. évi törvény (Egyesült Királyság), 5. rész. Lásd általában: A jogi szolgáltatások szabályozási keretének felülvizsgálata Angliában és Walesben: Zárójelentés. 139. pont (2004). (fehér könyv, amely felvázolja a reformok hátterét és indoklását).

¹⁵⁸ Lásd pl. Hadfield, INTERNATIONAL REVIEW OF LAW AND ECONOMICS, 58-59 (2014) (az Egyesült Királyságban az USA-ban tiltott módon szervezett innovatív jogi szolgáltató cégek példaira utalva); Henderson, 25-26. 2018.

¹⁵⁹ Pontosabban, az esettanulmányt végző szervezetek [8] ügyvédi irodából, [4] ALSP-ből (köztük [2] jogi technológiai cégből) és [2] vállalati jogi osztályból álltak.

¹⁶⁰ Vállaltuk, hogy minden interjúalanyunk anonimitását fenntartjuk. A mesterséges intelligencia bevezetésének folyamatos finomítása miatt sok szervezet nagyon érzékeny volt a részletekre, ezért a legtöbb esetben titoktartási megállapodást is kötöttünk a szervezetekkel. Mivel az ágazatban működő cégek száma viszonylag kicsi, ha az esettanulmányok eredményeit egyszerűen a szervezetek nevének elhagyásával mutatnánk be, viszonylag könnyen azonosítható lenne, hogy mely szervezetekről van szó. Néhány szervezet azonban engedélyt adott arra, hogy azonosítsuk őket, és ennek megfelelően adott esetben kifejezetten hivatkozunk rájuk.

¹⁶¹ A potenciálisan releváns szervezeteket különböző forrásokból azonosították, beleértve az iparági híreket, a jogi technológiai weboldalakon található listákat, a konferenciákon való részvételt, és

az interjúk által nyújtott minőségi betekintés lehetővé teszi számunkra, hogy összehasonlítsuk a mesterséges intelligencia alapú jogi szolgáltatások igénybevételében szerepet játszó szervezeti komplementaritásokat és súrlódásokat.

Minden egyes szervezettel tárgyalásokat folytattunk, hogy különböző szerepkörű interjúalanyokat találjunk. Jellemzően igyekeztünk a személyzet széles körével beszélni, beleértve a "fogyasztókat" - azokat, akik ténylegesen használják a technológiát a hagyományos ügyvédi feladatok kiegészítésére; a "gyártókat" - azokat, akiknek a munkája kiegészítette az automatizált rendszerek felállítását és működtetését; és azokat, akik részt vesznek a rendszerek beszerzésével és telepítésével kapcsolatos stratégiai döntések meghozatalában. Az 1. táblázat részletezi a megkérdezetteket szervezet típusa, a szervezet azonosítója és a munkakör szerint.¹⁶² Amint látható, az ezekhez a típusokhoz kapcsolódó munkakörök megnevezései szervezetenként eltérőek voltak.¹⁶³

[1. táblázat kb. itt]

Az interjúk eredményeinek bemutatásakor két olyan dimenzióra összpontosítunk, amelyekben egyértelmű különbségek mutatkoztak a szervezet típusa szerint. Először is, megvizsgáljuk a mesterséges intelligencia megvalósításának általános stratégiáját. Ez a folyamat az általános üzleti kontextusban "digitális átalakulás" néven vált ismertté,¹⁶⁴ és azt jelenti, hogy a szervezet hajlandó nagyszabású beruházásokat eszközölni adatrögzítésének átalakítására, hogy a lehető legjobban ki tudja használni az AI-t, és hogy biztosítja, hogy a technológiai platformokba történő összes beruházása

utalások. Azt tapasztaltuk, hogy a szervezetek általában csak akkor voltak hajlandók megvitatni velünk a mesterséges intelligencia bevezetésével kapcsolatos tapasztalataikat, ha a kulcsfontosságú döntéshozók úgy érezték, hogy ez eddig eredményes volt. Ennek eredményeképpen az esettanulmányok a "sikeres esetek" felé hajlanak, azaz olyan szervezetek felé, amelyeknél a mesterséges intelligencia hasznosan működött. Ezért hasznos bizonyítékot szolgáltatnak arra vonatkozóan, hogy hogyan néz ki a bevezetés, bár kevésbé informatívak a siker útjában álló akadályokról.

¹⁶² Néhány esetben a sajátos munkakörök megnevezését a megkérdezettek anonimitásának biztosítása érdekében szerkesztettük.

¹⁶³ Az egyes interjúalanyoknak előzetesen elküldtük a tervezett kérdésekről szóló emlékeztetőt, valamint egy beleegyező nyilatkozatot. A kérdés nyílt végű volt: a segédanyagot csupán útmutatóként használtuk, és a konkrét kérdéseket a megkérdezettek által felvetett témakörökre reagálva tettük fel. Az interjúkat egy-egy órára terveztük, és a megkérdezettek engedélyével rögzítettük. A felvételeket átírták, az NVivo csomag segítségével elemezték és anonimizálták.

¹⁶⁴ Lásd pl. Saul J Berman, *Digital transformation: opportunities to create new business models*, STRATEGY & LEADERSHIP (2012); Christian Matt, et al., *Digital transformation strategies*, 57 BUSINESS & INFORMATION SYSTEMS ENGINEERING (2015); Thomas Hess, et al.

al., *Options for formulating a digital transformation strategy*, 15 MIS QUARTERLY EXECUTIVE (2016); Gerald C Kane, et al., *Strategy, not technology, drives digital*

Elektronikusan elérhető a következő címen:

<https://ssrn.com/abstract=3688896>

34
transformation, (2015).

*KITERJESZTETT ÜGYVÉDI
TEVÉKENYSÉG*

[21-Aug-20]

interoperábilisak legyenek, hogy elkerüljék a felesleges sűrűlódásokat a rendszerek különböző részeinek egymással való kommunikációjában. Második dimenziónk az a mód, ahogyan a szervezetek összeállítják, koordinálják és motiválják az MKT-kat a mesterséges intelligencia operatív alkalmazásához.

B. *Az AI alkalmazása a nagyvállalati jogban*

Az összes jogi céges esettanulmányunk "nagy jogi" cég volt - több száz partnerrel és a vállalati jogi szolgáltatások nemzetközi jelenlétével. Nem kifejezetten az ilyen típusú ügyvédi irodákra akartunk összpontosítani; inkább ezek voltak azok a cégtípusok, amelyek válaszoltak a mesterséges intelligencia alkalmazására vonatkozó példák iránti megkeresésünkre. Ez arra utal, hogy a bevezetés a nagyobb cégeknél koncentrálódik, ami összhangban van a mesterséges intelligencia-alapú jogi technológia bevezetésével járó fix költségekkel.¹⁶⁵ A nagyobb ügyvédi irodák nagyobb valószínűséggel férnek hozzá több ügyféladathoz, és hajlandóak viselni az ezek rögzítésével járó infrastrukturális költségeket. Úgy tűnik, ez egy általános mintázat: az Egyesült Királyságból és az Egyesült Államokból származó felmérési adatok egyaránt azt mutatják, hogy a mesterséges intelligencia bevezetése erősen koncentrálódik a nagyobb ügyvédi irodákban.¹⁶⁶ Ez azt jelenti, hogy a bevezetés jelenleg a jogi gyakorlat "vállalati féltekéjének" nevezett területre összpontosul, amely a nagy üzleti szervezeteket szolgálja ki, szemben a magánszemélyekkel.¹⁶⁷

1. Stratégiai döntéshozatal.

Az általunk megkérdezett ügyvédi irodák úgy látták, hogy cégük a mesterséges intelligenciával és a kapcsolódó technológiákkal való kísérletezés korai fázisában van, amely az I.C. szakaszban vázolt felhasználási esetek többségét felöleli. Ahogy az egyikük fogalmazott:

"[Körülbelül] három évvel ezelőtt nem igazán volt semmiféle forrásunk az innovációra - és nem túlzok, tényleg csak ekkor indultunk el. ... Jelenleg egy olyan folyamaton megyünk keresztül, amelynek során egy maroknyi felhasználási esetet vizsgálunk meg különböző praxiscsoportokban, és különböző eszközöket tesztelünk az egyes praxisokkal, hogy valóban validáljuk, melyiket tartjuk a legjobbnak, vagy melyiket tartjuk a legmegfelelőbbnek az adott körülmények között, mert nem vagyunk...

¹⁶⁵ Lásd *fentebb*, I.C. szakasz.

¹⁶⁶ Technológia és innováció a jogi szolgáltatásokban - főjelentés: 75. pont (2018); ABA. 2019.

¹⁶⁷ JOHN P. HEINZ & EDWARD O. LAUMANN, CHICAGÓI ÜGYVÉDEK : THE SOCIAL STRUCTURE OF THE BAR (Russell Sage Foundation ; American Bar Foundation. 1982); Henderson, 13. 2018. 13. (megkülönböztetve a jogi szolgáltatások "szervezeti ügyfélszektorát" és "PeopleLaw szektorát").

meg van győződve arról, hogy az egész cég számára egyetlen helyes válasz létezik. Tehát ezt a fejlődés igazán korai szakaszának nevezném."¹⁶⁸

Ezt általában az ügyfelek kérésére vagy a versenytársak tevékenységének megfigyelése alapján kezdeményezik.¹⁶⁹ Sok megkérdezett jelentős felfelé mutató potenciált látott a további bevezetésben.¹⁷⁰ A bevezetés "alulról felfelé" történik, amikor egy adott gyakorlati csoport vagy csapat azonosít egy potenciális megoldást, és alkalmazza azt. Egyértelmű, hogy az átvételre vonatkozó általános vállalati stratégia továbbfejlesztésének helye van.

"Az olyan dolgok tekintetében, mint például, hogy "Be kellene-e... beruháznunk egy másik AI eszközbe, [vagy] nem kellene-e...?", úgy értem, nincs ... meghatározott útja annak, hogy ezt a döntést meghozzuk. ... Valószínűleg az igazgatótanács elé vinnénk, de ez egyfajta 'ujj a levegőben' érzés lenne."¹⁷¹

Ez az alulról felfelé irányuló megközelítés a "pontoszerű megoldások" elfogadásához vezet - azaz olyan platformok elfogadásához, amelyek egy adott kontextusban, egy adott gyakorlati területen belül segítenek, de nem integrálhatók hatékonyan a cég egyéb technológiáiba. Ez korlátozza az elérhető méretgazdaságosság mértékét, mivel a pontoszerű megoldásba történő adatbevitel folyamatos költségekkel jár, ha a formázás eltér a cég többi technológiai infrastruktúrájától. Ezenkívül kiegészítő rendszereket és protokollokat kell bevezetni a releváns adatok hatékony rögzítésének és formázásának biztosítása érdekében:

"Nem számít, milyen jó a technológia, az alapul szolgáló adatok jelentenek mindent, és [az alapul szolgáló adatok hasznosításához] ... [o]nak stratégiára van szüksége. Milyen adatok fogják táplálni azokat a meglátásokat, amelyeket a végfelhasználó [akar]? És egy ügyvédi irodának vagy egy jogi részlegnek szüksége van egy irányítási modellre, amely meghatározza a ... hogy is mondjam ... a megfelelő adatok jellemzőit, amelyek a mesterséges intelligenciát táplálják."¹⁷²

Ennek következtében több interjúalany is arról beszélt, hogy a cég által megszerzett platformok korlátozott elterjedése kihívást jelent. Ez viszont úgy tűnik, hogy abból ered, hogy viszonylag kevés figyelmet fordítottak a követelmények megfogalmazására és a sikeres működés biztosításához szükséges szervezeti változásokra.

¹⁶⁸ Interjú 21.

¹⁶⁹ Lásd: Lawtech Adoption Report. (2019).

¹⁷⁰ "Tehát ... úgy gondolom, hogy hatalmas lehetőség van az adatbányászat és az adatfelhasználás számára, és azt hiszem, hogy ennek még elég korai szakaszában vagyunk, de ... úgy gondolom, hogy a cégek megértik [a lehetőséget]." (5. interjú); "Őszinte leszek; sokkal többet akarunk vásárolni, és el akarunk jutni arra a pontra, ahol jobban kihasználjuk az erőforrásainkat". (25. interjú).

¹⁷¹ 35. interjú.

¹⁷² 46. interjú. Hasonlóképpen: "Tehát úgy gondolom, hogy ha a nagyvállalati jogban a mesterséges intelligencia mindenütt jelen lesz, ellentétben a többi dologgal, amiről beszéltem, akkor azt úgy fogjuk látni, hogy a mesterséges intelligencia a technológia nagy jelenlegi műfajai mögé kerül, amelyek közül az egyik a dokumentumkezelés. Ugyanezt

láthatjuk az időfelvételi rendszerek működését (interjú).

~~NYELVI ÉRTÉKELÉS~~

a csővezeték megvalósítása.¹⁷³ A II.A. szakaszban tárgyalt kritikákkal összhangban néhányan arról beszéltek, hogy az ügyvédi irodai partnerségeken belüli konszenzusorientált döntéshozatal az innovációval kapcsolatos konzervativizmushoz vezet, és hogy a partnerek az éves nyereségre való összpontosítása korlátozza a stratégiai beruházási hajlandóságot. Ahogy egy belső jogász fogalmazott, aki részt vesz a szervezetük számára munkát végző külső tanácsadók kiválasztásában:

"[A] házon belüli [jogi csapatok] örökös frusztrációja az, hogy ... nem az [ügyvédi irodák] dolga, hogy hatékonyabbá váljanak, vagy hogy megmutassák nekünk ezeket a hatékonysági előnyöket ... továbbra is ugyanazokat az óradíjakat fogják kiszámlázni, mert ezt kell felszámítaniuk ahhoz, hogy ... a partnereik elégedettek legyenek, tudja ... ez egy ősrégi kérdés. Tavaly egy panelben ültem, ahol ezt vitattuk meg, és a partnerek azt mondták: "Miért kellene újítanunk?". Erre én azt válaszoltam, hogy hát, igen [nevet]..."¹⁷⁴

2. Végrehajtási csapatok

Az általunk vizsgált ügyvédi irodák közül csak nagyon kevesen vesznek részt saját szoftverfejlesztésben.¹⁷⁵ Inkább külső jogi technológiai ("lawtech") cégekkel dolgoznak együtt, amelyek megtervezik és biztosítják a platformot.¹⁷⁶ Bár a lawtech cégek célja olyan termékek kifejlesztése, amelyeket a felhasználók a következő eszközökkel tudnak alkalmazni

¹⁷³ "[F]rangos, sok [ügyvédi iroda] ügyfelünk [csak] előrement és technológiát vásárolt. – megvették és engedélyezték, aztán nem tudták, mit kezdjenek vele. Ez egy új, fényes játék volt, de ... a nehéz munka nem a megvásárlásában rejlik; a nehéz munka a konfigurálásában, a felhasználási esetek kialakításában, a türelemben, hogy ezt kiépipítsék, a képzésben, a folyamatok megváltoztatásában." (51. interjú); "[Egy] ... dolog, ami gyakran felmerül, hogy az emberek meg akarják venni az AI-szoftvert, de nem igazán értik, mi kell ahhoz, hogy az AI működjön. Ezért rengeteg oktatási feladatunk van abban, hogy megtanítsuk nekik a folyamatot". (45. interjú).

¹⁷⁴ 4. interjú.

¹⁷⁵ Ahogy az egyik interjúalany fogalmazott: "Nem fejlesztjük a saját dolgainkat, mert nem vagyunk fejlesztők". Interjú 5. Egy másik interjúalany kifejtette: "Rájöttünk, hogy ... a saját fejlesztések elég drágák, és ... ahol a legnagyobb hatást gyakorolhatjuk, az az, hogy nagyon meggyőző, de korai fázisban lévő jogi start-up cégeket választunk ki, és segítünk nekik növekedni". (7. interjú, ügyvédi iroda).

¹⁷⁶ Egy kivétel volt a vizsgált cégek között, amelyek házon belüli fejlesztést végeztek: "[A] [jogtechnológiai szállítók által kínált] technológia jó volt, de mivel megpróbáltuk produktívizálni, nem tudták eléggé testre szabni ahhoz, hogy a mi számunkra működjön. Ez nem technológiai probléma volt, hanem [az, hogy] ... az üzleti modelljük nem az volt, amit mi akartunk csinálni, és azon a ponton [úgy döntöttünk], hogy "Mi is meg tudjuk csinálni mindezt - mi is tudunk építeni valamit, ami mindezt megteszi", és kezdetben egy nagyon vékony rendszert építettünk, csak nagyon-nagyon egyszerűt, aztán kipróbáltuk, és működött, és így ebből építettük ki." (22. interjú).

a lehető legkevesebb támogatás,¹⁷⁷ ezek az eszközök gyakran elég jelentősen testre szabottak, különösen a nagyobb ügyvédi irodák esetében.¹⁷⁸ A mesterséges intelligenciával összefüggésben ez a testreszabás a képzési szakaszban történik. A kereskedelmi forgalomban kapható mesterséges intelligenciaplatformok általában a gyártó rendelkezésére álló adatokon előre betanított adatokkal érkeznek. Az ügyvédi irodák jellemzően saját adatokhoz férnek hozzá, amelyeket a modell képzésének javítására használnak. Ez a képzési előny csak a modell azon konkrét "példánya" számára biztosított, amelyet a cég licencelt.

"Tehát egy harmadik féllel dolgozunk együtt, amely biztosítja az alapvető algoritmusokat néhány olyan szokásos dologhoz, amelyeket egy szerződéses átvilágítás során keresünk, de elég sok időt fektettünk abba, hogy az algoritmusok sajátos példányait kiképezzük, hogy ellenőrizzük azokat a dolgokat, amelyeket mi keresünk az általunk végzett tranzakciókban. Ezen algoritmusok hatókörét is drámaian kibővítettük abban az értelemben, hogy különböző kontextusokban és különböző nyelveken [alkalmaztuk őket], ami, tudja, nagyon-nagyon különbözik [az alaptermékétől]".¹⁷⁹

Bár a szoftvertervezés nagy részét külső jogtechnológiai cégek végzik, az ügyvédi irodák felhasználóinak a végrehajtási folyamat saját részéhez két új típusú multidiszciplináris csapatot kellett létrehozniuk. Az első, jellemzően "innovációs" csapatnak nevezett csoport felelős az új megoldások követelményeinek és beszerzési szakaszának összehangolt megközelítéséért.¹⁸⁰ Az innovációs csapatok arra törekednek, hogy a vállalaton belül összegyűjtsék az információkat arról, hogy a kísérletek közül melyek működtek és melyek nem, valamint a személyzet meglátásait és javaslatait a folyamatok bevezetésén keresztül javításának módjairól, azzal a céllal, hogy konszenzust teremtsenek és továbbfejlesszék a továbbiakat.

¹⁷⁷ "[A] sok újabb [szerződésautomatizálási eszköz] sokkal inkább a használhatóságra összpontosít, így bárki meg tudja csinálni - nincs szükség speciális mérnöki csapatokra, nem kell kódolást, változókat vagy bármit használni. Sokkal... sokkal könnyebb használni, ami, ha kis házon belüli jogi csapat vagy, és valamennyit magad akarod elvégezni, sokkal könnyebb." Interjú [X].

¹⁷⁸ Az egyik esetben ez még tovább ment, az ügyvédi iroda külső fejlesztőkkel együttműködve teljesen egyedi csomagokat készített: "[W]e dolgoztunk ... egy [külső] adattudósokból álló csapattal, akik segítettek nekünk egy testre szabott eszköz létrehozásában mind a múltbeli számlázási adataink megtisztításához, mind pedig ahhoz, hogy ezt felhasználva megpróbáljunk előrejelzéseket készíteni egy jövőbeli esetről, amint és amikor az beérkezik". (20. interjú).

¹⁷⁹ 13. interjú.

¹⁸⁰ Donald J Polden, *Lawyers, leadership, and innovation*, 58 SANTA CLARA LAW REVIEW (2019); Michele DeStefano, *The law firm chief innovation officer: goals, roles and*

felsővezetői tanácskozások.¹⁸¹ Az innovációs csapattal párhuzamosan a cégek a platformok tényleges megvalósításában részt vevő, úgynevezett "Delivery" vagy "Operations" csapatokat is létrehoznak. Ezek a csoportok átvágnak az ügyvédi irodák személyzetének többségét tömörítő szakterületi csoportokon, és igyekeznek hozzáférést biztosítani a releváns szakértelemhez a mesterséges intelligencia képzési folyamatának címkézéséhez és felülvizsgálatához. Mind az innovációs, mind az üzemeltetési csapatok igyekeznek összehozni a szükséges multidiszciplináris szakértelmet.¹⁸²

A megkérdezettek azonban arról beszéltek, hogy az ügyvédi irodák szervezeti felépítése súrlódásokat okoz az ilyen MDT-k számára. Különösen a kizárólag ügyvédi partnerségben a nem ügyvédi alkalmazottak nem vehetnek részt a szokásos karrierépítési struktúrában.¹⁸³ Az interjúalanyok szerint ez kihívást jelent a mesterséges intelligencia alkalmazásához szükséges MDT-k kialakításához szükséges egyéb releváns humán tőkével rendelkező alkalmazottak toborzása és megtartása szempontjából:

"Amivel [az ügyvédi irodák] sokszor nem rendelkeznek, az a technikai know-how. Sok csodálatos, briliáns, tehetséges adattudóst ismerek, akik határozottan nem akarnak ügyvédi irodáknak dolgozni. Tudja, ezért ott nagy a fluktuáció."¹⁸⁴

Mások szerint a jogászok hajlamosak alábecsülni a más szakterületekről érkező munkatársak hozzájárulásának értékét:

¹⁸¹ "[A]z én csapatom, mi [most] ... megpróbáljuk az innováció világából származó "ötletelés" koncepciót az ügyvédi irodák gyakorlatiasságával ötvözni. ... Úgy gondolom, hogy mi egyfajta pragmatikus, becsületes brókerként végezzük ... Tehát lesz egy sor olyan dolog, amit vagy tesztelünk, vagy használunk a stackeken ... és a csapatom feladatának része, hogy azt mondjuk, hogy az adott felhasználási esetre X, Y vagy Z-t ajánljuk." (5. interjú).

¹⁸² "Van egy nagy irányítási rész, amelyet a csapatom koordinál a szakmai támogató jogi közösségünkkel, hogy megbizonyosodjunk arról, hogy ... van egy elnevezési konvenciónk, teszteljük és validáljuk a gyakran egészen fiatal gyakornokok által alkalmazott címkéket.

... hogy biztosítsuk, hogy valóban van értelme annak, amit megjelölünk." (36. interjú).

¹⁸³ Ezt a pontot Larry Ribstein jól megfogalmazta: Larry E Ribstein, *The death of big law*, WIS. L. REV. (2010).

¹⁸⁴ 46. interjú. Hasonlóképpen:

"[W]e nyilvánvalóan egy nagyon jó cég vagyunk, jó márkanevvel, de a fiatal tehetségek hozzáférése szempontjából a szoftverek területén általában nem akarnak egy [nagy múltú] ügyvédi irodához csatlakozni - ők egy menő szoftvercégnél akarnak dolgozni." (14. interjú).

"Sok ügyvédnek nincs meg az az önismerete, hogy felismerje, hogy [a] ragyogás [releváns] tapasztalat hiányában nem ... segíti őket".¹⁸⁵

Ezek a problémák akadályozták a megfelelő (nem jogi) szakértelemmel rendelkező személyzet felvételét az MDT-kbe. Ennek következtében a jogi képesítéssel rendelkező személyzetet olyan feladatokra vetik be, amelyekhez más, megfelelő szakértelemmel rendelkezők jobban illenének:

"[Ha megnézzük egy ügyvédi iroda átlagos üzleti egységét, akkor olyan ügyvédi irodai partnereket találunk, akiknek a képességei, őszintén szólva, a jogban rejlenek, és megpróbálnak számlavezetést, felügyeletet, csapattírányt, erőforrás-elosztást, minőségbiztosítást végezni, olyan dolgokat, amelyekhez ... nem rendelkeznek megfelelő képesítéssel.".¹⁸⁶

Természetesen a cégek befektethetnek a jogászok képzésébe, hogy képessé váljanak a releváns egyéb szakterületekhez tartozó, a mesterséges intelligenciát fejlesztő csapatokba történő bevitelre. Az interjúalanyok úgy vélték, hogy ez összességében nem lenne hatékony megoldás:

"Szerintem arról van szó, hogy multidiszciplináris csapatok - adattudósok, programozók és jogászok - együtt dolgoznak a megoldások létrehozásán. ... [Az] ügyvédeknek nem kellene megfelelő kódolást végezniük. Vannak olyan szakemberek, akik hivatásos kódolók vagy hivatásos adattudósok, akiknek erre kellene összpontosítaniuk. De ez az ügyvédekkel való együttműködésről szól. Arról van szó, hogy az egyes területek szakértőit összehozzuk, hogy együtt alkossanak."¹⁸⁷ Ráadásul azok az ügyvédek, akik befektetnek a "nem jogi" készségek elsajátításába, úgy találják, hogy

már nem *gyakorolják* olyan hatékonyan a jogot, mint mások, akik nem gyakorolták; következésképpen ez kedvezőtlenül befolyásolhatja a partnerré válásuk esélyeit. Sok ügyvédi irodában a partnerségre vonatkozó kilátásokat az "üzleti szempontok" alapján értékelik, amelyek középpontjában jellemzően az ügyfélbevételi mutatók állnak. Nehéz számszerűsíteni a technológiai alapú szolgáltatások hozzájárulását ezekhez a mérőszámokhoz.

"Úgy gondolom, hogy ennek meg kell változnia ... és ez idővel elmosódní fog a díjfizetők és a nem díjfizetők közötti különbségtétel, mert úgy gondolom.

¹⁸⁵ Interjú 26. Hasonlóképpen:

"[A]z ügyvédekkel kapcsolatban még mindig van egy "Isten-komplexus", hogy ha ügyvéd vagy, akkor bármit megtehetsz, csak azért, mert van egy kis papírdarabod, amely azt mondja, hogy lettetted a jogi vizsgát, és nincs olyan dolog, amit ne tudnál megtenni." (8. interjú).

¹⁸⁶ 11. interjú.

¹⁸⁷ 38. interjú. Hasonlóképpen:

"Mindig azt mondom, kissé felületesen: "Miért csinálna egy briliáns ügyvédből közép-szerű kódolót?". (26. interjú).

"[W]ikor elmész az [orvosodhoz], nem várod el, hogy az [orvosod] kódolta a laptopját - csak azt akarod, hogy eleget tudjon a technológiáról ahhoz, hogy használni tudja azt a diagnózis felállításához. Szerintem ugyanez a helyzet az ügyvédekkel is: eléggé kell ismerniük a technológia működését, a létező technológiák fajtáit, és elég rugalmasnak

TE KÉRŐNYELV
E KÉRŐNYELV
kell lenniük ahhoz, hogy különböző szállítási modellekkel tudjanak dolgozni, és jól kell érteniük a joghoz.". (11. interjú).

a tisztán technológiai szerepkörben dolgozó emberek, akik soha nem szereztek ügyvédi képesítést, és akik olyan megoldáson dolgoznak, amely segít egy ügyet megoldani, közvetlenül hozzájárulnak a cég bevételeihez." ¹⁸⁸

3. Összefoglaló

Az ügyvédi irodák esettanulmányaiból kiderül, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazása általában még korai stádiumban van. Az ügyvédi irodáknak azonban kihívásokkal kell szembenézniük a "nem jogi" háttérrel rendelkező tehetséges humánerőforrás toborzása, megtartása és motiválása terén. A mai napig az ügyvédi irodák által bevezetett AI-csatornák általában legalább egy másik, például jogi technológiai szolgáltatóval hidat képeznek, és a nem jogi humán erőforrás nagy részét ez utóbbi szolgáltatja. A digitális átalakulásban továbbra is jelentős további potenciál rejlik, de úgy tűnik, hogy a partnerségi döntéshozatal küzd a szükséges stratégiai kérdésekkel, és az ügyvédi irodai partnerségek küszködnek az MDT-k toborzásával és motiválásával. Annak ellenére azonban, hogy a szakirodalomban a partnerségek korlátjaként hangsúlyozzák a finanszírozáshoz való hozzáférést, kevés bizonyítékot találtunk arra, hogy a tőkeszűkösség problémát jelentene az ügyvédi irodák technológiai beruházásai számára. Ez valószínűleg azt tükrözi, hogy a bevezetés mintája a nagy cégek felé tolódik, amelyek viszonylag könnyen tudnak tőkét szerezni hitelfelvétel útján. ¹⁸⁹

Annak felmérése érdekében, hogy ezek a problémák milyen mértékben erednek a partnerségi struktúrából, szemben a technológia természetével vagy általában a jogi szolgáltatási munkával, most megvizsgáljuk a mesterséges intelligencia más típusú jogi szolgáltató szervezetekben történő alkalmazását.

C. Vállalati jogi osztályok

A vállalati jogi szolgáltatások hagyományosan a külső ügyvédi irodák és az ügyfélként működő gazdasági társaságok által alkalmazott belső csapatok közötti kapcsolat körül forognak. ¹⁹⁰ Az elmúlt két évtizedben ezek a házon belüli csapatok

¹⁸⁸ 14. interjú.

¹⁸⁹ Lásd pl. Tony Williams, *Law firm IPOs-access to a money tree?*, 2 MODERN JOGI GYAKORLAT, 10 (2018). (megjegyezve, hogy az ügyvédi irodai társulások hagyományos tőkebevonása banki hitelfelvétellel jár).

¹⁹⁰ Henderson, 4-5. 2018. (az ügyvédi irodák és a házon belüli ügyvédi tevékenység közötti szakadékot megállapítva).

sokkal gyorsabban nőttek, mint az ügyvédi irodák,¹⁹¹ , így ma már az ügyvédi irodákban (a partnerek nélkül) minden negyedik ügyvédre körülbelül egy belső alkalmazott jut.¹⁹² Elméletileg egy nagyvállalathoz való tartozás hierarchikus vezetést és könnyű hozzáférést jelent a külső tőkéhez.

1. Stratégiai döntéshozatal.

A vállalati jogi részlegekkel készített interjúink szembetűnő ellentétet mutattak az ügyvédi irodákkal a strukturális változások szintjét illetően. Ennek hátterében a szervezet egészének digitális átalakítására vonatkozó stratégiai döntések álltak, amelyek a vállalat többi részével együtt a jogi részlegre is áterjedtek. Kulcsfontosságú döntéseket hoztak a technológia alkalmazásának stratégiai értékelésére, a hatékonyságnövelés lehetséges módjaira, az ezekhez rendelkezésre álló adatokra, valamint arra vonatkozóan, hogy mindez hogyan kapcsolódik a vállalat egészének technológiai stratégiájához. Ez néhány esetben úgy történt, hogy a jogi csoporton belül a szervezet egészére kiterjedő technológiai átalakítás irányítására külön személyzetet neveztek ki. Ez elősegítette az adatrögzítés és -kezelés közös megközelítését, lehetővé téve a szervezetek számára, hogy a "pontoszerű megoldások" sorozatán túlmutatóan gondolkodjanak:

"[A]z egyik dolog, amit [a jogi technológiai vezetőnk] tett, amikor idejött, [az volt, hogy megtervezzen] egy ötéves stratégiát az összes építőelem hatékony kidolgozására, és ennek kulcsfontosságú része, hogy a kiindulópontja az volt, hogy mi az alap adatréteg... [és] ebből építkezünk. Addig a pontig különböző pontoszerű megoldásokat alkalmaztunk, de nem volt következetes megközelítésünk az adatrögzítésre vagy az adatkezelésre."¹⁹³

A digitális átalakulás magas szintű támogatásának egyik legfontosabb változása az volt, hogy a vállalatvezetési folyamat követelményfázisába fektettek be. Az üzleti elemzőket a szervezeteknél mindenütt alkalmazzák egy adott folyamat követelményeinek felmérésére, amelyek aztán a technológiai támogatás beszerzésébe, valamint a humán tőke koordinálásába és irányításába kerülnek. "[W]e megyünk keresztül egy meglehetősen módszeres darabon, amelynek során, ha [tennünk] kell valamit, most már van egy üzleti elemzői erőforrásunk, aki elmegy és leül.

¹⁹¹ Id. at, 5. (az 1997-2017 közötti időszakban az Egyesült Államokban az ügyvédi irodákban foglalkoztatott ügyvédek száma 29,5 százalékkal nőtt; a cégen belül foglalkoztatottak száma 203,1 százalékkal nőtt). Hasonlóképpen Angliában és Walesben a 2002-2017 közötti időszakban a házon belül dolgozó ügyvédek száma több mint kétszeresére, 28 000-re nőtt, ami az összes ügyvéd 22 százalékát teszi ki (Law Society of England and Wales statisztikái).

¹⁹² Id. at, 4. (2017-ben 388 670 jogász dolgozott jogi szolgáltató cégeknél, és 105 310 jogász a jogi szolgáltatásoktól és a kormányzati szférától eltérő iparágakban).

¹⁹³ 1. interjú.

leülni a felhasználókkal, és azt kérdezni: "Mesélj a problémáidról - mit akarsz megoldani?" Tényleg megérteni, hogy mik az igényeik, felsorolni ezeket, lefordítani egy technológiai megoldássá, majd kimenni a piacra és ... megtalálni azokat, akik ezt biztosítani tudják, visszahozni, homokozóba tenni, tudja, tesztelni ezeket, tudja, a felhasználókkal az egész üzletágból, mielőtt bevezetnék." ¹⁹⁴

A megkérdezettek úgy vélték, hogy az adatstratégiába és a követelmények felmérésébe való nagyobb befektetés megtérül a nagyobb méretarányos megtérülés és a technológia jobb felhasználói elfogadottsági aránya tekintetében.

2. Végrehajtási csapatok

A második alapvető különbség a vállalati jogi osztályon és annak környezetében dolgozó munkaerő multidiszciplináris jellege volt. Egy olyan szervezetben, ahol az ügyvédek támogató szerepet töltenek be a cég egésze számára, viszonylag egyszerű a megfelelő technikai és üzleti folyamatok szakértelme a jogi funkció támogatására és fejlesztésére. Ahogyan azt egy jogi technológiai igazgató a csapata diszciplináris összetételére hivatkozva kifejtette:

"Szóval, van egy [tapasztalt] BA [üzleti elemző] ... [aki] ismeri a jogi technológiát, a dokumentumkezelést, [stb.] ... Van egy volt jogi mérnök [egy nagy ügyvédi irodából] ... Van egy nagyon tapasztalt programmenedzserem ... dolgozott a gyógyszeriparban és az élelmiszeriparban, a jogi területhez sosem ért, [de] projektmenedzseri képességei vannak ... Egy másik fickó ... egy big-data elemző.

... és mostantól a jogi adatelemzőnk lesz, tehát ez az adattudományi elem ott van. ... Egy másik fickó, aki egy kisebb tanácsadó cégnél dolgozott, ahol jogi cégek technológiájával foglalkozott, ... képzést kapott, tanácsadást végzett, ismeri az embereket, dolgozott ügyvédekkel ... és egy másik fickó, aki [egy jogi adatszolgáltatónak] dolgozott, és a jogi nyomkövető implementációját és támogatását végezte...". ¹⁹⁵A vállalati jogi részlegek azonban kihívásokkal is szembesülnek, mivel a vállalat egésze számára szolgáltató csapatként működnek. A vállalat általános stratégiai döntéseiben a technológiával és a digitális átalakulással kapcsolatban a szükségletek a

¹⁹⁴ Interjú 2. Vagy ahogy egy másik interjúalany fogalmazott:

"[W]e futtatunk egy olyan folyamatot, amely azt mondanám, hogy hasonlít ahhoz, amit a nagyobb üzletágunkban futtatunk, de olyan, amely az ügyvédekkel működik, és kipróbált és tesztelt, és így minden a felhasználói elfogadásról szól, mert ha nem kapjuk meg a felhasználói elfogadást, akkor mi értelme?" (1. interjú). ¹⁹⁵ Interjú 1.

a jogi csapat nem az első helyen szerepel a vezetők fejében.¹⁹⁶ A házon belüli csapatok másik átható problémája az, hogy a cég vezetése számára funkciójuk egyszerűen csak egy költségközpont. A vezetőség a bevételek növelésével és a költségek alacsonyan tartásával foglalkozik. A jogi technológiába történő beruházásoknak e dinamika miatt finanszírozási korlátokba ütköznek.

"Ez inkább kihívás, mint ösztönzés, ami azt jelenti, hogy megpróbáljuk eladni az üzleti ügyet belsőleg, hogy azt mondjuk: "Kaphatunk ennyi pénzt a jogi technológiára?" Ami nagyon nehéz eladni, igaz?"¹⁹⁷

A technikai megoldásokba történő tőkebefektetések korlátozása miatt a vállalati jogi osztályok számára vonzóak a kiszervezéssel járó megoldások, amelyeknél az ismétlődő költségek alacsonyabbak.¹⁹⁸ Ez természetesen elvezet a harmadik esettanulmánytípusunkhoz, az alternatív jogi szolgáltatókhoz.

D. Alternatív jogi szolgáltatók

Az utóbbi években egyre több jogi szolgáltatótípus, az úgynevezett "alternatív jogi szolgáltatók" (ALSP-k) is megjelent. Az ALSP-k olyan cégek heterogén csoportját alkotják, amelyek nem illeszkednek az ügyvédi irodák és az ügyfél házon belüli csapatainak hagyományos dualizmusába.¹⁹⁹ A jogi technológia fejlődése és bevezetése új üzleti modellek kialakulását segítette elő a jogi szolgáltatások terén.

¹⁹⁶ "[Egy] ilyen érett, nagyméretű vállalatnál ... néha nem vagy a saját sorsod ura, mint egy házon belüli jogi funkció." (2. interjú). Különösen a vállalat egészének érdekeit szem előtt tartó, a technológiai politikára vonatkozó döntések alakítják ki azt a teret, amelyben a jogi csapat szabadon hozhat bevetési döntéseket: "Az egyik dolog, amit itt nem értékeltem, hogy a jogi funkciók milyen kevéssé értékelik vagy értik a vállalatuk IT-architektúráját és IT-útitervét, igen? Tehát, ha olyan szoftvert akarok vásárolni, amely a Chrome-tól függ, felejtse el, igaz, mert mi egy Microsoft-ház vagyunk, igaz, és egy ideig a Microsoftot fogjuk használni." (1. interjú).

¹⁹⁷ 2. interjú.

¹⁹⁸ "[A] házon belüli oldalon két lehetőség van. Az egyik, hogy megveszik a szoftvert, és maguk kezelik a szoftvert, és megpróbálják kitalálni, hogyan kell bevezetni, tudja, hogyan kell karbantartani, hogyan kell javítani, és ezt próbálták megtenni az elmúlt 15 évben, amikor megvásárolták az ügyek kezelését, az e-számlázást [és így tovább] ... Most azt tapasztaljuk, hogy számos okból - lemorzsolódás, nehezen találunk olyan erőforrásokat, akik valóban tudják ezt, a jogi informatikával való interakcióik és a súrlódások miatt, talán még a beszerzéssel is - azt mondják: "Van-e olyan modell, ahol ezt menedzselte szolgáltatásként vásárolhatjuk meg, és megvehetem-e a szolgáltatást, amelyhez szoftver is tartozik, és önök gondoskodnak a szoftver karbantartásáról, fejlesztéséről, arról, hogy minden évben megtanuljunk, mire van szükségünk, és úgy konfiguráljuk, hogy azt tegye, amit tennünk kell?!" Úgy gondoljuk tehát, hogy a vállalati jogi részlegek számára most nagy üzletet jelentenek a menedzselte technológiai megoldások." (25. interjú).

¹⁹⁹ Lásd ThomsonReuters, 2019. 3. 3. (az ALSP-ágazat hatókörének leírása).

szolgáltatások, a²⁰⁰ és az ALSP-k kísérleteznek ezekkel, a technológiaalapú jogi szolgáltatások nyújtására összpontosítva. Bár korántsem általános, sok ALSPS szerveződik társasági formában.²⁰¹ A díjmegosztás tilalma azt jelenti, hogy ezek a cégek - legalábbis az Egyesült Államokban - nem folytathatnak ügyvédi tevékenységet. Ehelyett szolgáltatásaikat gyakorló ügyvédeknek ajánlják fel, akik aztán felelősek tevékenységük felügyeletéért.²⁰² Ebben a keretben az ALSP-k szolgáltatásaikat belső csapatoknak és külső ügyvédi irodáknak értékesítik²⁰³ - vagyis a hagyományos megosztottság mindkét oldalán.

1. Stratégiai döntéshozatal

Az általunk megkérdezett ALSP-knek világos elképzelésük van az üzleti modelljükéről. Technológiailag támogatott szolgáltatásokat kínálnak a végfelhasználók széles körének. Ehhez egy alapplatformot használnak, amelyet a felhasználók számára testre tudnak szabni, és egy személyzetből álló csapatot is biztosítanak, amely a folyamatot a felhasználó számára kezeli.

"[W]e soha nem adjuk el a terméket külön-külön. Tehát nem akarok valamiféle szoftverértékesítő vagy integrátor vagy bármi más lenni. Ez a szolgáltatás része.

... mi mindig a szolgáltatás plusz technológiát próbáljuk eladni ... a technológia csak egy eszköz. Amikor tehát az ügyfelekkel beszélünk, akkor az ember plusz technológiáról beszélünk - "ne gondolják, hogy a technológia mindent megold"."

²⁰⁴

"[M]ikor eladjuk a szoftverünket ... és mesterséges intelligenciát csinálunk, valójában azt reméljük, hogy az ügyfél azt fogja mondani: 'Nos, oké, de ki végzi a gép első átfutásának felülvizsgálatát, ki ellenőrzi a gépet?' és ez természetesen elvezet a szolgáltatásainkhoz - 'Ó, igen, nos, nem akarsz, hogy

²⁰⁰ Armour & Sako, JOURNAL OF PROFESSIONS AND ORGANIZATION, 6-8 (2020). (a jogi szolgáltatások terén a mesterséges intelligenciával támogatott üzleti modellek taxonómiájának felvázolása).

²⁰¹ Ez nem általános. Az ALSP szektor meglehetősen heterogén, és magában foglalja az úgynevezett "Big Four" professzionális szolgáltató cégeket (PriceWaterhouseCoopers, Ernst & Young, Deloitte és KPMG), amelyek multidiszciplináris partnerségek formájában szerveződnek (ThomsonReuters, 2019. 4.).

²⁰² Henderson, 10-12. 2018. (az ALSP-k és a gyakorló ügyvédek közötti kapcsolat felvázolása).

²⁰³ Lásd ThomsonReuters, 4-6. 2019. (az ALSP-k amerikai vállalatok és ügyvédi

[21-Aug-20] *KITERJESZTETT ÜGYVÉDI*
irodák által történő használata (a jogi szakértők bemutatása).
ÉRTÉKELÉS
²⁰⁴ 43. interjú.

45

az önök ügyvédei ezt megteszik, mi költséghatékony ügyvédek tudunk biztosítani ehhez... ez nem olyan feladat, amelyet az önök ügyvédeknek kell elvégezniük."²⁰⁵

Az ALSP-k az általuk használt platformok telepítésére, nem pedig fejlesztésére összpontosítanak. A szolgáltatási kínálatukat alátámasztó termékeket technológiai vállalatoktól vásárolják.²⁰⁶

Szervezeti szempontból a legtöbb ALSP, amellyel beszélünk, magántulajdonban lévő vállalat, bár néhányan több szakterületet összefogó partnerségek.²⁰⁷ Az e vállalatoknál megkérdezettek stratégiai előnyöket láttak a vállalati forma használatában. Arról beszéltek, hogy elkerülik az ügyvédi irodai partnerségek befektetési horizontjának rövid távú jellegét, amelyet a partnerség nyereségének középpontba állítása eredményez:²⁰⁸

"Nem vagyunk olyan társulás, amelynek minden évben ki kell osztania a nyereségét a partnerek között ... nem teszik meg a szükséges beruházást ahhoz, hogy holisztikusan gondolkodjanak a problémákról, nemcsak a technológiáról, hanem a képzésről és a hozzá tartozó gondolkodásmódról is."²⁰⁹

Arra is utaltak, hogy a külső tőkéhez való hozzáférés - gyakran magántőke-befektetés formájában - segítette cégeiket abban, hogy jelentős pénzügyi kockázatot vállaljanak az AI-alapú jogi szolgáltatások újszerű formáinak nyújtásában.

2. Végrehajtási csapatok

Az ALSP-k üzleti modelljeinek egyik fő jellemzője a multidiszciplináris csapatok felvétele és alkalmazása a technológia átvételének megkönnyítése érdekében. Ahogy az egyikük kifejtette:

²⁰⁵ 45. interjú. Ugyanakkor az ALSP arra törekszik, hogy a felhasználó jogi szakértelme is részt vegyen a rendszer adott bevetésre való felkészítésében: "[Egy] dolog, amiért nagyon lelkesedem, az nem az ügyfeladatokon való képzés, nem a gépi tanulási modellek crowdsourcingja, hanem olyan gépi tanulási modellek építése, amelyeket az ügyfél képez, az üzleti tárgykör szakértője, a jogászok képeznek, méghozzá nagyon gyorsan. Nem kell ismerniük a Python vagy az [R] nyelvet. ... Úgy néz ki, mint [egy ügy eligazítása], így tudják betanítani ezeket a modelleket, és ezek a modellek azt fogják tükrözni, ahogyan ők érvelnek. Jobb, hogy az ügyvédi irodák [és] jogi osztályok ... felszínre hozzák és operacionalizálják saját legjobb gyakorlataikat, ahelyett, hogy anonimizált, tömegesen gyűjtött "legjobb gyakorlatokat" alkalmaznának, amelyeket nem lehet igazságügyi szempontból validálni." (Interjú 46).

²⁰⁶ "[W]e akarunk lenni [egy elit] szolgáltató vállalat, nyilvánvalóan a technológia a magunkénak, de megértjük, hogy az értékajánlatunk, amit tudunk csinálni, ahogyan képezzük az embereket...

– Minden, amit csinálunk, a szolgáltatások körül forog, mi egy szolgáltató cég vagyunk. És úgy gondolom, hogy a szolgáltató cégeknek néha óvatosnak kell lenniük, hogy ne keverjék össze magukat azzal, hogy technológiai cégek és sok [különböző] alkalmazást építenek. Ezek teljesen különböző üzleti modellek. Teljesen más a szakértelem, teljesen más a finanszírozás. És ezért óvatosak vagyunk, amikor saját fejlesztést vállalunk, igaz, éppen ezért." (52. interjú).

²⁰⁷ Lásd *fentebb*, 201. lábjegyzet.

²⁰⁸ Lásd a *fenti* 155. lábjegyzetet és annak szövegét.

²⁰⁹ 50. interjú.

"[N]e vannak olyan emberek, akik gyakorló ügyvédek voltak, akik valóban ismerik a jogi munkát. Vannak olyan embereink, akik általános jogtanácsosok voltak, akik értik a vezetést és a vezetői kommunikációt. Vannak olyan embereink, akik más nagy üzleti folyamatok kiszervezésében jártasak, akik talán a pénzügyektől, az IT-től vagy a HR-től érkeztek, hogy tanuljanak a tapasztalataikból. Vannak olyan embereink, akik folyamatszakértők és feketeövesek. Van változásmenedzsmentünk. Vannak pénzügyi elemzőink. Mert ... több szakterületet kell összefogni ahhoz, hogy ezt valóban úgy hozzuk létre, hogy a vízió és a meggyőző új megoldás kombinációja a pragmatikus ... hogyan valósítsuk meg, a valóság talaján állva, a siker érdekében? Mert őszintén szólva, az egyik a másik nélkül nem vezet messzire."²¹⁰

Ezeket a csapatokat projektmenedzsment-szakértelemmel strukturálják és koordinálják, hogy a folyamatok a lehető leghatékonyabban valósuljanak meg.²¹¹ Az interjúalanyok a vállalati forma használatának előnyeit látták a technológiájukat kiegészítő multidiszciplináris csapatok toborzásában és irányításában. Lehetővé teszi, hogy a javadalmasítás és a szakmai előmenetel független legyen a diszciplináris háttértől: az általunk megkérdezett ALSP-k felsővezetői csapatai a legkülönbözőbb háttérrel rendelkező, jogi és nem jogi szakembereket egyaránt magukban foglaltak. Általánosságban elmondható, hogy az ALSP-k kultúrája a jogi szolgáltatások innovációja iránti elkötelezettséget egyik fő értékesítési szempontjuknak tekintette.

"Fontos a karrierépítés, és fontos, hogy szakmailag fejlődhessünk, és hogy olyan környezetben legyünk, ahol úgy érezzük, hogy tisztelnek bennünket, és ahol... olyan környezetben, ahol... törődnek a fejlődésünkkel, és ez hihetetlenül ösztönzi az innovációt."²¹²

²¹⁰ 51. interjú. Hasonlóképpen:

"[A] csapat többsége inkább technikai háttérrel rendelkezik. ... [Y]ou lehet tekinteni a "technikai készségeket" kétféleképpen: lehetsz analitikus, de nem tudsz programozni, és vannak olyan emberek, akik programoznak, mint a hagyományosabb technikaiak. [A mi csapatunk a kettő keveréke, és vannak olyanok is, akik kevésbé rendelkeznek technikai készségekkel, inkább az ügyfélhez kötődnek: projektmenedzserek, megbízási menedzserek és tanácsadók. Alapvetően ők képezik a hidat a nagyon műszaki emberek között, akik el tudják végezni a munkát, és az ügyfél között, aki laikus, vagy ... szüksége van arra, hogy mindezt lefordítsák" (41. interjú).

²¹¹ Az egyik interjúalany például arról beszélt, hogy a modell képzéséhez használt osztályozási rendszer hogyan épül fel:

"[W]e nagyon szigorúan ellenőrizzük [azt, hogy kinek van hozzáférése], még néhány ilyen technológia esetében is ... van egy munkafolyamat, de ez azt is jelenti, hogy ha például egy jogi asszisztens átnézte a dokumentumot, és át kell mennie a minőségbiztosításon, az asszisztens nem mehet vissza és nem módosíthatja azt. A dokumentum a minőségbiztosítási sávba kerül. Amint a QA-sáv befejeződött, az egy befejezett oszlopba kerül, és senki más nem mehet vissza és nem módosíthatja." (43. interjú).

²¹² 50. interjú.

E rész utolsó szakaszában összefoglaljuk és szembeállítjuk a három esettanulmány legfontosabb megállapításait.

E. Kialakuló minták: AI és szervezeti forma

Kvalitatív adataink fontos betekintést nyújtanak a szervezeti forma és a jogi szolgáltatások terén a mesterséges intelligencia csővezeték kimeneteinek előállítására való képesség közötti kapcsolatba. A szakirodalomban megfogalmazott kritikával összhangban úgy tűnik, hogy az ügyvédi társulások decentralizált irányításukkal és ügyvédközpontú tulajdonosi struktúrájukkal strukturális hátrányokkal szembesülnek a "digitális átalakulással" kapcsolatos szükséges stratégiai döntések meghozatalában - az adatarcitektúrába, a technikai tőkébe és a megfelelő humán erőforrás-összetételbe történő beruházásokban -, amelyek az AI pipeline outputok hatékony előállításához szükségesek. Ezzel szemben ezek a kihívások kevésbé hangsúlyosak a vállalati struktúrájú szervezeteknél. A várakozásoknak megfelelően úgy tűnik, hogy a döntési jogkörök központi hatóságra - az igazgatótanácsra - történő átruházása megkönnyíti a stratégiai döntések meghozatalát, valamint a döntések meghozatalához szükséges vezetői szakértelem felvételét. Továbbá a részvények külső befektetőknek történő kibocsátása megkönnyíti a technikai rendszerekbe történő beruházáshoz szükséges tőkebevonást.

Adataink egy másik fontos módját is feltárják annak, hogy a szervezeti forma milyen különbséget jelent, amit korábban nem hangsúlyoztak a szakirodalomban. Amint azt az I. részben láttuk, a mesterséges intelligencia jogi szolgáltatásokban történő alkalmazását multidiszciplináris emberi csapatoknak kell kiegészíteniük. Esettanulmányaink azt sugallják, hogy a monodiszciplináris partnerségek - mivel az ügyvédi irodák felépítése - hátrányt szenvednek az ilyen MDT-khez szükséges *humán* tőke toborzása és megtartása terén. Ez nem azt jelenti, hogy az ügyvédi irodák nem tudnak ilyen csapatokat működtetni - sőt, néhányan már sikeresen tették ezt -, hanem azt, hogy a peremterületen olyan többletköltségekkel szembesülnek, amelyeken a társasági formában szerveződő cégek nem osztoznak. Ez azt jelenti, hogy az ügyvédi irodáknak könnyebb lesz az AI-csatornákhöz fogyasztóként kapcsolódniuk, akik egy másik cégtől - esetleg egy ALSP-től - vásárolják meg az AI-alapú szolgáltatásokat, mint gyártóként.

Harmadszor, esettanulmányaink lényeges különbségeket tárnak fel a különböző típusú nagyvállalatok azon képességében, hogy a jogi szolgáltatások terén hatékonyan alkalmazzák a mesterséges intelligencia csővezetékeket. A nagyvállalatoknál dolgozó házon belüli csapatok potenciálisan nagyon nagy mennyiségű releváns adathoz férhetnek hozzá, és a vállalati forma megkönnyíti a szükséges MDT-k toborzását és telepítését. Ráadásul a felsővezetők nagyon komolyan veszik a digitális átalakulásból származó potenciális előnyöket, ami azt jelenti, hogy az egész szervezetre kiterjedő stratégiai gondolkodás folyik az adatarcitektúráról és a technológia telepítéséről. Amennyiben a jogi csapat képes erre a céges szintű tevékenységre támaszkodni, a mesterséges intelligencia bevezetése nagymértékben megkönnyíti a helyzetet. Ahol azonban a jogi szolgáltatások

kontextusa eltér a széleskörű állami tevékenységektől, ott nagyobb kihívást jelent a felsővezetés támogatásának megszerzése, mivel a jogi területet költségként jellemzik.

központ, nem pedig bevételi központ. Ezekben az összefüggésekben a telepítés könnyebb lehet a speciális "jogi társaságok" (az alternatív jogi szolgáltatók egyik típusa) számára, amelyek a jogi szolgáltatások sajátos kontextusában kihasználják a társasági forma előnyös szervezeti tulajdonságait.

Esettanulmányaink, amint azt már megjegyeztük,²¹³, potenciálisan szenvednek a szelekciós torzítástól a saját maguk által vélt "siker esetek" irányába: azok a cégek, amelyek úgy vélték, hogy nem volt tapasztalatuk vagy negatív tapasztalatuk volt a mesterséges intelligencia jogi szolgáltatásokban való alkalmazásával kapcsolatban, nem voltak hajlandók részt venni a tanulmányunkban. Az általunk levezetett meglátások egy része - például az MDT-k és az AI alkalmazása közötti kapcsolat - általános érvényű ezekre a sikeres esetekre. Ez határozottan arra utal, hogy az MDT-k kulcsfontosságú szerepet játszanak a mesterséges intelligencia bevezetésében. A "nem sikeres" esetek figyelembevétele nélkül azonban nem zárhatjuk ki annak lehetőségét, hogy az MDT-eket olyan esetekben is alkalmazzák, amikor a mesterséges intelligenciát nem sikerül alkalmazni, és a kudarcért más tényezők felelősek. Továbbá nincs okunk azt gondolni, hogy a szelekciós torzítás a különböző szervezeti típusok esetében eltérő módon érvényesülne, ami azt jelenti, hogy még mindig hasznos felismeréseket nyerhetünk a szervezetek közötti különbségekről. Ismétlem azonban, hogy a "nem sikeres" esetek figyelembevétele nélkül nem lehetünk biztosak e feltételezés erősségében. Annak tesztelésére, hogy megállapításaink általánosíthatók-e a vállalatok szélesebb körére, most a kvantitatív adatainkhoz fordulunk.

III. MENNYISÉGI EREDMÉNYEK

Az interjúkutatásunkból származó, fentebb az I. és II. részben tárgyalt felismerések két konkrét hipotézissé formálhatók, amelyek a következőképpen kapcsolják össze a mesterséges intelligencia alkalmazását, az MDT-k meglétét és a szervezeti struktúrát. Az I. részben láttuk, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazása a jogi szolgáltatásokban új típusú emberi szerepekkel egészül ki, amelyekben jogi szakértelemmel rendelkező személyek dolgoznak együtt számos más szakterülettel egy MDT-ben.²¹⁴ Ezt az alapvető felismerést 1. hipotézisként fogalmazzuk meg:

1. hipotézis: a (mesterséges intelligencia-alapú) jogtechnológia bevezetését megkönnyíti a multidiszciplináris csoportok (MDT-k) összeállítása.

A II. részben láttuk, hogy az ügyvédi társulások hátrányban vannak az ilyen MDT-k sikeres összeállításához szükséges nem jogi humán tőke toborzása, megtartása és kezelése terén. Ezt a 2. hipotézisként fogalmazzuk meg:

[21-Aug-20]

KITERJESZTETT ÜGYVÉDI

49

²¹³ *Supra*, a xx. megjegyzéshez.

²¹⁴ *Supra*, I. rész.

2. *hipotézis*: az MDT-k sikeres alkalmazását inkább a társasági formában működő szervezetek segítik elő, mint a hagyományos szakmai partnerségek, például az ügyvédi irodák.

A következőkben ezeket a hipotéziseket a felmérésünkből gyűjtött adatokra vesszük át, hogy felmérjük az eseti bizonyítékok általánosíthatóságát. Először a felmérés adatait ismertetjük, mielőtt bemutatnánk az egyváltozós és többváltozós elemzések eredményeit.

A. *Felmérési adatok*

A felmérést az angol és walesi Law Society of England and Wales (a továbbiakban: Law Society) közreműködésével végezték a 2019 novembere és 2020 januárja közötti időszakban. A Law Society vezeti az Angliában és Walesben praktizáló ügyvédek nyilvántartását.²¹⁵ A felmérés kérdéseit a Függelék tartalmazza. A válaszadókat megkérdezték a szervezetről, amelynek dolgoznak, és az abban betöltött szerepükről; szakmai képzettségükről és karrierterveikről; a technológia használatáról általában és kifejezetten a mesterséges intelligenciával támogatott jogi technológia használatáról; azon kollégák szakértelméről, akikkel napi szinten együtt dolgoznak a jogi munka elvégzése során; a jogi technológiával kapcsolatban kapott - és a jövőben kapni kívánt - képzések típusairól, valamint a jogi technológia alkalmazásához való hozzáállásukkal kapcsolatos kérdésekről.

Összesen 353 érvényes választ kaptunk,²¹⁶ ami kevesebb, mint 3,5 százalék.²¹⁷ Szervezeti típus szerint 236 válaszadó (67 százalék) dolgozott ügyvédi irodáknál, 99 (28 százalék) gazdasági társaságok belső részlegénél, 18 (5 százalék) pedig más típusú szervezetnél, köztük az "alternatív üzleti struktúrák" (ABS) és a jogtechnológiai megoldásokat kínáló cégeknél. A válaszadók széles körben szóródtak

²¹⁵ A résztvevőket a Law Society e-mailben küldött meghívójával toborozták, amely tartalmazott egy linket az online felméréshez. A felmérést a Qualtrics platform segítségével végezték, és a kérdéseket a kérdések véglegesítése előtt kis számú válaszadón tesztelték.

²¹⁶ Elvetettünk 74 olyan választ, amelyek hiányosak voltak, vagy ahol a válaszadó nem igazolta, hogy gyakorló ügyvéd; az összes válasz, beleértve ezeket is, 427 volt. Az érvényes válaszok közül néhány válaszadó nem válaszolt minden kérdésre, ami csökkentette a megfigyelések számát egyes kvantitatív elemzéseinkben.

²¹⁷ Kezdetben 10 000 véletlenszerűen kiválasztott ügyvédnek küldtek egy anonim linket az online felméréshez, hogy kitöltsék azt. A felmérés linkjét ezután megosztották az Ügyvédi Kamara Technológiai és Jogi Bizottságával, valamint az Ügyvédi Kamara közösségi média csatornáin keresztül, hogy további részvételt kérjenek az Ügyvédi Kamara tagjaitól. A felmérésben résztvevők számának növelése és a válaszadók jellegének diverzifikálása érdekében a későbbi felmérési meghívók között szerepeltek olyanok is, amelyek a válaszadók alulreprezentált csoportjait célozták meg, például a Law Society 40 000 tagot számláló Junior Lawyers Division tagjait.

a szakmai tapasztalat évei tekintetében, a képesítés megszerzésének éve 1965 és 2019 között változik. A 2. táblázat a mintánk leíró statisztikáit mutatja be.²¹⁸

[2. táblázat kb. itt]

B. *Egyváltozós eredmények*

Az első hipotézisünk, azaz a mesterséges intelligencia alkalmazása és a multidiszciplináris csapatok közötti kapcsolat vizsgálata érdekében a 3. táblázat a felmérésünk 10. és 13. kérdésének eredményeit keresztábrázolja. A 10. kérdés a válaszadókat a mesterséges intelligenciával támogatott jogi technológiák használatáról kérdezte; a válaszadókat arra kértük, hogy egy vagy több lehetséges felhasználási esetet válasszanak ki egy listából (vagy "egyéb").²¹⁹ Amint az a 3. táblázat oszlopok összesítéséből látható, 163 válaszadó (50%) jelezte, hogy egy vagy több mesterséges intelligenciával támogatott jogi technológiát használ, míg 164 válaszadó (50%) nem. A 13. kérdés arra kérdezte a válaszadókat, hogy milyen szakértelemmel rendelkeznek azok a személyek, akikkel napi szinten együtt dolgoznak a jogi munka elvégzése érdekében. A válaszadóknak egy vagy több személyt kellett kiválasztaniuk egy listáról, amelyből kettő a hagyományos jogi humán erőforrással rendelkező személyeket (ügyvédek és jogi asszisztensek), míg a többi az MDT alkalmazása szempontjából releváns egyéb humán erőforrás-típusokat képviseli. Az erre a kérdésre adott válaszok alapján a válaszadót akkor soroljuk az MDT-ben dolgozónak, ha azt jelzi, hogy napi szinten egy vagy több olyan személlyel dolgozik együtt, akiknek a szakértelmét nem a hagyományos jogi tudás adja, nevezetesen "jogi projektvezetők", "folyamattérképezési szakértők", "adatelemzők/adattudósok" és "informatikai/jogi innovációs szakértők". A 3. táblázat sorai azt mutatják, hogy e besorolás szerint a válaszadók 97-en (30%) jelezték, hogy MDT-ben dolgoznak, míg 230-an (70%) azt, hogy nem.

[3. táblázat kb. itt]

A keresztábrázolatokból kiderül, hogy a mesterséges intelligenciával támogatott jogi technológiát használó válaszadók kétszer nagyobb valószínűséggel dolgoznak MDT-ben (65/163, azaz 40%), mint azok, akik nem használnak ilyen technológiát (32/164, azaz 20%). A Chi-négyzet teszt megerősíti, hogy

²¹⁸ A felmérésre adott válaszok leíró áttekintése a Law Society-vel közösen közzétett jelentésünkben olvasható: Sako, et al. 2020.

[21-Aug-20]

KITERJESZTETT ÜGYVÉDI

51

²¹⁹ A válaszadóknak azt mondjuk, hogy az "AI-asszisztált" alatt "szakértői rendszert, gépi tanulást és/vagy mélytanulást alkalmazó technológiát" értünk. (lásd a függelék 10. kérdését).

a két változó egyértelműen nem független.²²⁰ Ez az 1. hipotézis kezdeti alátámasztását jelenti.

Ami a 2. hipotézist, azaz az MDT-összeállítás és a szervezeti típus közötti kapcsolatot illeti, a 4. táblázat keresztábrában mutatja be, hogy a válaszadók MDT-ben dolgoznak-e (a felmérés 13. kérdéséből származtatva, amint azt fentebb kifejtettük), és hogy hagyományos, partnerségként szervezett ügyvédi irodában dolgoznak-e vagy sem (a felmérés 3. kérdése). Ez azt mutatja, hogy azok a válaszadók, akik ügyvédi irodai partnerségben dolgoznak, kisebb valószínűséggel vesznek részt MDT-ben (62/225 vagy 28%), mint azok, akik nem partnerségben dolgoznak (34/97 vagy 35%). Ez szuggesztív, de a különbség sokkal szerényebb, mint a 3. táblázatban, és a Chi-négyzet teszt nem utasítja el azt a nullhipotézist, hogy a változók függetlenek.²²¹ Következésképpen az egyváltozós összehasonlításban nem találjuk a 2. hipotézis alátámasztását.

[4. táblázat kb. itt]

C. *Többváltozós eredmények*

Most megvizsgáljuk, hogy ezek az egyváltozós eredmények többváltozós környezetben is igazolják-e a fenti eredményeket. Arra számíthatunk például, hogy a válaszadó pályafutásának szakasza vagy karriercéljai befolyásolhatják azt, hogy hajlandó-e használni az AI-alapú jogi technológiát vagy rendszeresen együtt dolgozni nem jogászokkal.²²² Az idősebb ügyvédek, vagy azok, akiknek a szerepe vagy karrierelvárása a partnerség egy ügyvédi irodában, várhatóan konzervatívabban viszonyulnak ezekhez a kérdésekhez. Hasonlóképpen várható, hogy a számítógépes rendszerekkel való általános ismeretség megkönnyítheti a válaszadók számára, hogy megtanulják, hogyan kell használni az AI-alapú rendszereket, így összefüggést várhatunk e rendszerek és az AI-alapú jogi technológia használata között.²²³ Továbbá, azok a válaszadók, akik

²²⁰ $\chi^2 = 15,289, p = 0,000092$.

²²¹ $\chi^2 = 1,4795, p = 0,2239$.

²²² Ezeket a tényezőket a felmérésünk 20. (a képzés megszerzése óta eltelt évek), 4-7. (jelenlegi szerepkör) és 19. (karriertervek) kérdései tartalmazzák.

²²³ A számítógépes rendszerek általános használatát felmérésünk 9. kérdése rögzíti, amely arra kéri a válaszadókat, hogy jelöljék meg, hogy a következők közül melyiket használják jelenlegi munkakörükben, ha használnak: "könyvelés / időgazdálkodás"; "dokumentum / tudásmenedzsment"; "CRM / marketing / pályázati dokumentumok létrehozása"; "dokumentumautomatizálás / ügyek munkafolyamata" / "extranet / deal-roomok" / "egyéb".

akik jogi technológiai képzésben részesültek, várhatóan jobban fogják tudni használni a mesterséges intelligenciát.²²⁴

[5. táblázat kb. itt]

Az 5. táblázat az MDT-k meghatározó tényezőire vonatkozó regressziós eredményeket mutatja be. Az (1)-(3) modellekben a bal oldali (függő) változó az, hogy a válaszadó részt vesz-e MDT-ben, a felmérés 13. kérdéséből származtatva. Mivel ez egy bináris változó, a logisztikus regresszió megfelelő. Modellek

(4)-(6) OLS,²²⁵ egy bal oldali (függő) változót használva, amely a válaszadók MDT-kben való részvételre való nyitottságát tükrözi, szemben a tényleges részvételükkel. A felmérés 14. kérdése arra kéri a válaszadókat, hogy jelezzék, milyen mértékben értenek egyet vagy nem értenek egyet azzal a kijelentéssel, hogy "[l]awyers kell megismerkedni több nem jogi technikai szakterülettel, például az adattudomány, a projektmenedzsment és a tervezési gondolkodás". A válaszadók válaszai egy 1-5-ig terjedő skálán szerepelnek, a "nem értek egyet" és a "teljesen egyetértek" között.

Az elsődleges jobb oldali (magyarázó) változó minden esetben az, hogy a válaszadó ügyvédi irodában dolgozik-e vagy sem. Kontrolláljuk a képesítés megszerzése óta eltelt éveket, a válaszadók által használt nem AI jogi technológiai megoldások számát, azt, hogy a válaszadó használ-e AI-t (amelyről a 4. táblázatból tudjuk, hogy korrelál az MDT-ben való részvétellel), valamint a válaszadó által az előző 3 évben kapott jogi technológiai képzések számát.

Az 5. táblázatban szereplő "jogi cégnél dolgozik" változó együttthatói negatívak és statisztikailag szignifikánsak minden modellben, a szignifikancia szintje 95%-os az (1)-(3) modellekben és 99%-os a (4)-(6) modellekben. Ez összhangban van a 2. hipotézissel, ami azt jelzi, hogy a jogi munkára vonatkozó MDT-összeállítás kevésbé gyakori az ügyvédi irodákban, mint a vállalatoknál. Az alkalmazott nem AI jogi technológiai megoldások számának együttthatói pozitívak és

²²⁴ A jogi technológiával kapcsolatos készségekkel kapcsolatos képzést felmérésünk 11. kérdése tartalmazza, amelyben arra kérjük a válaszadókat, hogy jelöljék meg, hogy az elmúlt 3 évben az alábbiak közül melyiken vettek részt egynapos vagy annál hosszabb képzésben, ha volt ilyen: "a munkáltatója által használt szoftvercsomagok" / "szoftverködolás" / "adatelemzés" / "digitális írástudás" / "a mesterséges intelligencia / technológia használata által felvetett etikai kérdések" / "innovációs technikák" / "a mesterséges intelligencia / technológia használata által felvetett jogi kérdések" / "folyamatok újratervezése" / "projektmenedzsment" / "tervezési gondolkodás".

²²⁵ Mivel ezekben a modellekben a függő változó egy ordinális rangsor, a folytonos kardinális változóra vonatkozó OLS-feltevés sérülhet. Robusztussági ellenőrzésként ordinális logisztikus regressziókat is lefuttattunk, amelyek esetében az eredmények minőségileg hasonlóak voltak. Az OLS-becsléseket a viszonylag egyszerű értelmezhetőségük miatt mutatjuk be. További specifikációk kérésre rendelkezésre állnak.

statisztikailag szignifikáns minden specifikációban, ami arra utal, hogy a technológia használata általában összefügg az MDT-ekkel. A várakozásoknak megfelelően az AI-alapú jogtechnológia válaszadók általi használatára vonatkozó együtthatók pozitívak és statisztikailag szignifikánsak a (2) és (3) modellekben, de nem statisztikailag szignifikánsak az (5) és (6) modellekben, amelyek a válaszadók MDT-k iránti nyitottságát rögzítik. A képesítés megszerzése óta eltelt évek együtthatói negatívak és statisztikailag gyengén szignifikánsak a (4)-(6) modellekben, de nem szignifikánsak az (1)-(3) modellekben. Az előző 3 évben kapott jogi technológiai képzések számának együtthatója pozitív és (gyengén) statisztikailag szignifikáns a (3) és (6) modellekben.

[6. táblázat kb. itt]

A 6. táblázat logisztikus regressziós eredményeket mutat be a mesterséges intelligencia igénybevételének meghatározó tényezőiről. A bal oldali (függő) változó az, hogy a válaszadó használ-e valamilyen mesterséges intelligenciával támogatott jogi technológiát.²²⁶ A jobb oldali elsődleges (magyarázó) változó az, hogy a válaszadó részt vesz-e MDT-ben. Kontrollváltozóként azt is figyelembe vesszük, hogy a válaszadó ügyvédi irodában dolgozik-e, a képesítés megszerzése óta eltelt évek számát, a válaszadó által használt különböző, nem AI-alapú jogi technológiai megoldások számát, a válaszadó által az előző három évben kapott jogi technológiai képzések számát, valamint azt, hogy "hagyományos" jogi karrierre törekszik-e a válaszadó.²²⁷ Amint látható, az "MDT-ben dolgozik" együtthatói minden specifikációban pozitívak és statisztikailag erősen szignifikánsak (99%-os szinten). Ez összhangban van az 1. hipotézissel, és azt mutatja, hogy a 3. táblázatban szereplő egyváltozós eredmények robusztusak a szervezeti forma, az életkor, a szerep, a képzés és az egyéb technológia alkalmazásának figyelembevételével.

Összességében ezek az eredmények összhangban vannak mind az 1., mind a 2. hipotézissel. Természetesen tisztában kell lennünk a korlátokkal. Az érdeklődés szempontjából kulcsfontosságú változók valószínűleg endogének: az 1. hipotézis tekintetében kétirányú oksági kapcsolat áll fenn, mivel az MDT-k elősegítik a mesterséges intelligencia alkalmazását, de a mesterséges intelligencia is okozza vagy szükségessé teszi az MDT-eket. Következésképpen nem tudunk ok-okozati állításokat tenni az adatainkban szereplő változók közötti kapcsolatról, de az eredmények mégis a hipotéziseinkkel összhangban lévő korrelációkat mutatnak. Ezek az eredmények fontos kérdéseket vetnek fel az ügyvédek munkájával kapcsolatban, azáltal, ahogyan

²²⁶ Ez a felmérés 13. kérdéséből származik, a fent leírtak szerint.

²²⁷ Ezt a 19. kérdésre adott következő válasz kiválasztása jelzi: "Remélem, hogy a "hagyományos" jogi karrierépítést folytatom, és partner, ügyvezető partner stb. leszek".

az ügyvédi irodák igyekeznek kihasználni a mesterséges intelligenciát, valamint a jogi szakma struktúrája, amellyel a IV. részben foglalkozunk.

IV. HATÁSOK

Empirikus kutatásunk megbízható betekintést nyújtott az AI-alapú technológia jogi szolgáltatásokban való alkalmazásának kialakulóban lévő mintázatába. Különösen a vegyes módszerekkel nyert bizonyítékaink bizonyítják, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazását a multidiszciplináris csapatok segítik elő, és hogy a multidiszciplináris csapatok létrehozását inkább a vállalatok, mint az ügyvédi irodák társulásai segítik elő. De milyen következményekkel járnak ezek az eredmények? Ebben a részben három elemzési szinten vizsgáljuk meg a következményeket. Először is, az egyes ügyvédek számára: milyen hatással lesz ez a munkájukra és karrierjükre? Másodsor, az ügyvédi irodák számára: mik a fő szempontok a mesterséges intelligencia alkalmazásakor, ha a díjazás megosztása és a nem ügyvédek általi tulajdonlás megengedett? Harmadszor pedig az ügyvédi szakma számára: milyen módon fogja a mesterséges intelligencia általi kiegészítés megváltoztatni az ügyvédi szakma joghatósági határait?

A. Ügyvédek

A jogi munka jövőjéről szóló szakirodalom nagy része a "T-alakú ügyvéd" fogalmára összpontosít.²²⁸ Az elképzelés szerint a technológiai változások befogadásához a jövő szakembereinek nem csak az alapszakmájukban kell mélyen megalapozott ismeretekkel rendelkezniük (a "T" szára), hanem számos más műszaki szakterülettel való felszínesebb foglalkozással is (a "T" keresztje).²²⁹ A feltételezés szerint ez a nagyobb választék

²²⁸ Lásd pl. R Amani Smathers, *The 21st century T-shaped lawyer*, 40 LAW PRAC. (2014). Peter Connor, *The T Shaped Lawyer*, Legal Business World, 2017. dec. 22. (<https://www.legalbusinessworld.com/post/2017/12/22/the-t-shaped-lawyer>);

²²⁹ A kifejezés a jelek szerint az informatikai közösségből származik, hogy leírja, hogy az informatikai szakembereknek képesnek kell lenniük a szakterület-specifikus ismeretekkel való kapcsolattartásra (David Guest, *The Hunt is on for the Renaissance Man of Computing*, THE INDEPENDENT, 1991. szeptember 17., 12. o.), (egy olyan szakmai profil leírása, amely "egyaránt jól érzi magát az információs rendszerekben, a modern menedzsment technikákban és a 12 hangú skálán"), majd szélesebb körben használják annak jellemzésére, hogy a szakembereknek multidiszciplináris környezetben kell tudniuk működni (lásd p l., TM Karjalainen, et al., *Educating T-shaped design*,

a technológia felhasználásával történő hatékony multidiszciplináris csapatmunka elősegítéséhez szükség lesz a szakértelemre. Eredményeink egy fontos képesítésre utalnak. A jogi szolgáltatásokkal foglalkozó szakemberek számára a "T" konfigurációja - a tudományágak közötti szakértelem szélessége a "saját" tudományági szakértelem mélységével szemben - attól függően változik, hogy a technológiaalapú jogi szolgáltatások fogyasztóiként vagy termelőiként működnek-e. Ez viszont hatással van a képzésre és a szakmai előmenetelre.

1. Klasszikus tanácsadói szerepek: a technológiával kiegészítve

Eredményeink azt sugallják, hogy a belátható jövőben továbbra is szükség lesz a klasszikus tanácsadói szerepkörben dolgozó emberi jogászokra. A mai mesterséges intelligencia technológiai korlátai,²³⁰ és a felhasználási esetek, amelyekben alkalmazható,²³¹ azt sugallják, hogy a belátható jövőben a mesterséges intelligencia alkalmazása a megismételhető munkára fog összpontosítani. Így az egyszeri vagy "testre szabott" jogi munkák, mint például a komplex peres ügyek és a sajátos jellemzőkkel bíró összetett tranzakciók - legyen szó akár az M&A-ról, a vállalati finanszírozásról vagy az átszervezésről - továbbra is az emberi jogászok hagyományos szakértelmét igénylik majd. A mesterséges intelligencia ebben a tekintetben a technológia által az ügyvédek munkájára gyakorolt hatás általánosabb szabályszerűségének legújabb alkalmazása.²³² A mesterséges intelligencia hasznos alkalmazási körének további árnyalata azonban az, hogy az emberi jogászok továbbra is fontosak maradnak az ügyfélkapcsolatokban. Bizonyos mértékig még ott is, ahol a jogi szolgáltatásokat automatizált rendszer végzi, továbbra is szükség lesz emberi ügyvédekre, akik képesek lesznek elmagyarázni és értelmezni az eredményeket a végfelhasználók vagy az ügyfelek számára.

Az ilyen hagyományos szerepeket betöltő ügyvédek esetében a munka minősége valószínűleg javulni fog, mivel az unalmasabb és ismétlődő feladatok automatizálódnak. Sőt, miközben a mesterséges intelligenciával működő rendszerek bizonyos feladatokban helyettesítik majd az ügyvédeket, ez valószínűleg növeli azoknak az ügyvédeknek a termelékenységét - és ezáltal a humán tőke értékét -, akiknek a szolgáltatási kínálatát a mesterséges intelligencia kiegészíti. Az ilyen kibővített szerepkörben dolgozó ügyvédek elsősorban a jogi technológia *fogyasztói lesznek*. Elég sokat kell majd tanulniuk ahhoz, hogy elsajátítsák az interfészeket a

business and engineering professionals (Cranfield University Press 2009); T Hensen & B von Otinger, *Introducing T. Shaped Managers, Knowledge Management's next Generations*, HARVARD BUSINESS REVIEW (2001); Sergio Barile, et al., *Structure and dynamics of a "T-Shaped" knowledge: From individuals to cooperating communities of practice*, 4 SERVICE SCIENCE (2012)., mielőtt végül a jogi szakma kontextusában alkalmaznák.

²³⁰ Lásd *fentebb*, I.B. szakasz.

²³¹ Lásd *fentebb*, I.C. szakasz.

²³² Lásd pl. SUSSKINDT 2000 ÉKÁZSÉG a mesterséges intelligenciával összefüggésben lásd Marc Lauritsen,

Toward a Phenomenology of Machine-Assisted Legal Work, 1 RAIL (2018).

műszaki rendszereik, és hogy elmagyarázzák ügyfeleiknek e rendszerek elemzésének erősségeit és gyengeségeit. Ehhez legalább a gépi tanulás működési módjának, a teljesítményértékelés módjának, valamint a különböző teljesítményértékek megfelelőségének bizonyos összefüggésekben való megismerésére van szükség.²³³ Ugyanakkor, mint láttuk, ezeket a rendszereket a²³⁴ úgy fejlesztik, hogy a lehető legkönnyebben hozzáférhetőek legyenek a nem műszaki képzettségű jogászok számára is.²³⁵ Továbbá valószínű, hogy a platformok szállítói vagy üzemeltetői rendelkeznek majd olyan munkatársakkal, akik az elemzési eredmények erősségeivel és gyengeségeivel kapcsolatos szaktanácsadásra rendelkezésre állnak, és akik támogathatják a rájuk támaszkodó ügyvédek az ügyfélhívásra való felkészülésben. Következésképpen a mesterséges intelligencia alapú jogi szolgáltatásokat igénybe vevő ügyvédek szükséges készségeinek bővülése valószínűleg szerény lesz; értékük inkább továbbra is a mély diszciplináris szakértelmükben rejlik majd.²³⁶ Míg a hagyományos ügyvédek iránt továbbra is megmarad a kereslet, a karrierlehetőségek valószínűleg kevésbé lesznek biztosak. A szerepek számának csökkenése, valamint a megmaradók növekvő díjazása azt sugallja, hogy a hagyományos partnerségre törekvők számára egyre nagyobb lesz a verseny.²³⁷

2. Új multidiszciplináris szerepek: a technológia kiegészítése

Ugyanakkor a technológiát kiegészítő multidiszciplináris csoportok részeként új szerepek várnak majd a jogi végzettséggel rendelkező személyekre. Az ilyen szerepkörökben dolgozó jogi humánerőforrással rendelkező személyek valószínűleg nem egyszerűen fogyasztói, hanem *termelői* lesznek a mesterséges intelligenciával támogatott jogi szolgáltatásoknak. Szándékosan nem nevezzük ezeket a személyeket "jogászoknak", két okból kifolyólag. Először is, az általuk végzett munka egészen másképp nézhet ki, mint a hagyományos jogi tanácsadói szerepet betöltő ügyvédeké. Ennek megfelelően valószínűleg a munkakörük megnevezése is más lesz - az interjúk során olyan szerepek merültek fel, mint a "jogi mérnökök" és a "jogi termék szakértők".²³⁸

²³³ Lásd *fentebb*, a xx-xx. sz. megjegyzések szövegét.

²³⁴ Lásd *fentebb*, a xx. megjegyzés szövegét.

²³⁵ Ahogy az egyik interjúalany fogalmazott:

"Nem hiszem, hogy az ügyvédeknek kódolniuk kellene vagy kellene kódolniuk. Azt hiszem, amit a jövőbiztonság érdekében tenniük kell, az az, hogy gondolkodjanak az interperszonális készségek széles skáláján, legyenek kíváncsiak és hajlandóak alkalmazkodni, kevésbé technikai szempontból, inkább abból a szempontból, hogy hogyan lépnek kapcsolatba egymással, hogyan dolgoznak és hogyan változnak folyamatosan." (Interjú 39).

²³⁶ E tekintetben valószínűleg közelebb maradnak ahhoz, amit néha a szakmaiság "I-alakú" modelljének neveznek: lásd pl. Sergio Barile, et al., *Service economy, knowledge, and the need for T-shaped innovators*, 18 WORLD WIDE WEB, 1185 (2015).

²³⁷ Galanter & Henderson, STAN. L. REV., (2007); William D Henderson, *From big law to lean law*, 38 INTERNATIONAL REVIEW OF LAW AND ECONOMICS (2014).

[21-Aug-20]

KITERJESZTETT ÜGYVÉDI

57

²³⁸ Lásd *fentebb* az 1. táblázat *ELŐZŐ*

ELŐZŐ KENYSÉG

Másodsor, nem világos, hogy milyen mértékben lesz szükség e szerepek betöltéséhez a jogalkalmazói engedélyre, szemben az egyszerű releváns jogi ismeretekkel - amelyekhez valószínűleg releváns nem jogi szakértelem is társul -.²³⁹

Az ezen új szerepek betöltésére irányuló képzésnek tükröznie kell a multidiszciplináris hangsúlyt.²⁴⁰ Egyesek elsősorban a jogi szakértelemre épülnek majd - ez a "T-alakú" szakemberek elképzelésében is megjelenik -, míg mások a készségek szélesebb körű keverékét igénylik.²⁴¹ A multidiszciplináris technológiai csapatokban dolgozó valamennyi munkatártnak azonban legalább elegendő közös szókincsre lesz szüksége egymás szakterületeiről ahhoz, hogy hatékonyan tudjanak együttműködni.²⁴²

Ezek az új szerepkörök a megfelelő képzettséggel rendelkező személyek számára számos karrierlehetőséget kínálnak. Ezek közé tartozik a kezdettől fogva a vállalati jogi osztályokon való munka, amelyek közül néhány (pl. a Cisco) gyakornoki állást kínál; jogi irodák vagy jogi osztályok jogi műveleti igazgatójaként való munka; jogi irodai innovációs menedzserként való munka, majd az ALSP-khez vagy a jogtechnológiai startupokhoz való továbblépés.²⁴³ Az a kérdés, hogy az ezekben az új szerepkörökben dolgozóknak szükségük lesz-e jogi végzettségre, a jogi szolgáltató cégek szabályozásával és a szakma határaival is összefügg, amit most megvizsgálunk.

B. Ügyvédi irodák

Amint láttuk,²⁴⁴ az ABA díjmegosztási tilalmát, amely azt eredményezi, hogy az ügyvédeknek más ügyvédekkel partnerségben kell szerveződniük, egyre inkább a digitális technológia bevezetésének akadályának tekintik, és

²³⁹ Természetesen az ezeket a szerepeket betöltő személyek egy része jogi képesítéssel fog rendelkezni; a mi aggodalmunk itt az, hogy ez szükséges-e a szerepek betöltéséhez.

²⁴⁰ Lásd általában: Vaclav Janecek & Rebecca Williams, *Education for the Provision of Technologically Enhanced Legal Services* (Oxford University 2020).

²⁴¹ A munkaerő-felvételi hirdetések egy igen nagy adathalmazának tanulmányozása azt sugallja, hogy a munkáltatók a jogi szolgáltatási szektorban egyre inkább arra törekcsenek, hogy mind a két MDT-t olyan diszciplináris szakértőkből állítsák össze, akik képesek egymást kiegészítő módon együttműködni. Adam Saunders, et al., *Lawyering when the Law Becomes Machine-Learnt: Mapping LegalTech Adoption and Skill Demand*, in THE LEGALTECH BOOK (Sophia Adams Bhatti, et al. szerk., 2020).

²⁴² Janecek & Williams. 2020.

²⁴³ Ahogy az egyik interjúalany kifejtette:

"[Ha megnézzük a jogi szakemberek állásainak növekedését... az én értelmezésem szerint [az] in-house terület messze meghaladja az ügyvédi irodák piacát, igaz? Tehát egyre inkább ... a házon belüli jogi részlegek növekedése és mérete ... felgyorsul az ügyvédi irodák növekedéséhez képest általában. Aztán, ha erre rátesszük a jogi cégeket, akkor egyértelmű, hogy a jogász végzettségű, újonnan kikerülő személyek karrierlehetőségeit

... a jogi egyetemnek tartalmaznia kell ... jogi műveleteket, házon belüli jogi gyakorlatot, jogi cégeket, mint lehetőséget". (Interjú 45).

²⁴⁴ *Supra*, II.A. szakasz.

a megfizethető jogi szolgáltatásokhoz való hozzáférés. Empirikus eredményeink arra utalnak, hogy a kizárólag ügyvédi partnerségek nehezen tudják a mesterséges intelligenciával támogatott jogi technológiát gyártóként alkalmazni a vállalati jogi csapatokhoz vagy az ALSP jogi cégekhez képest. Az ügyvédi irodák hátrányának két fő dimenziója van, amelyek a mono-diszciplináris partnerségi struktúrájukban gyökereznek: viszonylag lassan hozzák meg a hatékony megvalósításhoz szükséges stratégiai döntéseket, és kihívást jelent számukra a technológia kiegészítéséhez szükséges nem jogi tehetségek toborzása és motiválása.²⁴⁵ Első pillantásra úgy tűnik, hogy ezek az eredmények egyértelműen alátámasztják a díjmegosztási szabály enyhítését. Közelebbről megvizsgálva azonban összetettebb kép tárul elénk.

Esettanulmányunk és felmérésünk bizonyítékai az Egyesült Királyságból származnak, ahol a társulási forma már nem kötelező az ügyvédi irodák számára. Az Egyesült Királyság 2007. évi jogi szolgáltatási törvénye átalakította a jogi szolgáltatások szabályozását Angliában és Walesben,²⁴⁶ több célkitűzéssel: a közérdek előmozdítása, a fogyasztói érdekek védelme, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés javítása és a jogi szolgáltatásokat nyújtók közötti verseny előmozdítása.²⁴⁷ Az új szabályozási keret egyik sarokköve az volt, hogy az ügyvédek engedélyezték az "alternatív üzleti struktúrák" (ABS) néven ismert, laikus (nem ügyvédi) tulajdonú, irányítású és befektetésű szervezetek létrehozását.²⁴⁸ Jelenleg több mint 1100 engedélyezett ABS van, szemben a több mint 10 000 ügyvédi irodával.²⁴⁹ Ezeknek az ABS-eknek körülbelül a fele átalakult ügyvédi irodai társulásokból,²⁵⁰ és jelentős részük ennek következtében megváltoztatta a finanszírozásszerzés módját, hogy befektessenek

²⁴⁵ Megállapításaink továbbá azt sugallják, hogy a vállalati forma mindkét dimenzióban megfelelő előnyökkel rendelkezik.

²⁴⁶ Az Egyesült Királyságon belül valójában több joghatóság létezik, amelyek közül a legjelentősebb Anglia és Wales. Skócia és Észak-Írország külön joghatóságok, amelyek nem tartoztak a reformok hatálya alá: Jogi szolgáltatásokról szóló 2007. évi törvény (Egyesült Királyság), 212. § (1) bekezdés.

²⁴⁷ Lásd a 2007. évi jogi szolgáltatásokról szóló törvény (Egyesült Királyság) 1. § (1) bekezdését (a "szabályozási célok" meghatározása). Lásd általában: Clementi. 2004; John Flood, *Will There Be Fallout from Clementi: The Repercussions for the Legal Profession after the Legal Services Act 2007*, MICH. ST. L. REV. (2012); Myles V Lynk, *Implications of the UK Legal Services Act 2007 for US Law Practice and Legal Ethics*, 23 PROF. LAW. (2015).

²⁴⁸ Jogi szolgáltatásokról szóló 2007. évi törvény (Egyesült Királyság), 5. rész.

²⁴⁹ A Solicitors Regulation Authority (SRA) nyilvántartást vezet az engedélyezett szervezetekről (ABS). A 2020. augusztus 15-i állapot szerint ez a szám 1 109 volt. Lásd: <https://www.sra.org.uk/solicitors/firm-based-authorisation/abs/abs-search>.

²⁵⁰ Értékelés: A jogi szolgáltatásokba történő ABS és beruházás 2011/12-2016/17 - Főjelentés (2017). (Az ABS-ek körében végzett felmérésre válaszadók 56%-a nyújtott szabályozott jogi szolgáltatásokat, mielőtt ABS-szé vált).

többet a technológiában és az innovációban.²⁵¹ Az ügyvédi irodáknak az ABS-be való átköltözése azonban túlnyomó többségében nagyon kis cégekből állt, amelyeknek az ügyfelei inkább magánszemélyek, mint vállalkozások.²⁵² Bár volt egy-két nagy horderejű, a vállalati szektorra összpontosító, nagyobb, inkubens ügyvédi irodák egy-két nagy feltűnést keltő átszervezése, mint például a DWF²⁵³ - amely 2019-ben IPO-n ment keresztül -, ezek nagyon is a kivételek közé tartoznak.²⁵⁴ Ezzel összhangban az általunk felvett, a mesterséges intelligencia sikeres bevezetését vizsgáló ügyvédi irodai esettanulmányok egy kivételével mind olyan irodákat érintettek, amelyek társulások formájában szerveződtek.²⁵⁵ Ez felvet egy nyilvánvaló kérdést: miért nem éltek ezek az ügyvédi irodák az ABS-szé való átalakulás lehetőségével, tekintve, hogy a kizárólag ügyvédi partnerségek hátrányos helyzetbe kerültek az AI megvalósítása során?

A tehetetlenség lehet egy lehetséges magyarázat,²⁵⁶ de ez idővel egyre kevésbé hihető, és már egy évtized telt el azóta, hogy először nyílt lehetőség az ABS-re való átállásra.²⁵⁷ Elemzésünk és eredményeink másrészt gazdasági magyarázatot sugallnak arra, hogy a nagy ügyvédi irodák továbbra is ragaszkodnak a társulási formához, annak ellenére, hogy a társasági forma előnyös a technológia bevezetése szempontjából. A szakmai partnerség nagyon hatékony forma a hagyományos ügyvédi irodákhoz kapcsolódó humán tőke toborzására és motiválására.

²⁵¹ 2014-ben az SRA felmérése szerint az ABS-ek 27 százaléka változtatott a finanszírozás módján, és a beruházásokat leggyakrabban a technológiába való belépéshez, a kínált szolgáltatások megváltoztatásához és a marketinghez keresték. Lásd SOLICITORS REGULATION AUTHORITY, *Research on alternative business structures (ABSs): Az ABS-ekkel és az engedélyezési eljárástól visszalépett kérelmezőkkel végzett felmérések eredményei* 17 (2014. május),

²⁵² LSB, értékelés: ABS and investment in legal services 2011/12-2016/17 - Main Report 16-17. 2017. (az ABS-ek leggyakoribb tevékenységi területei a fogyasztóbarát területek, mint például a végrendeletek, trösztök és hagyatéki ügyek, valamint az ingatlanok közvetítése; az engedélyezett ABS-ek megbízóinak átlagos száma 7,2 volt).

²⁵³ Az átszervezést követően a korábban létező ügyvédi iroda az új részvénytársaság leányvállalatává vált, és néhány ügyvédi irodai partner és más nem ügyvédek az anyavállalat igazgatói lettek. Az ügyvédi iroda a vállalati anyavállalat által befogadott multidiszciplináris csapatokat használhatja fel. Lásd a törzsrészvények felajánlására és a hivatalos tőzsdei jegyzésre és a Londoni Értéktőzsde fő piacán való kereskedelemre történő bevezetésre vonatkozó tájékoztatót. (2019). A DWF mint PLC további részleteit lásd Armour & Sako (2020).

²⁵⁴ Aulakh & Kirkpatrick, INTERNATIONAL JOURNAL OF THE LEGAL PROFESSION, (2016).

²⁵⁵ Úgy tűnik, hogy ez nem egyszerűen a minta kiválasztásának a következménye. A felmérésünkben részt vevő válaszadók közül, akik mind gyakorló ügyvédek voltak, csak 12-en dolgoztak olyan szervezetnél, amely ABS volt, szemben a 236 hagyományos ügyvédi irodánál dolgozóval: Sako, et al., 20. 2020.

²⁵⁶ Az ügyvédi irodák dokumentáltan konzervativizmust mutatnak a döntéshozatalban: lásd pl. Aulakh & Kirkpatrick, INTERNATIONAL JOURNAL OF THE LEGAL PROFESSION, (2016). Lásd még *supra* II.B. szakasz.

²⁵⁷ Az új szabályozási rendszer 2011 elejétől lépett hatályba: lásd LSB, Értékelés: ABS

jogi tanácsadás. Az ilyen humán tőke rendkívül mobilis. Amíg ez értékes marad, addig a társasági forma viszont értékes kiegészítője, amely a társasági formára való áttéréssel elveszne.

Eredményeink azt sugallják, hogy a mesterséges intelligencia bevezetése a jogi szolgáltatásokban növelni fogja a hagyományos jogi tanácsadók humán tőkéjének értékét, akik munkájuk végzése során a mesterséges intelligencia-alapú technológiák kimenetét *használják fel*. Azon ügyvédi irodák esetében, amelyek humán tőkéje túlnyomórészt ebbe a kategóriába tartozik, a partnerségi forma előnyei valójában inkább növekedni, mintsem csökkenni fognak. A vállalati ügyfeleket kiszolgáló nagy ügyvédi irodák pedig értékesebb összesített humántőke-állományokkal fognak rendelkezni, mint az egyéni ügyfeleket kiszolgáló kis cégek.

Ugyanakkor a mesterséges intelligencia - és általában véve a technológia - bevezetésének mintázata a méretgazdaságosság miatt nagyon is a nagyobb cégek felé tolódott el.²⁵⁸ Az ALSP-k eközben úgy döntöttek, hogy ABS-ekké válnak, hogy közvetlenül gyakorolhassák a jogot. Az Egyesült Királyságban például olyan jogi cégek, mint az Elevate és a UnitedLex, ALSP-ként működnek.²⁵⁹ A négy nagy számviteli és könyvvizsgáló cég - Deloitte Legal, EY Legal, KPMG Legal, PwC Legal - jogi szárnyát is jóváhagyták ABS-ként.²⁶⁰ Ez lehetővé teszi számukra, hogy olyan területeken - adózás, szabályozás, hatósági vizsgálatok - gyakoroljanak jogot, amelyek kiegészítik könyvvizsgálói és számviteli gyakorlatukat. Pusztán méretükből adódóan erőforrásokat biztosítanak számukra a technológiai beruházásokhoz, beleértve a mesterséges intelligenciát is. Megbeszélésünk szempontjából fontos, hogy az ügyvédek és a nem jogászok számára a partnerré történő előléptetés karrierlehetőségeit tekintve milyen könnyen kialakíthatók a mesterséges intelligenciával foglalkozó munkacsoportok a mesterséges intelligenciával kapcsolatos folyamatok irányítására.

Ez azt jelenti, hogy a jogi szolgáltatásokat nyújtó *szervezetekben* a mesterséges intelligencia olyan módon kerül alkalmazásra, amely szorosan kiegészíti a jogi szolgáltatások *terén* azonosított megosztottságot: hagyományos ügyvédi irodai partnerségek, amelyek (emberközpontú) jogi tanácsadásra összpontosítanak, és eközben bemenetként *igénybe vesznek* bizonyos mesterséges intelligenciával támogatott jogi szolgáltatásokat; valamint vállalati belső csapatok és/vagy független jogi cégek, amelyek a következőkre összpontosítanak.

²⁵⁸ Lásd *fentebb*, II.B. szakasz.

²⁵⁹ Lásd ElevateNext UK Limited, <https://elevateservices.com/elevatenext-uk-legal-practice/> (utolsó látogatás: 2020. aug. 20.); az Elevate-nek van egy ElevateNext nevű ügyvédi irodája is, amelynek fő irodája Chicagóban van, <https://elevatenextlaw.com/> (utolsó látogatás: 2020. aug. 22.); a UnitedLexnek van egy ügyvédi irodája, a Marshall Denning, amely portfólióvállalataihoz tartozik, és mind az Egyesült Államokban, mind az Egyesült Királyságban működik, <https://www.marshalldenning.com/> (utolsó látogatás: 2020. aug. 22.).

[21-Aug-20]

KITERJESZTETT ÜGYVÉDI

61

²⁶⁰ Solicitors Regulation Authority (SRA) (Egyesült Királyság), Az engedélyezett szervezetek nyilvántartása (ABS): <https://www.sra.org.uk/solicitors/firm-based-authorisation/abs/abs-search>. (2020.

augusztus 20-i keresések). (2018. május 31-én engedélyezett Deloitte LLP; 2014. november 28-án engedélyezett Ernst & Young LLP; 2014. október 1-jén engedélyezett KPMG LLP; 2014. január 30-án engedélyezett PricewaterhouseCoopers Legal LLP és 2016. augusztus 15-én engedélyezett PricewaterhouseCoopers LLP).

technológiailag támogatott jogi szolgáltatások *nyújtása*. A megfelelő szervezeti forma attól függ, hogy a technológiával kiegészített (hagyományos) jogi humán tőke értéke nagyobb-e, mint az AI-alapú technológia értéke.²⁶¹ Egy hagyományos jogi tanácsadói üzleti modellel rendelkező ügyvédi iroda esetében a hagyományos jogi tőke értéke valószínűleg nagyobb lesz. Egy jogi technológia alkalmazására szakosodott cég (azaz egy ALSP jogi cég) vagy egy nagyvállalat belső csapata esetében valószínűleg ennek fordítottja igaz.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a mesterséges intelligenciával támogatott jogi szolgáltatások előállítói szükségszerűen más szervezetekben fognak dolgozni, mint e szolgáltatások fogyasztói. Egy vállalati házon belüli csapaton belül gyakran mindkettő megtalálható lesz; külső ügyvédi irodáknak lehetőségük van arra, hogy leányvállalatként technológiai vállalatokat vásároljanak fel, és mint láttuk, a²⁶² ALSP-k (ahol ez megengedett) alkalmazhatnak gyakorló ügyvédeket. A cégektől elvárható, hogy a jogi szolgáltatások terén a mesterséges intelligencia értékláncának minden aspektusát ilyen módon egyesítsék, amennyiben a humán erőforrás-szükségleteik és a szervezeti formájuk közötti kapcsolódó súrlódás kisebb, mint a más céggel való szerződéskötés költségei.²⁶³ Még ha ilyen kombinációra sor is kerül, az általános szervezeti forma megválasztása várhatóan kiegészíti a vállalkozás számára legértékesebb eszközökhöz - legyen az humán tőke vagy technológiai tőke - kapcsolódó személyzet toborzását, koordinálását és motiválását. Mindkettő egy fedél alatt történő megvalósítása, bár nem lehetetlen, a jogi szakma hatókörének tisztázását, valamint a szervezeti struktúra és az üzleti modell kombinációinak összehangolását igényli.

A díjmegosztás tilalmának reformja jelenleg folyamatban van néhány amerikai államban - nevezetesen a szabályozási "homokozó" bevezetése Arizonában, Kaliforniában és Utahban.²⁶⁴ Ezeket nagyrészt az a szándék motiválta, hogy javítsák a megfizethető jogi szolgáltatásokhoz és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést, különösen a magánszemélyek számára - Henderson a "People Law Sector" kifejezéssel élve, szemben a

²⁶¹ Ebből levonásra kerülne a multidiszciplináris humán tőke költsége, amely a mesterséges intelligencia alapú jogi szolgáltatások előállításához szükséges.

²⁶² Lásd a 259-260. megjegyzéshez fűzött szöveget.

²⁶³ A jogi technológiával kapcsolatos "make or buy" szerződéskötési kérdéseket egy kísérő dokumentumban elemezzük: John Armour, et al., Contracting for Legal Technology (2020).

²⁶⁴ Lásd ARIZONA 2019. A jogi szolgáltatások nyújtásával foglalkozó munkacsoport: Jelentés és ajánlások. Legfelsőbb Bíróság, Arizona állam; KALIFORNIA 2020. Kalifornia Állami Ügyvédi Kamara a jogi szolgáltatások innováció révén történő hozzáféréssel foglalkozó munkacsoportja: Zárójelentés és ajánlások. State Bar of California; UTAH 2019. Narrowing the Access-to-Justice Gap by Reimagining Regulation: Report and Recommendations. Utah Állami Ügyvédi Kamara szabályozási reformmal foglalkozó munkacsoportja.

a "Szervezet ügyfél" szektorba.²⁶⁵ Az állami szintű szabályozási homokozók fő célja a díjmegosztásra és a nem ügyvédek általi tulajdonlásra vonatkozó korlátozások olyan módon történő enyhítése, hogy az ne okozzon kárt a fogyasztóknak. Megállapításaink és elemzésünk a Szervezeti Ügyfél szektor szemszögéből nézve két megjegyzést érdemes megjegyezni az ilyen homokozókban részt vevők számára. Először is, az Egyesült Királyság tapasztalatai azt sugallják, hogy önmagában a kizárólag ügyvédi tulajdonlásra vonatkozó korlátozások feloldása valószínűleg inkább járulékos, mintsem átalakító hatással lesz a jogi szolgáltatások nyújtására az üzleti ügyfelek számára. A nagy, már működő ügyvédi irodák valószínűleg nem szerveződnek át vállalatná pusztán azért, hogy javítsák a technológia alkalmazását. Másodszor, az MDT-k megjelenésével a multidiszciplináris emberi tehetséggondozással kiegészített mesterséges intelligencia alkalmazása valószínűleg elmosódnak a jogi szolgáltatások és a kapcsolódó szolgáltatások piacának határai. Ez a jövőben nagyobb egyértelműséget fog igényelni a jogi szakma hatókörét illetően.

C. *A jogi szakma*

Továbbra is nyitott kérdés, hogy a kibővített ügyvédi tevékenység terjedése képes lesz-e befogadni a jogi szakma meglévő intézményi struktúráit. A meglévő struktúra a foglalkozási engedélyezés, amelynek értelmében csak engedéllyel rendelkező ügyvédek jogosultak ügyvédi tevékenységet folytatni,²⁶⁶ ugyanúgy, ahogyan csak engedéllyel rendelkező orvosok gyakorolhatják az orvosi tevékenységet. Az Egyesült Államokban az "engedélyezett joggyakorlás", Angliában és Walesben pedig a "fenntartott tevékenységek" fogalmában rejlik,²⁶⁷ az ügyvédi szakma rendkívül sikeresen tart igényt a különleges tudás és szakértelem kizárólagos birtoklására.²⁶⁸ A kizárólagos joghatóság a szakmai tudáscsomag megkülönböztethetőségére és differenciálására vonatkozó igényen alapul.²⁶⁹ A szaktudás differenciálására való törekvés azonban a jogalkalmazáson belüli nagyobb

²⁶⁵ HENDERSON, W. D. 2018. Jogi piaci tájképjelentés. Kalifornia Állami Ügyvédi Kamara megbízásából.

²⁶⁶ Lásd az ABA Model Rules of Professional Conduct, 5.5. szabályát (amely megtiltja, hogy egy adott joghatóságban ügyvédi tevékenység folytatására nem jogosult személyek a nyilvánosság előtt azt állítsák vagy más módon azt állítsák, hogy ilyen engedéllyel rendelkeznek).

²⁶⁷ Legal Services Act (UK) 2007, § (a "fenntartott jogi tevékenység" meghatározása).

²⁶⁸ Lásd pl. Hadfield, STAN. L. REV., (2007);Henderson. 2018;RHODE. 2004.

²⁶⁹ ABBOTT, A. 1988. A szakmák rendszere: An Essay on the Division of Expert Labor, Chicago, University of Chicago Press.

a szakmai specializáció és a több alszakmára való széttagolódás.²⁷⁰ Ezek az eredmények nem feltétlenül a technológiának köszönhetőek, de a technológia kiválthatja vagy felgyorsíthatja a szakmák bezártságának felbomlását.²⁷¹

Ez a cikk a mesterséges intelligencia technológiának a jogi szolgáltatásokra gyakorolt hatásával foglalkozik. Ebben az összefüggésben az ügyvédek, mint termelők (akik a mesterséges intelligencia csővezeték számára inputot szolgáltatnak) és az ügyvédek, mint fogyasztók (akik a mesterséges intelligencia csővezeték kimeneteit használják) közötti különbségtétel hasznos a lehetséges jövőbeli forgatókönyvek meghatározásában. Nyilvánvaló, hogy mindegyik forgatókönyvben más-más jogi szakember dolgozik (anélkül, hogy most előre megítélnénk, hogy "ügyvédnek" vagy valami másnak nevezzük-e). Emellett ezek a jogi szakemberek a különböző forgatókönyvekben különböző dolgokat nyújtanak ügyfeleiknek -- hagyományos jogi tanácsadást, jogi szolgáltatásokat vagy termékeket, illetve integrált megoldásokat (egyes esetekben garantált megoldásokat a problémamentes működéshez).

Az egyik forgatókönyv egy olyan szakmát képzel el, amelyet elsősorban jogi szakértőkből álló emberi jogászok határoznak meg. Ez nagymértékben megfelel a jogi szakma jelenlegi víziójának, és ezért "alapforgatókönyvnek" tekinthető. Egy ilyen módon meghatározott szakma esetében a gyakorló "ügyvédek" valószínűleg csak fogyasztóként kerülnek kapcsolatba az AI-alapú technológiával. Az ügyvédek jogi tanácsadásra való képességét növelheti az AI, amely hatékonyabb és eredményesebb kimeneteket biztosít, legyen szó akár szerződések felülvizsgálatáról és generálásáról, a felfedezést támogató TAR-ról vagy jogi kutatásról. Ennek során az ügyvédek más szakemberek segítik, akik technikai támogatást nyújtanak, és minimális kiegészítő képzésre lesz szükségük ahhoz, hogy együttműködhessenek ezekkel a szakemberekkel. Ez a forgatókönyv tehát csak szerény mértékű változást jelent a jogi szakma tevékenységében, és az ügyvédek többsége csak fogyasztóként lép kapcsolatba a mesterséges intelligenciával és a kapcsolódó technológiákkal. Továbbra is egyértelmű munkamegosztás marad a jogászok és az ügyvédek támogató más szakemberek (adattudósok, projektmenedzserek, tervezői gondolkodók) között.

A második forgatókönyv az ügyvédek mint fogyasztók és az ügyvédek mint a mesterséges intelligenciával támogatott jogi szolgáltatások termelőinek együttes szerepét foglalja magában.

²⁷⁰ Például az amerikai orvosoknak ma már 25 széles körű szakterülete van (amelyek több mint 125 alszakterületet foglalnak magukban), az angliai és walesi ügyvédeknek pedig 54 szakterületük van a jog különböző területein. Lásd SCOTT, W. R. 2008. A tánc urai: a szakemberek mint intézményi szereplők. *Organization Studies*, 29, 219-238. Csoda, hogy ha egyszer felvételt nyert az ügyvédi kamarába, semmi sem akadályoz meg egy ügyvédet, akinek van egy szakterülete - például az ingatlanjog -, hogy a munkajog, a családjog, a csoportos peres eljárás vagy más, nem vitás jogi területek felé forduljon.

²⁷¹ A szakmai tevékenységek hagyományos hatókörének felbomlását sürgető egyéb

erők közé tartozik a globalizáció és az új járó fokozódó verseny: lásd pl. Kevin T Leicht, *Market fundamentalism, cultural fragmentation, post-modern skepticism, and the future of professional work*, 3 JOURNAL OF PROFESSIONS AND ORGANIZATION (2016); Smets, et al., JOURNAL OF PROFESSIONS AND ORGANIZATION, (2017).

A termelő és a fogyasztó szerepének kombinálása azt jelenti, hogy a különböző rangú jogászok részt vesznek a mesterséges intelligencia algoritmusok képzéséhez szükséges adatok kiválasztásában és címkézésében, valamint a modellek teljesítményének értékelésében, és úgy vélik, hogy ezt csak úgy tudják jól elvégezni, ha közvetlenül az ügyfelekkel lépnek kapcsolatba, hogy megértsék, hogyan lehet a legjobban kielégíteni az igényeiket. A jogi szakma támogathatja a szakmáján belüli termelői szakértelmet, mert az hozzájárul fogyasztói szerepük hatékonyságához. Ez az "ügyvéd-kódoló" fogalma, vagyis az az elképzelés, hogy az ügyvédek többségének meg kell ismerkednie a mesterséges intelligencia modellek használatának módjával, ha nem is kell megtanulnia kódolni. Ebben a foratókönyvben az ügyvédeknek nemcsak a jogi tanácsadásra, hanem arra is kiterjed a feladatuk, hogy szisztematikusabb szemlélettel integrált jogi megoldásokat nyújtsanak ügyfeleiknek.

A harmadik foratókönyv a hagyományos jogi szakmán túli szakemberek több al- vagy akár új szakmára való szétforgácsolódása. Míg egyes ügyvédek továbbra is a technológia fogyasztói maradhatnak, új szerepkörök jönnek létre, amelyek a technológiaalapú jogi szolgáltatások termelői szerepére összpontosítanak, a jogi műveletekre, a jogi mérnöki tevékenységekre, a jogi projektmenedzsmentre, a jogi termékekre és a jogi technológiára való szakosodással. E foglalkozási szerepek némelyike már most is külön szakmai szövetségbe szerveződik. Említésre méltó a CLOC (Corporate Legal Operations Consortium), amely a jogi műveletek tizenkét kompetenciaterületét határozza meg.²⁷² A CLOC tagjai értenek a jogi gyakorlathoz (például jogi egyetemi diplomával), de nem feltétlenül rendelkeznek ügyvédi engedéllyel. Mindennapi munkájuk természetesen nem a jogalkalmazásról szól. Ők a jogi piacokon megjelenő "hibrid szakemberek", de a jelenlegi szabályozás miatt a jogi szakmán kívül maradnak.

Úgy véljük, hogy ez a harmadik foratókönyv meglehetősen valószínű, ha a szakmai szabályozásban bekövetkező változások a jogosulatlan ügyvédi tevékenység fogalmának meghatározásában minimálisak vagy lassúak maradnak. A kiváló ügyvédek kis része továbbra is ügyvédként-fogyasztó ügyvéd maradhat, aki mérhetetlen értéket teremt ügyfelei számára. Idővel azonban a szakma egésze számára az ügyfelek számára az értékteremtés az ügyvédek mint fogyasztók helyett más jogi szakemberek felé fog elmozdulni, akik kombinálják (vagy specializálódnak) a termelői szerepeket. A jogi szakma két út közül választhat. Az egyik a jelenlegi szigorú foglalkozási zártsághoz való ragaszkodás, amely egyre több, bizonyos jogi szakértelemmel rendelkező szakembert fog kizárni. A másik lehetőség az, hogy a szakmán belül elismeri a szakma bizonyos területeken túlmutató heterogenitását a szakosodásban (pl. a technológia vagy a jogi üzleti élet területén).

[21-Aug-20]

KITERJESZTETT ÜGYVÉDI

65

²⁷² <https://cloc.org/what-is-telekomunikacio>

~~TELEKOMUNIKÁCIÓ~~

a jog. Ez utóbbi út lényegesen különbözik a szabályozási reformot vizsgáló állami ügyvédi kamarák által követett paraprofessionális útvonaltól.²⁷³

KÖVETKEZTETÉS

Ebben a cikkben a mesterséges intelligencia jogi szolgáltatásokban történő alkalmazása által generált változások "emberi dimenzióira" összpontosítottunk. Fontos különbséget teszünk az ügyvédek mint fogyasztók és az ügyvédek mint a mesterséges intelligenciával támogatott jogi szolgáltatások termelői között. Ez lehetővé tette számunkra, hogy elemezzük az AI-nak az ügyvédi tevékenységekre gyakorolt hatásának két, viszonylag elhanyagolt típusát. Ahelyett, hogy kizárólag az ügyvédi feladatokat helyettesítő mesterséges intelligenciára összpontosítanánk, vizsgálatunk két további fontos hatásra is rávilágított. A technológia bővíteni fogja az emberi jogászok képességeit, akik a mesterséges intelligenciával támogatott szolgáltatásokat munkájukhoz inputként használják, miközben a jogi szakértők számára új szerepeket teremt az ilyen mesterséges intelligenciával támogatott szolgáltatások előállításában. Dokumentáljuk, hogy ezek az új szerepek multidiszciplináris csapatokba tömörülnek, amelyek a technikai rendszerek működésének kiegészítése érdekében a jogi és más diszciplináris inputokat vegyítik. A hagyományos ügyvédi irodai partnerségek számára kihívást jelent a mesterséges intelligencia bevezetése. A korábbi vitákkal ellentétben ezek nem a technikai eszközökbe való beruházás pénzügyi korlátaiból fakadnak. A központi problémák inkább a humán tőkével kapcsolatosak: a szükséges stratégiai döntések meghozatala; a szükséges MDT-k toborzása, koordinálása és motiválása; valamint a jogi szakma szakmai határainak kiigazítása. Ezek az eredmények fontos következményekkel járnak az ügyvédek, az ügyvédi irodák és a jogi szakma számára.

²⁷³ A segédszakember olyan személy, akire egy szakmai feladat egy bizonyos aspektusát átruházzák, de aki nem rendelkezik teljes jogú szakképesítéssel rendelkező szakemberként való gyakorlásra jogosító engedéllyel. Kalifornia állam ügyvédi kamarája vizsgálja "egy olyan új paraprofessionális engedélyezési program (például egy korlátozott jogosítvánnyal rendelkező jogi technikusok program) bevezetését, amely lehetővé tenné, hogy nem ügyvédként dolgozó személyek meghatározott korlátozott jogi tanácsadást és szolgáltatásokat nyújtsanak" (KALIFORNIA 2020. Kalifornia Állami Ügyvédi Kamara a jogi szolgáltatások innováción keresztül történő hozzáféréseivel foglalkozó munkacsoport: Final Report and Recommendations. State Bar of California; 5. oldal). Hasonlóképpen, Arizona legfelsőbb bírósága 2003-ban engedélyezte a jogi dokumentumokat előkészítők (LDP) tanúsítását (ARIZONA 2019. Task Force on the Delivery of Legal Services: Report and Recommendations (Jelentés és ajánlások). Legfelsőbb Bíróság, Arizona állam. Page 9), míg Utah állam kamarája a jogi asszisztensek (Legal Paralegal Practitioners, LPPs) tanúsítását (UTAH 2019. A szabályozás újragondolásával az igazságszolgáltatáshoz való

hosszabbítás szakadékanak szabályozási reformmal foglalkozó munkacsoportja.)
Utah Állami Ügyvédi Kamara szabályozási reformmal foglalkozó munkacsoportja.)

FÜGGELÉK: FELMÉRÉSI KÉRDÉSEK

A. Előzetes szűrés

Q1 Válaszai teljesen anonimak lesznek; semmilyen személyes adatot nem gyűjtünk Önről. Kérjük, olvassa el a részvételi tájékoztatót (kattintson ide a megtekintéshez), és erősítse meg, hogy örömmel vesz részt a felmérésben.

- Igen, beleegyezem a részvételbe

Q2 Rendelkezik-e ügyvédi igazolvánnyal?

- Igen
- Nem

B. Önről és szervezetéről

Q3 Milyen típusú szervezetnél dolgozik? Kérjük, válassza ki az összeset.

- Ügyvédi iroda
- Könyvelő cég
- Alternatív üzleti struktúra (ABS)
- Házon belüli jogi osztály
- LawTech megoldások szolgáltatója

Ha a 3. kérdésre adott válasz "Ügyvédi iroda":

Q4 Mi a jelenlegi szerepe? Kérjük, válassza ki az összeset, amelyik vonatkozik.

- Társult / asszisztens
- Partner
- Szakmai támogatás ügyvéd
- Ügyvezető / senior partner
- Tanácsadó
- Egyéb

Ha a 3. kérdésre adott válasz: "Házon belüli jogi osztály".

Q5 Mi a jelenlegi munkaköre? Kérjük, válassza ki az összeset, amelyik vonatkozik

- Vezetői szerep
- Jogi tanácsadói szerep
- Jogi műveleti szerepkör

Ha a 3. kérdésre adott válasz "Könyvvizsgáló cég" vagy "Alternatív üzleti struktúra" 6. kérdés Mi az Ön jelenlegi szerepe? Kérjük, válassza ki az összeset, amelyik alkalmazható.

- Vezetői szerep
- Jogi tanácsadói szerep
- Jogi műveleti szerepkör
- Üzletfejlesztési / termékfejlesztési szerepkör

Ha a 3. kérdésre adott válasz "LawTech megoldások szolgáltatója"

Q7 Mi a jelenlegi munkaköre? Kérjük, válassza ki az összeset, amelyik vonatkozik.

- Vezetői szerep
- Jogi szakértő
- Üzletfejlesztési / termékfejlesztési szerepkör
- Egyéb

Q8 Van-e az alábbi szakmai képesítések valamelyike, amellyel, hogy ügyvédi képesítéssel rendelkeznek? Kérjük, válassza ki az összeset, amelyik megfelel.

- Egyéb jogi szakma (barrister, engedéllyel rendelkező ingatlanügynök, szabadalmi ügyvivő stb.)
- MBA
- Chartered Institute of Marketing (vagy azzal egyenértékű)
- Project Management Institute (vagy azzal egyenértékű)
- CFA (vagy azzal egyenértékű)
- Egyéb

C. A LawTech szervezet általi használatáról

Q9 Melyiket használja Ön - személy szerint - a következők közül a jelenlegi munkakörében? Kérjük, válassza ki az összeset.

- Számlák / munkaidő-nyilvántartás
- Dokumentum- / tudásmenedzsment
- CRM / marketing / pályázati dokumentumok készítése
- Dokumentum automatizálás / ügyek munkafolyamata
- Extranetek / deal-roomok
- Egyéb

Q10 Milyen kontextusban (kontextusokban) használja jelenleg a mesterséges intelligenciával támogatott jogi technológiát? Kérjük, válassza ki az összeset, amelyik alkalmazható. A "mesterséges intelligenciával támogatott jogi technológia" alatt olyan technológiát értünk, amely szakértői rendszert, gépi tanulást és/vagy mélytanulást alkalmaz.

- eDiscovery / eDisclosure / technológiával támogatott felülvizsgálat
- Prediktív analitika a peres ügyekben
- Átvilágítás
- Szerződéses analitika
- Szabályozási megfelelés

- Jogi kutatás
- Díjfizetők felhasználásának elemzése és/vagy prediktív számlázás
- Egyéb

D. Az Ön szervezetének jelenlegi LawTech képzéséről

Q11 Kapott-e Ön az elmúlt 3 évben - egynapos vagy hosszabb - képzést az alábbi területek valamelyikén? Kérjük, válassza ki az összeset, amelyik vonatkozik.

- A munkáltató által használt szoftvercsomagok (minden típus)
- Szoftver kódolás
- Adatelemzés
- Digitális írástudás
- A mesterséges intelligencia/technológia alkalmazása által felvetett etikai kérdések
- Innovációs technikák
- A mesterséges intelligencia / technológia alkalmazása által felvetett jogi kérdések
- Folyamatok újratervezése
- Projektmenedzsment
- Tervezési gondolkodás

Q12 Kérjük, jelölje meg, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal. (Teljes mértékben egyetért/ Egyetért/ Sem egyetért, sem nem ért egyet / Nem ért egyet / Nem ért egyet / Nem ért egyet)

"Úgy érzem, hogy kellőképpen felkészültem az új technológiák munkahelyi használatára" "Tudom, kitől kérdezhetek, ha tanácsra van szükségem az új technológiák használatával kapcsolatban"

"Magabiztosan tudom azonosítani az új technológia használatával kapcsolatos jogi kockázatokat"

"Szervezetem megérti, hogy az új technológiák milyen kihívások elé állítják az ügyvédeket."

"A szervezetem termelékenységét tovább lehetne javítani az új technológiák használatára vonatkozó jogászképzéssel."

"Szervezetem hatékonyan rögzíti az adatokat, hogy azokat a jogi technológia felhasználhassa."

Q13 Az Ön szervezetében kikkel dolgozik együtt a napi munka során a jogi munka elvégzése érdekében? Kérjük, jelölje ki az összeset, amelyik vonatkozik.

- Jogsegédek
- Jogi projektmenedzserek
- Folyamatok feltérképezésének szakértői
- Adatelemzők / adattudósok
- IT / jogi innovációs szakértők
- Egyéb ügyvédek / ügyvédek

- Egyéb

E. Az Ön jövőbeli karrierje

Q19 Az alábbi állítások közül melyik írja le leginkább az Ön karrierjével kapcsolatos törekvéseit?

- Már magas szolgálati időt értem el, és szándékomban áll nyugdíjba vonulásomig "poszton" maradni.
- Remélem, hogy a "hagyományos" jogi pályafutásomat folytatni fogom, és partner, ügyvezető partner stb. leszek.
- Nyitott vagyok arra az elképzelésre, hogy egy alternatív jogi szolgáltatónak dolgozzak (vagy alapítsak).
- Nyitott vagyok arra az elképzelésre, hogy egy LegalTech megoldásokat kínáló cégnél dolgozzak (vagy alapítsak).
- Nyitott vagyok a házon belüli költözés (vagy maradás) gondolatára.
- A munka és a magánélet egyensúlyát szeretném biztosítani azzal, hogy szerződéses jogászként projektilapon dolgozom.
- Egyéb

Q20 Melyik évben szerzett ügyvédi képesítést?

1. táblázat: Anonimizált interjúalanyok adatai

Interjúalany #	Szervezet azonosítója	Megkérdezett szerepe
1	Vállalati A	X Technológiai, X és irányítási tanácsadás
2	Vállalati A	Transzformációs igazgató - Jogi és X
3	Vállalati A	A jogi X irányítás vezetője
4	Vállalati A	Az X & X rendszerek és változás vezetője
5	A ügyvédi iroda	Gyakorlatfejlesztési és innovációs igazgató
6	A ügyvédi iroda	Főtanácsos-helyettes
7	A ügyvédi iroda	Termékigazgató, X
8	B ügyvédi iroda	Ügyvezető igazgató, X
9	B ügyvédi iroda	Principal X - Adat- és prediktív analitika
10	B ügyvédi iroda	Adatfeldolgozás és alkalmazáskutató
11	B ügyvédi iroda	Információs igazgató
12	B ügyvédi iroda	K+F vezető
13	Ügyvédi iroda C	Jogi innovációs vezető
14	Ügyvédi iroda C	Jogi innovációs vezető
15	Ügyvédi iroda C	Vezető munkatárs
16	Ügyvédi iroda C	Az X architektúra globális vezetője
17	Ügyvédi iroda D	Információs igazgató
18	Ügyvédi iroda D	Igazgató, Global X és New York - X Services
19	Ügyvédi iroda D	Az eDiscovery és jogi technológia vezetője, Egyesült Királyság
20	Ügyvédi iroda D	Partner
21	Ügyvédi iroda D	Jogi Főigazgatóság
22	Ügyvédi iroda E	Partner
23	Ügyvédi iroda E	Az X-stratégia vezetője
24	Ügyvédi iroda E	X of Knowledge and Innovation Delivery (Tudás és innováció átadása)
25	Ügyvédi iroda E	X vezetője
26	Ügyvédi iroda F	Üzleti szolgáltatások és innováció igazgatója
27	Ügyvédi iroda F	Partner és innováció X
28	Ügyvédi iroda F	Solicitor
29	Ügyvédi iroda F	Partner
30	Ügyvédi iroda F	Vezető munkatárs
31	Ügyvédi iroda F	Vezető munkatárs
32	Ügyvédi iroda F	Partner
33	Ügyvédi iroda F	Partner
34	G ügyvédi iroda	X Jogi műveleti vezető, innovációs vezető
35	Ügyvédi iroda H	Innovációs vezető
36	Ügyvédi iroda H	Tudás és innováció igazgatója
37	ALSP A	Stratégiai és üzemeltetési vezető, X UK
38	ALSP A	CTO
39	ALSP A	Innovációs és vállalkozási vezető
40	ALSP A	Menedzser, X
41	ALSP A	Igazgatóhelyettes, X
42	ALSP A	Vezető adattudós, X
43	ALSP A	Igazgatóhelyettes, Kockázati tanácsadás
44	ALSP B	X, Adattudomány és innováció
45	ALSP B	Alelnök, innováció
46	ALSP B	Alelnök és X, Digitális stratégia és megoldások
47	ALSP B	Jogtanácsos
48	ALSP C	Ügyfélsiker alelnök
49	ALSP C	Elnök
50	ALSP D	CEO

51	ALSP D	Ügyvezető alelnök, X Jogi átalakulás
52	ALSP D	X, Digitális szerződéskötés és kereskedelmi megoldások
53	ALSP D	X Alelnök és jogtanácsos
54	ALSP E	Alapító és vezérigazgató

2. táblázat: Változók leírása és leíró statisztikák

Változó	Meghatározás	Q felmérés (figk)	Min.	Média n	Átlag	Max.	Obs
Bármilyen AI-alapú jogtechnológiát használ	Bináris változó, 1 = a válaszadó ügyvéd rendszeresen használ egy vagy több típusú mesterséges intelligencia alapú jogi technológiát.	Q10	0	0	0.484	1	349
MDT-ben működik	Bináris változó, 1 = a válaszadó ügyvéd napi szinten nem ügyvéd szakemberekkel dolgozik együtt.	Q13	0	0	0.297	1	327
Az ügyvédi irodának dolgozik	Bináris változó, 1 = a válaszadó ügyvéd egy ügyvédi irodai partnerségnél dolgozik.	Q3	0	1	0.688	1	343
Nyitottság más tudományágakra	A válaszadó ügyvéd mennyire ért egyet a következő állítással: "Az ügyvédeknek meg kell ismerniük több nem jogi technikai szakterületet, például az adattudományt, a projektmenedzsmentet és a tervezési gondolkodást." (1 = egyáltalán nem ért egyet, 5 = teljesen egyetért)	Q14	1	4	3.711	5	342
A képesítés megszerzése óta eltelt évek	A válaszadó ügyvédi képesítésének megszerzése óta eltelt évek száma	Q20	0	16.00	18.03	55.00	349
# Lawtech megoldások	A válaszadó ügyvéd által rendszeresen használt, nem AI-alapú ("pre-AI") lawtech megoldások száma	Q9	0	3.00	2.72	4.00	349
# Lawtech képzés	A válaszadó ügyvéd az elmúlt 3 évben részt vett (egynapos vagy hosszabb) lawtech képzés típusainak száma	Q11	0	0.00	1.28	2.00	349
Partner vagy vezetői szerep	Bináris változó, 1 = a válaszadó ügyvéd munkaköri típusa "partner" (ha ügyvédi irodában dolgozik) vagy "vezető" (ha nem ügyvédi irodában dolgozik).	4-7. kérdés	0	0	0.398	1	332
Hagyományos jogi pályafutásra való törekvés	Bináris változó, 1 = a válaszadó reméli, hogy a "hagyományos" jogi karrierépítést folytatja, és partner vagy vezető partner lesz.	Q19	0	0	0.172	1	344

Elektronikusan elérhető a következő címen:
<https://ssrn.com/abstract=3688896>

táblázat: A mesterséges intelligenciával támogatott jogi technológia használatának és az MDT-kben való részvételnek a keresztáblázata

		Bármilyen AI lawtech-et használ		
		Ne m (oszlop százalék)	Ige n (oszlop százalék)	Sorok összege
MDT- ben működik	Nem	132	98	230
		80.5%	60.1%	
	Igen	32	65	97
		19.5%	39.9%	
Oszlop összege k		164 100%	163 100%	327

4. táblázat: Az MDT-kben való részvétel és a szervezet típusa keresztáblázata

		Az ügyvédi irodának dolgozik		
		Nem (oszlop százalék)	Ige n (oszlop százalék)	Sorok összege
MDT- ben működik	Nem	63	163	226
		64.9%	72.4%	
	Igen	34	62	96
		35.1%	27.6%	
Oszlop Össze n		97 100%	225 100%	322

5. táblázat: A multidiszciplináris csoportok meghatározó tényezői

	<i>Függő változó:</i>					
	Együttműködik más tudományágakkal <i>logisztika</i>			Nyitottság más tudományágakra <i>OLS</i>		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Az ügyvédi irodának dolgozik	-0.704** (0.285)	-0.642** (0.291)	-0.599** (0.293)	- 0.351** *	- 0.343** *	- 0.331** *
A képesítés megszerzése óta eltelt évek	0.006 (0.010)	0.008 (0.010)	0.011 (0.010)	-0.009** (0.004)	-0.009** (0.004)	-0.008* (0.004)
# Lawtech megoldások	0.368*** (0.099)	0.344*** (0.100)	0.280*** (0.104)	0.105** (0.042)	0.102** (0.043)	0.080* (0.044)
Bármilyen AI-alapú jogtechnológiát használ		0.932*** (0.261)	0.862*** (0.264)		0.068 (0.112)	0.040 (0.113)
# Lawtech képzés			0.165** (0.077)			0.059* (0.035)
Állandó	- 1.544*** (0.376)	-2.061*** (0.413)	-2.160*** (0.417)	3.831** * (0.161)	3.799** * (0.170)	3.767*** (0.170)
Megfigyelések	322	322	322	337	337	337
R ²				0.045	0.047	0.055
Korrigált R ²				0.037	0.035	0.040
Log valószínűség	-187.891	-181.283	-178.933			
Akaike Inf. Crit.	383.782	372.566	369.865			

Megjegyzés: Az adatok az angliai és walesi ügyvédek körében 2019 novembere és 2020 januárja között végzett felmérés válaszai. Az (1)-(3) modellek logisztikus regressziók annak valószínűségére, hogy a válaszadó jelenleg az ügyvédektől és a jogi asszisztensektől eltérő szakemberekkel dolgozik együtt napi szinten; a közölt együtthatók az esélyek logaritmusát jelentik. A (4)-(6) modellek OLS-regressziók, amelyek azt mutatják, hogy a válaszadók mennyire támogatják azt a kijelentést, hogy "az ügyvédeknek meg kell ismerniük több nem jogi szakterületet, mint például adattudomány, projektmenedzsment és tervezői gondolkodás." * p < 0,1; ** p < 0,05; *** p < 0,01.

[21-Aug-20]

*KITERJESZTETT ÜGYVÉDI
TEVÉKENYSÉG*

75

75

6. táblázat: A mesterséges intelligencia felhasználásának meghatározó tényezői

	Függő változó:					
	Bármilyen AI-alapú jogtechnológiát használ					
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
MDT-ben működik	1.006*** (0.254)	0.982*** (0.256)	0.988** (0.256) *	0.931*** (0.261)	0.862** (0.264) *	0.887** (0.267) *
Az ügyvédi irodának dolgozik		-0.223 (0.250)	-0.232 (0.251)	-0.327 (0.265)	-0.297 (0.267)	-0.262 (0.280)
A képesítés megszerzése óta eltelt évek			-0.009 (0.009)	-0.008 (0.009)	-0.006 (0.009)	-0.009 (0.010)
# Lawtech megoldások				0.100 (0.089)	0.051 (0.093)	0.054 (0.093)
# Lawtech képzés					0.155** (0.076)	0.148* (0.077)
Hagyományos jogi pályafutásra való törekvés						-0.287 (0.338)
Állandó	-0.298** (0.133)	-0.143 (0.224)	0.028 (0.277)	-0.186 (0.337)	-0.306 (0.345)	-0.220 (0.354)
Megfigyelések	327	322	322	322	322	321
Log valószínűség	-218.410	-214.790	-214.248	-213.621	-211.476	-210.046
Akaike Inf. Crit.	440.820	435.581	436.495	437.241	434.952	434.092

Megjegyzés: Az adatok az angliai és walesi ügyvédek körében 2019 novembere és 2020 januárja között végzett felmérés válaszai. Az (1)-(6) modellek logisztikus regressziók annak valószínűségére, hogy a válaszadó jelenleg használ-e mesterséges intelligencia alapú jogi technológiát. A bejelentett együtthatók az esélyek logaritmusát jelentik. * p < 0,1; ** p < 0,05; ***p<0,01.

az ECGI-ről

Az Európai Vállalatirányítási Intézetet azzal a céllal hozták létre, hogy a *független tudományos kutatás és a kapcsolódó tevékenységek előmozdításával javítsa a vállalatirányítást.*

Az ECGI magas színvonalú kutatásokat fog végezni és terjeszteni, miközben közel marad a vállalati, pénzügyi és közpolitikai döntéshozók aggodalmaihoz és érdekeihez. Számos ország tudósainak szakértelmére fog támaszkodni, és a szakértelem és az érdeklődés kritikus tömegét fogja össze e fontos témában.

Az ebben a munkadokumentumban kifejtett nézetek a szerzők, nem pedig az ECGI vagy annak tagjai véleményét tükrözik.

Elektronikusan elérhető a következő címen: <https://ssrn.com/abstract=3688896>

ECGI jogi munkadokumentum-sorozat

Szerkesztőbizottság

Szerkesztő Amir Licht, jogászprofesszor, Radzyner Law School,
Interdiszciplináris Központ Herzliya

Tanácsadó szerkesztők Hse-Yu Iris Chiu, a társasági jog és a pénzügyi jog professzora
Szabályozás, University College London

Horst Eidenmüller, Freshfields kereskedelmi jogi professzor, Oxfordi
Egyetem

Martin Gelter, jogászprofesszor, Fordham University School of
Törvény

Geneviève Helleringer, jogászprofesszor, ESSEC Business
School és Oxfordi Jogi Kar

Curtis Milhaupt, jogászprofesszor, Stanford Law School

Szerkesztőségi asszisztens Úna Daly, ECGI Working Paper Series Series
Manager

Elektronikusan elérhető a következő címen: <https://ssrn.com/abstract=3688896>

Elektronikus hozzáférés a munkadokumentum-sorozathoz

Az ECGI munkadokumentumai teljes terjedelmükben elérhetők az intézet honlapján (<https://ecgi.global/content/working-papers>) vagy az SSRN-en keresztül:

Pénzügyi dokumentumsorozat<http://www.ssrn.com/link/ECGI-Fin.html>

Jogi papírsorozat<http://www.ssrn.com/link/ECGI-Law.html>

<https://ecgi.global/content/working-papers>

Elektronikusan elérhető a következő címen: <https://ssrn.com/abstract=3688896>